

**T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**MİHALOĞLU ALİ BEY GAZAVĀT-NĀME'SİNDEKİ
(1-863. Beyitler)
KISSA ve TELMİHLER ÜZERİNE BİR İNCELEME**

Funda YÜKSEL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Danışman
Prof. Dr. Gönül AYAN**

Konya-2010

İÇİNDEKİLER

Bilimsel Etik Sayfası.....	iv
Ön Söz.....	v
Özet.....	vii
Summary.....	viii
Kısaltmalar ve Simgeler Sayfası.....	ix
Giriş.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

MİHALOĞLU ALİ BEY GAZAVAT-NAMESİ'NDEKİ KISSA VE TELMİHLER

1.1 Hz. Âdem	6
1.2 Âd Kavmi	7
1.3 Âl-i Abâ.....	8
1.4 Hz. Ali	9
1.5 Ayaz Ve Mahmud.....	12
1.6 Azer	13
1.7 Cemşîd ü Ferahşâd.....	14
1.8 Hz. Dâvûd.....	14
1.9 Ebû Cehil.....	15
1.10 Eshâb-ı Kehf	15
1.11 Ferhâd İle Şîrîn	16
1.12 Gül İle Bülbül	17

1.13	Hz. Hamza	18
1.14	Hatem	19
1.15	Hz. Hızır	19
1.16	Hz. Hüseyin	24
1.17	Hz. İbrahim.....	25
1.18	Hz. İsa	26
1.19	Hz. İsmail	29
1.20	Kârûn.....	30
1.21	Lât u Uzzâ	30
1.22	Leylâ İle Mecnûn.....	31
1.23	Hz. Muhammed	32
1.24	Hz. Mûsâ	35
1.25	Hz. Nûh	38
1.26	Nümrüd	40
1.27	Rıdvan (Rızvan).....	41
1.28	Rüstem-Zal	42
	Rüstem.....	42
	Zal	42
1.29	Hz. Süleyman	43
1.30	Vâmık u Azrâ.....	44
1.31	Hz. Yûnus	45
1.32	Yûsuf ile Züleyhâ	46

İKİNCİ BÖLÜM

MİHALOĞLU ALİ BEY GAZAVAT-NAMESİ'NİN GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE AKTARILMASI

2.1	Mihaloğlu Gazavatnamesi'nin Günümüz Türkçesine Aktarılması.....	51
	Sonuç	133
	Kaynakça	134
	Sözlük.....	135
	Özgeçmiş.....	144
	EK:1 (Orijinal Metin)	145

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Funda YÜKSEL

ÖN SÖZ

Gazâ veya gazâvât din uğruna yapılan savaş anlamına gelir. Din düşmanlarıyla yapılan savaşlar kimi zaman fetih-nâme, zafer-nâme gibi isimler olsa da sonradan bu türde yazılan eserlerin hepsine birden gazavât-nâme denmiştir. Arap edebiyatında ise gazalara “megâzi” denmiştir.

Gazavât-nâmelerde sadece zafer ya da fetih söz konusu değildir. Ele alınan savaşın hazırlık aşamaları, savaş sırasındaki gelişmeler, özellikle de sadece savaşa hazırlık ve özellikle de kahramanın gösterdiği cesaret tüm ayrıntılarıyla ele alınır.

Milletlerin geçmişlerine ait edebi eserler onların geçmiş yaşantılarına dair ipuçları vermekle kalmaz; o milletin kültürünü duygu ve düşüncelerini de gelecek nesillere aktarır. Öyleyse bir milletin dili, tarihi ya da kültürüyle ilgili herhangi bir bilgiye ulaşmak için edebiyatını incelemek gerekir. Çünkü insanların yaşayışları mutlaka onların geride bıraktığı maddi ve manevi unsurlara yansiyacaktır.

İncelediğimiz eser de hem Türk dili tarihi hem de Türk kültürü bakımından önemli bir belge özelliği taşır.

Türkçe öğretimi, Türk edebiyatından Türk tarihinden ve Türk kültüründen ayrı düşünülemez. Bu çalışmada da tarihimize ve edebiyatımıza ışık tutan Suzi Çelebi'nin Mihaloğlu Ali Bey Gazavât-nâmesinin 1-863. beyitleri ele alındı. Çalışmanın birinci bölümünde, incelenen metindeki özel isim ve kıssalar taranarak, bu kıssalar beyitlerde geçen biçimleri de örnek verilerek, ayrıntılı bir biçimde açıklandı.

Çalışmanın önemli bir bölümünü oluşturan ikinci kısımda ise; eserin ele alınan beyitleri günümüz Türkçesine aktarıldı. Beyitler günümüz Türkçesine aktarılırken, eserin dört nüshasından biri olan, Agâh Sırrı Levend'in yayınladığı metin esas alındı. Levend, bu nüshayı incelerken diğer nüshalarla da karşılaştırmıştır. Beyitleri günümüz Türkçesine aktarırken karşılaşılan en büyük güçlük; zaman zaman “L” nüshası ile diğer nüshaların bazı beyitlerindeki kelime ve imla farklılıklarının ortaya

çıkmasıdır. Ayrıca; beyitler günümüz Türkçesine aktarılmadan önce kapsamlı bir sözlük çalışması yapıldı ve bu sözlük çalışmanın sonuna eklendi.

Bu gibi durumlarda çelişkiye düşülen kelimelerin, diğer nüshalardaki kullanımını da incelenerek, bazı tasarruflarda bulunuldu.

İncelemede esas alınan Agâh Sırrı Levend'in yayınladığı "L" nüshasının orijinal metni ise çalışmanın sonuna eklendi.

Çalışma sırasında benden desteklerini esirgemeyen, her konuda bana yardım eden değerli arkadaşım M. Fatih Yıldırım, kardeşim Tuğba Yüksel, canım annem Semanur Yüksel, kafama takılan hiçbir soruyu yanıtsız bırakmayan değerli hocam Sayın Prof. Dr. Hüseyin Ayan ve çalışmamı yönetip yönlendiren danışman hocam Sayın Prof. Dr. Gönül Ayan'a teşekkürü bir borç bilirim.

Konya 2010

Funda YÜKSEL

ÖZET

Mihaloğlu Ali Bey Gazavât-nâmesi'nin kıssa ve telmihleri üzerinde yapılan bu incelemede Agâh Sırrı Levend'in transkripsiyonlu metnini hazırladığı "L" nüshası esas alındı. Metin günümüz Türkçesine aktarılmadan önce sözlük çalışması yapıldı ve bu sözlük çalışmanın sonuna eklendi. Metin günümüz Türkçesine aktarıldıktan sonra, metinde geçen özel isimler fişlenerek bunların kıssaları, metinden örnekleriyle ayrıntılı bir biçimde açıklandı.

Mihaloğlu Ali Bey, bir akıncı beyidir. Sûzî Çelebi, bu eserde Mihaloğlu Ali Bey'in kahramanlıklarını, seferlerini ve aşk maceralarını manzum olarak ele alır. Dolayısıyla bu eser 16. yüzyılın tarihi seyrini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gazavât-nâme, Mihaloğlu Ali Bey Gazavât-nâmesi, Mihaloğlu Ali Bey, Sûzî Çelebi.

SUMMARY

In this study, which is over stories and references of Mihaloğlu Ali Bey, is based on “L” edition of the transcribed text of Agah Sırrı Levend. Before translating the text into modern Turkish, a dictionary research is done and this dictionary is added at the end of the study. After translating the text into modern Turkish, an index card is prepared on proper names and those proper names’ stories are explained with examples from the text in detail.

Mihaloğlu Ali Bey is a raider. Suzi Çelebi narrates his heroism, battles and love adventures versely. So, this work reflects the progress of the 16th century.

Key Words: Gazavât-nâme, Mihaloğlu Ali Bey Gazavât-namesi, Mihaloğlu Ali Bey, Sûzî Çelebi.

KISALTMALAR VE SİMGELER

Hz.	: Hazret
s.a.v	: Sallallahu aleyhi ve selem
c.c	: Celle Celalühü
TTK	: Türk Tarih Kurumu

GİRİŞ

Gaza, din uğruna yapılan savaş anlamına gelmektedir. Manzum ya da mensur olarak yazılabilir. Arap edebiyatındaki adı “megâzi”dir. “Düşman topraklarına yapılan sürekli akınlarla, girişilen karşılıklı savaşları, bu savaşlarda gösterilen kahramanlıklarla kazanılan zaferleri anlatan manzum ve mensur eserler “Gazavât-nâme” adı altında toplanır. Bunlar Zafer-nâme, Fetih-nâme gibi adlar alır.”(Levend,1973:158)

Din uğruna yapılan savaşların gazavât-nâme adını alabilmesi için bu savaşın mutlaka zaferle sonuçlanması gerekmez. Önemli olan savaşa hazırlık aşaması ve savaş sırasında gösterilen kahramanlıklardır. “Gazalarda fetih veya zafer bahis konusu değildir; gaza sadece savaştır. Bir şehrin yahut bir kalenin alınmasını anlatan eserler “fetih-nâme” adını alır. Fetihleri ve düşmanın yenilmesi ile biten savaşları hikaye eden gaza-nâmelere “zafer-nâme” de denilir. Bunlar, sonradan birbiriyle karıştırılmış; fetih-nâme ve zafer-nâmelerin hepsine gazavât-nâme, son devirlere ait savaşları hikaye eden eserlere de zafer-nâme denilmiştir.” (Levend,2000:1)

Türk edebiyatında manzum ve mensur pek çok gazavât-nâme yazılmıştır. Bu türdeki ilk örnekler 15. yüzyılda görülmeye başlamıştır;19. yüzyıla kadarsa örnekleri görülmeye devam etmiştir.

Gazavât-nâmelerde anlatılan savaşlar ve olaylar, şairin bizzat tanık olduğu ya da tanık olanlardan işittiklerini yazdığı için gerçek savaşlardır. Ele aldığı savaşı bütün ayrıntılarıyla anlattığı için tarihi bir belge de sayılırlar. “Gazavât-nâmeler, edebî eser olmalarının yanında geçmiş devirlerdeki savaşları ve kahramanlıkları ele almaları, bu sayede pek çok tarihî şahsiyete ve olaya tanıklık etmeleri münasebetiyle tarihî vesikalar olarak da değerlendirilirler.” (Özkan,2007:2)

Gazavât-nâmeler konusunda üstünde durulması gereken bir başka konu da bu şiirlerin dilidir. Gazavât-nâmelerin dili de diğer türlere göre farklılık gösterir. Her ne kadar gerçek bir savaşı anlatsalar da bu olayların anlatılışında abartı ön plana çıkar.

Epik bir anlatım ön plana çıkar. Bu da gazavât-nâmelerin yazar ve şairlerinin tarihçi yönlerinden çok edebî yönlerinin ön plana çıkmasını sağlamıştır.

“Gazavât-nâmeler konularına göre bazı ayrıcalıklar taşır:

1. Bir padişah ve devrini konu alanlar (Selimnâme, Süleymannâme gibi)
2. Ünlü bir komutanı ve savaşlarını konu alanlar(Sûzî Çelebi'nin Mihaloğlu Ali Bey Gazavât-nâmesi'ni de bu grup içine almak mümkündür.)
3. Yalnızca bir savaşı konu alanlar (Preveze, Bağdat Seferi gibi)” (Pala,2007:164)

Osmanlı'da Akıncılık ve Akıncılar:

Akıncılar, sınır boylarında ya da sınır boylarına yakın yerlerde otururlar ve kimi zaman düşmanların yaşadıkları bölgelere akınlar yaparlardı. Geçimleri devlet tarafından ama düşmandan elde ettikleri ganimetlerden sağlanırdı. Amaçları bir kaleyi ya da şehri fethetmek değil, sadece düşman topraklarından ganimet elde etmektir.

Akıncı beylerinin görevlerini devlet verirdi ve bu beylerin isimleriyle anılırlardı. Akıncılar, 15. ve 16. yüzyılda Osmanlı'nın en önemli vurucu gücü sayılırlardı. Yakaladıkları esirleri ya da düşmandan aldıkları bilgileri kendi ülkelerine getirirlerdi. Savaşta karşılaşılabilecekleri her türlü zorluğa göğüs gerer; çoğu kez de bile bile ölüme giderlerdi.

Akıncı olmak için aranan belli şartlar vardı. Gönüllülük esasına dayanan bu sistemde, bir gencin akıncı olması için sadece gönüllü olması da yetmiyordu. İyi ata binmek, iyi silah kullanmak, cesur ve atik olmak bu şartların başında geliyordu. Ayrıca yaşadığı çevrede sözü geçen, hatırı sayılır birisini de kendisine kefil olarak göstermesi gerekiyordu.

Akıncı olmak için gereken şartlardan bir diğeri ve belki de en önemlisi Türk olmaktı. Akıncılarda devşirme sistemi yoktu ve akıncı olmak isteyen kişinin kesinlikle Türk olması gerekiyordu.

Akıncılar, her ne kadar sınır boylarında yaşasalar da bütün akıncı ailelerinin birer merkezi vardı. Gazavât-nâmemize konu olan Mihaloğulları'nın merkezinin de Plevne olduğu bilinmektedir.

Mihaloğulları:

“Eserde hayatı ve kahramanlıkları tasvir edilen Ali Bey, Osman Gazi zamanından beri akınlarda gösterdikleri yararlıkla adları tarihe geçen Mihaloğulları ailesindedir. Ataları olan Köse Mihal, Bizans’a tabi Harman Kaya Tekfuru iken Osman Gazi’yi tanımış ve gösterdiği doğrulukla onun dostluğunu kazanmıştır.” (Levend,2000:181)

Köse Mihal, Müslüman olduktan sonra, Osman Gazi’nin yanından ölene kadar ayrılmamış ve savaşlarda kahramanlıklarıyla kendisinden hep söz ettirmiştir ve yine Osman Bey zamanında vefat etmiştir.

Köse Mihal’in ilk oğlu Gazi Ali Bey, Kosova Savaşı’nda bulunmuştur.

Gerçek adı bilinmeyen ve halk arasında Gazi Mihal olarak söylenegelen akıncı beyi, Köse Mihal’in diğer oğlu Aziz Bey’in oğlu; Köse Mihal’in torunudur. İşte gazavât-nâmemizin kahramanı Ali Bey, bu Gazi Mihal’in soyundandır. Ali Bey uzun yıllar akıncı olarak çeşitli yerlerde bulunmuş; daha sonra da Anadolu’ya gelmiş ve Fatih zamanında çeşitli savaşlara katılmıştır.

“Fatih’in uzun Hasan’la yaptığı savaşta büyük yararlıklar göstermiş, sonra Rumeli’ye dönerek birkaç kere Eflâk ve Boğdan’ı çiğnemişi Maceristan ile İtalya’ya geçerek Alp dağlarına kadar uzanmış, nihayet, bir söylentiye göre savaşta esir edilerek kurşuna dizilmiş, başka bir söylentiye göre de, ihtiyarlayıncaya kadar dövüştükten sonra, Plevne’deki çiftliğine çekilerek orda ölmüştür.

Ali Bey’in ölümünden sonra Hasan, Ahmed, Mehmed, Hızır, Kara Mustafa adlarındaki beş oğlu, akıncı ve sancak beyi olarak akınlara devam etmişler ve hepsi de savaşlarda şehit olmuşlardır.” (Levend,2000:188)

Ali Bey'in soyunun Kara Mustafa Bey'den devam ettiği bilinmesine rağmen diğer oğulları ve torunları hakkında ayrıntılı bilgi bulunmamaktadır.

Sûzî Çelebi:

Rumeli'de Üsküp ve Priştine yakınlarındaki Prizren kasabasında doğmuştur ve öğrenimini tamamladıktan sonra tasavvufa yönelmiştir. Doğum ve ölüm tarihleri kesin olarak bilinmemektedir. Asıl adının Mehmet olduğu ve Mahmut isimli birinin oğlu olduğunu da onun hakkında kaydedilenler arasındadır.

Lâtîfî, onun Nakşibendî tarikatına girdiğini ve Sûzî lakabını da burada aldığını söylemektedir. Sûzî, “aşk ateşiyle yanan” anlamındadır.

Sûzî, İstanbul'a gelerek Mihaloğullarından Gazi Ali Bey'in yanında bulunmuş onun yaptığı savaşları nazmetmiştir. Sehî Bey, bu gazavât-nâmenin on beş bin beyit olduğunu kaydetmektedir. Ancak şu an elimizde bu eserin 1795 beyitlik kısmı bulunmaktadır. Babinger'e göre Ali Bey'in ölümünden sonra, oğlu Mehmet Bey'in hizmetinde bulunmuştur. Ali Bey'in akıncıları arasına katılan Sûzî Çelebi cesurluğuyla ve ifade gücüyle ün kazanınca, Ali Bey onu ölene kadar yanından ayırmamış ve tüm akınlarına yanında götürmüştür. Ali Bey'in çoğu akınını kaleme almıştır ki buradan onun Ali Bey'in katibi olabileceğini de anlıyoruz.

Gazi Ali Bey'in ölümünden sonra birkaç yıl daha Mehmed Bey'in yanında kalmış; bu yıllarda gazavât-nâmesini tamamlamış ve daha sonra buradan ayrılarak memleketi Prizren'e dönmüş; burada bir mescit ve medrese yaptırmıştır. Hayatının geri kalan bölümünü yaptırdığı mescitte imamlık ve müezzinlik, medresede müderrislik yaparak geçirmiştir.

Kaynaklar, Sûzî Çelebi'nin Neharî isimli bir kardeşinin olduğunu söylemektedir. Her ikisinin mezarı da Sûzî Çelebi'nin yaptırmış olduğu mescidin bahçesinde gömülüdür.

“Hoş tabiatlı, şiir söylemeye kadir, zihni pak bir şairdir. Tabiatının kusursuzluğu ziyade, kendisi pervasız, serbest, şiiri latif, çok zarif ve cömert kişidir.” (İsen, 1998: 202). Şair kişiliğiyle ön plana çıkan “Sûzî, derviş yaradılışlı, marifet

sahibi bir kişiydi. Bu da temiz ve etkileyici şiirleriyle şairlerin makbüllerinden ve Osmanlı şairlerinin övgüye layık olanlarındandır.” (İsen, 1999: 410).

Sûzî Çelebi'nin, mesneviden başka gazel, kaside ve diğer türlerde de şiir yazdığı malumdur. Ancak asıl ününü gazavât-nâmesiyle kazanmıştır. Bu gazavât-nâmenin 15.000 beyit olarak kaleme alındığı söylene de elde sadece 1795 beyti bulunmaktadır.

Sûzî Çelebi bu eserini mesnevi olarak kaleme almıştır. Eser, diğer mesnevilerde olduğu gibi tevhit ve münacat bölümleriyle başlamaktadır. Farklı vezinlerle yazılıp aralara sokuşturulmuş gazeller de bulunmaktadır.

Mesnevi aruzun kısa kalıplarından “Mefâ'ilün / mefâ'ilün / fe'ülün” ile yazılmıştır. Klasik mesnevi şeklinde her beyit kendi arasında kafiyelenmiştir.

Şair, Gazavât-nâme'sinde, Mihaloğlu Ali Bey'in savaşlarını, kahramanlıklarını ve aşk maceralarını ayrıntılı bir şekilde anlatırken, onun şahsi hayatından da bilgiler vermektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. MİHALOĞLU ALİ BEY GAZAVÂT-NÂMESİ'NDEKİ KISSA VE TELMİHLER

1.1 HZ. ÂDEM

Allah(c.c.)'ın yarattığı ilk insan ve yeryüzündeki ilk peygamberdir. Toprağı yeryüzündeki bütün topraklar karıştırılarak balçık haline getirilmiş ve Hz. Âdem bu balçıktan yaratılmıştır. Daha sonra Allah(c.c.) kendisine ruh üflemiş ve can vermiştir. Her şeyin ismi ve faydası ona öğretilmiştir. Allah(c.c.) Meleklerle ona secde etmeleri için emir vermiş; bütün melekler bu emre uyarken yalnız şeytan ateşten yaratıldığı için kendini Hz. Âdem'den daha üstün görerek ona secde etmemiştir. Bu yüzden cennetten kovulmuştur. Allah(c.c.)'ın Hz. Âdem'i yaratması Kur'an-ı Kerim'de şöyle geçmektedir.

“Allah nezdinde İsa'nın durumu, Âdem'in durumu gibidir. Allah onu topraktan yarattı. Sonra “Ol!” dedi ve oluverdi.(Âl-i İmrân/59)

Hz. Âdem'in yaradılışını Sûzî Çelebi de gazavât-nâmesinin bir beytinde ele almıştır.

Semenden ruḥ kızıl gülden fem eyler

Ḳara toprağı gör ne Âdem eyler(57)

Hz. Âdem bir gün cennette uyurken Allah(c.c.) onun sol eḡe kemiklerinden birini aldı ve bu kemikten kadın(Havva)'ı yarattı. Onları cennetine yerleştirdi ve cennetin bütün nimetlerinden yararlanmalarına izin verdi. Yalnız bir tek ağaca yaklaşmamalarını, meyvesini yememelerini aksi takdirde nefsine zulmedenlerden olacaklarını söyledi.

Şeytan bunu fırsat bildi ve onları kandırmak için fırsat kollamaya başladı. Hz. Âdem'i kıskanıyordu çünkü onun sahip olduğu cennet nimetlerinden yoksun kalmıştı. Hz. Âdem'i de bu nimetlerden uzaklaştırmak istedi. Cennete girmenin bir

yolunu buldu. Yasak meyveden yemesi için Hz. Âdem'e dil döktü, yalan yeminler etti. Hz. Âdem'in bu sözlere kulak asmadığını görünce Hz. Havva'yı kandırdı. Hz. Havva yasak ağacın meyvesinden yedi ve Hz. Âdem'e de yedirdi. Bunun üzerine Allah(c.c.) onları cennetinden çıkarıp, yeryüzüne indirdi. Hz. Âdem Hindistan'da Serendip'e; Hz. Havva da Cidde'ye indirildi. Hz. Âdem Serendip'ten Mekke'ye gelerek Kâbe'yi inşa etti.

Hz. Havva ile birbirlerinden ayrı oldukları süre için de ikisi de pişmanlık çekti ve tövbe ettiler; birbirlerine tekrar kavuşmayı dilediler. Nihayet Ararat'ta birbirlerini buldular. Hz. Âdem ve Hz. Havva'nın hepsi ikiz olmak üzere kırk çocuğu oldu ve bütün insanlık bu çocuklardan türedi. Bu yüzden Hz. Âdem "Ebü'l-Beşer(İnsanlığın Babası)" olarak da anılır. Kur'an-ı Kerim'de birçok ayette ondan sonra gelen insanlar için "Âdemoğulları" tanımı kullanılmıştır. Sûzî Çelebi de gazavat-namesinde yine Hz. Âdem'den sonra gelen insanlardan "Evlad-ı Adem" olarak bahsetmektedir.

Buyırmış Seyyid-i *evlād-ı Âdem*

Ḥabību'llah Sulṭān-ı dü 'âlem (143)

* *

Ola kim efşah-ı *evlād-ı Âdem*

Ḳıla deryā-yı luṭfindan 'aṭā nem (202)

1.2 ÂD KAVMİ

Âd kavmi, Suudi Arabistan'ın güneydoğusunda Yemen'e kadar uzanan geniş bir bölgede yaşamışlardı. Şehrin adı Kur'an-ı Kerim'de "İrem" olarak geçmektedir.

"Rabbinin Âd (kavmin)e ne yaptığını görmedin mi? 'Yüksek sütunlar' sahibi İrem'e? Ki şehirler içinde onun bir benzeri yaratılmış değildi." (Fecr/ 6-8)

Âd kavminin insanları kendilerini diğer insanlardan büyük görüyor, kendilerinden daha güçlü kimsenin olduğuna inanmıyorlardı. Kibirleri ve fesatlıkları

artıkça halka yaptıkları zulüm de artıyordu. Ayrıca puta tapıyor ve halkın da kendileri gibi puta tapmalarını istiyorlardı.

Allah(c.c.), Âd kavmine yol göstermesi için Hz. Hud'u gönderdi. Hz. Hud onları halka zulmetmekten ve puta tapmaktan vazgeçmeleri, yeri ve göğü yaratan Allah(c.c.)'a iman etmeleri için uzun süre uyardı. Fakat onlar bildiklerini yapmaya devam ettiler. Bunun üzerine Allah(c.c.) onlardan yağmuru kesti. Bir daha bu kavmin topraklarına yağmur yağmadı. Onlar da seçtikleri birkaç kişiyi Mekke'ye yağmur duası için göndermek zorunda kaldılar. Birkaç gün içinde gökyüzünde bir bulut gördüler. Bu bulutun yağmur bulutu olduğunu sanıp sevindiler fakat bu bulutla gelen bir kasırga onları yok etti.

Yâhûd kudret yeli esdi şitâbân

Ki 'Âd ehlin kıla hâkile yeksân (758)

1.3 ÂL-İ ABÂ

Kur'an-ı Kerim'de "Ey ehl-i beyt! Allah sizden kiri ve günahları gidermek ve sizi tertemiz yapmak ister." buyurulmuştur. (Ahzab/133) Ayette geçen "ehl-i beyt" in Âl-i abâ olduğu söylenir. Bundan yola çıkılarak "aba altına alınanlar" anlamında Peygamberimiz, Hz. Ali, Hz. Fâtıma, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'den müteşekkil 5 kişiye "Âl-i abâ" denilmiştir. Âl-i abâ yerine bazen "Ehl-i Kisa" veya "Pençten-i Âl-i abâ" tamlamaları da kullanılır. (Pala,2007:19)

Âl-i abâ bütün Müslümanlar tarafından saygıyla anılmış ve edebiyata yansımıştır.

Sûzî Çelebi de gazavât-nâmesinin bir beytinde "Âl-i abâ" ismini şöyle kullanmıştır:

"Meded şeyhu-llah itdi Muştafâdan

Şafâyile nâzar *Âl-i 'Abâdan*"

1.4 HZ. ALİ

Dört büyük halifenin dördüncüsüdür. Peygamberimizin amcasının oğlu, aynı zamanda damadıdır. İslamiyet’i kabul eden ilk kişilerdendir.

Peygamberimizin Medine’ye hicreti sırasında hayatını kurtardığı, birçok savaşa katılıp bu savaşlarda üstün başarı ve cesaret gösterdiği için edebiyatımızda önemli bir yere sahip olmuştur.

Ona ait birçok menkıbe, gerek nazım gerekse nesir edebiyat ürünlerini doldurmaktadır. Saf Âl-i abâ sevgisinden Hz. Ali’ye tanrılık isnad edecek derecelere varan akislerle dolu olan bu menkıbeler, özellikle Alevî ve Bektaşî şairlerince hemen her fırsatta anılır. Dinî edebiyat ise ondan, vecizeleri, nutukları, hikmetli öğütleri, hilafetle ilgili görüşleri dolayısıyla bahseder. (Pala,2007:19)

Onun edebiyatımızda özellikle casaret ve kahramanlık yönüyle birçok şiire konu edildiğini görürüz. Özellikle savaş ve kahramanlık anlatan manzum yazılarda Hz. Ali’nin adı neredeyse eksik olmaz. Şiirin kahramanının kahramanlık yönünden benzetileceği kişi hep Ali’dir. Mihaloğlu Ali Bey Gazavât-nâmesi’nde de Hz. Ali’nin adı birçok beyitte geçmektedir. Hem din uğruna yapılan bir savaşı konu almasından, hem de kahramanımızın adının Ali olmasından dolayı birçok bakımdan Mihâloğlu Ali, Hz. Ali’ye benzetilmiştir.

‘*Alî-şevket* sen iy hürşîd-i lâmi’

Saňa tîğün yeter burhân-ı kâtı’ (468)

* *

“Didi iy ehl-i islâmın penâhı

Bu eşhâbuñ ‘*Alî* şevketlu şâhı” (673)

Hz. Ali için edebiyatımızda birçok isim kullanılmıştır. Bunlardan başlıcaları; Esedu’llah, Şîr-i Hûda, Şîr-i Yezdân, Haydar, Şâh-ı Merdân, Şâh-ı Velayet’tir.

Bunlardan Esedu'llah, Şîr-i Hûda, Şîr-i Yezdân; Allah'ın arslanı anlamına gelmektedir. Hz. Muhammed(s.a.v.) Hz. Ali'ye “ Bu Allah'ın arslanıdır ve Allah'ın yeryüzünde düşmanlarına kılıcıdır.” buyurmuştur. Bu yüzden birçok eserde Hz. Ali'nin bu isimlerle anıldığı görülmektedir.

“Buyurmuş *Şâh-ı merdân Şîr-i Yezdân*
Emîr-i şaf-şiken ser-bâz-ı meydân” (800)

Hz. Ali için en çok kullanılan isimlerden biri de Haydar'dır. Haydar “arslan” anlamına gelmektedir. Bu ismin ona annesinin tarafından verildiği söylenir.

“Nedür kavî-i gâzâ fi'l-i Peyember
Nedür vaşf-ı gâzâ âşâr-ı *Hayder*” (186)

* *

“Ġazâyiçün 'alem çekdi Peyember
Ġazâyiçün kuşandı tîġı *Hayder*” (547)

* *

“Seni gördi cihân *Haydar* yerine
Seni baş itdi kudret leşkerine” (674)

* *

Hz. Ali'nin adı edebiyatımızda çoğu kez “Zülfikâr” ve “Düldül” isimleriyle birlikte geçmektedir.

Zülfikar, Peygamberimizin Hz. Ali'ye hediye ettiği, ucu çatal şeklinde özel bir kılıçtır.

“Revân depret zebân-ı âb-dârı
‘*Alî* gibi ele al *Zü’l-fiķârî*” (208)

* *

“Geh añardı ‘*Alînüñ Zü’l-fiķârın*
Bu yolda kesdugi şirkün damarın” (458)

Düldül ise Peygamberimizin atının adıdır. Düldül, kirpi demektir. Hızlı yürüyüşünden dolayı katıra bu ad verilmiştir. Peygamberimiz Düldül’ü daha sonra damadı Hz. Ali’ye hediye etmiştir. Hz. Ali halifeliği esnasında bu katıra binmiş ve haricilerle savaşmıştır. Cesur bir hayvan olan Düldül, çok uzun müddet yaşamıştır.

“Süvâr ol *Düldüle* ‘azmit ‘*Alî* vâr
‘Adüya *Zü’l-fiķârün* çek yine var” (675)

* *

“Süvâr oldı semendine o server
Şanasın *Düldüline* bindi *Hayder*” (824)

* *

Hz. Hamza da Hz. Ali gibi kahramanlığıyla ün salmıştır. Gazavât-nâmemizde bir beyitte Hz. Ali ve Hz. Hamza’nın adı birlikte geçer.

Cihânda müşrikün ol urdı boynın
Ol oynadı ‘*Alî vü Hamza* oynın (230)

Ayrıca gazavât-nâmemizde bir beyitte Hz. Ali’nin öldürdüğü kişinin adı ya da lakabı olduğu bilinen “Anter” ismi de geçmektedir. Ancak Anter hakkında kaynaklarda yeteri kadar bilgi yoktur.

“Anter” ya da bazı kaynaklarda “Antere” şeklinde geçen kelimenin anlamı “gök sinek, mavi renkli sinek” demektir. Diğer bir anlamı da “savaşta cesaret göstermek” demektir.

Ġazā-yi ekber itdi ol hūner-ver

Şanasın ‘*Anteri* öldürdi *Hayder* (845)

1.5 AYZAZ ve MAHMUD

Gazavat-namemizde adı geçen Mahmud “Gazneli Mahmud” adıyla bilinen Gazneliler Devleti’nin hükümdarıdır. Genç yaştan itibaren devlet idaresinde görev almış ve hükümdar olmadan önce de Horasan valiliğine getirilmiştir. 997’de Gazne tahtına oturmuş ve hükümdarlığı boyunca Hindistan’a on yedi büyük sefer yapmıştır.

Yaşamı boyunca İslamiyet’i korumak ve geliştirmek için yaşamı boyunca mücadele etmiştir. Hindistan’a yaptığı seferler sırasında da buraya birçok cami yaptırdı ve İslamiyet’i öğretmek için âlimler yetiştirdi. İslam dininin Hindistan’da yayılıp kabul görmesini sağladı.

Ayaz ise onun vezirlerinden birisidir. Mahmud onu ava çıktığı bir gün tanımış, onun zekâsından çok etkilenmiş ve yetiştirmek için sarayına almıştır. Mahmud’un ona gösterdiği özel ilgi diğer vezirler ve âlimler tarafından kıskançlıkla karşılık bulmuştur. Ayaz da Divan şiirinde genellikle “zülûf” kelimesiyle birlikte, “zülûf-i Ayaz” şeklinde anılır. Bunun nedeni ise Ayaz ve Mahmud arasında geçtiği söylenen şu olaydır:

Sultan Mahmud bir gün o derece içmiş ve sarhoş olmuş ki ne yaptığını hatırlamayacak hale gelmiş. Bu haldeyken Ayaz’ın saçlarının kökünden kesilmesi için emir vermiş. Adamları da Ayaz’ın saçlarını kökünden kesmişler. Sultan ertesi sabah kendine gelip de Ayaz’ı gördüğünde yaptığı için çok pişman olmuş ve bir daha içki içmeye tövbe etmiş.

Ayaz’ın adı, işte bu olaydan dolayı edebiyatımızda sıklıkla “zülûf”, “zülûf-i Ayaz” şeklinde ve Mahmud’la birlikte geçer.

Zihî    alem zihî   izz ü zihî n z

Bu n zı itmedi *Maĥm da Ayaz* (622)

1.6 AZER

Hz. İbrahim'in babasıdır. Babil hükümdarlarından Nemrud'un veziriydi. Nemrud ona çok güveniyordu. Geçimini put yapıp satmakla sağlardı. Hz. İbrahim henüz küçük yağta iken, Azer ona ve kardeğlerine satmaları için put verir; Hz. İbrahim de onlara ip bağlar hepsini yerde s r r ya da kırardı. S z  elebi, gazav t-n mesinin iki beytinde Azer'in ismi geçmektedir. Bunlardan biri Hz. İbrahim ile, diğeri de yine Hz. İbrahim için kullanılan Halil ismiyle birlikte anılmığtır.

Ĥal l-i  zer olmuğ ėofra-d rı

ekilmiğ ĥalk  ĥ n-ı ĥ ė-g v rı (372)

* *

Bu ĥ ndan dadacağ bir loğma-i ter

  Adesden doymığ *İbr h m-i  zer* (373)

BEHMEN

Efsanevi İnan kahramanlarındandır. Behmen “zeki, akıllı ve hoğg r l ” anlamına gelir. Eski İnan hükümdarlarından birinin lakabı olarak kullanıldığı bilinmektedir.

Oturdı her biri yerlü yerinde

Kimi Rüstem kimi *Behmen* yerinde (662)

1.7 CEMŞİD Ü FERAHŞÂD

Doğu edebiyatının klasik mesnevi konularından biridir. İran ve Türk edebiyatında birçok şair tarafından ele alınan mesnevinin konusu kısaca şöyledir:

Çin fağfûrunun oğlu Cemşîd, rüyasında bir kız görür ve bu kıza âşık olur. Üzüntüsünden içi içini yemekte ve durumu gün geçtikçe kötüye gitmektedir. Babası ülkenin bütün güzel kızlarını toplayıp tek tek ona gösterse de âşık olduğu kıızı bir türlü bulamaz. Cemşîd derdini derman olur umuduyla bu durumu Mihrâb'a açar. Mihrâb, diyar diyar dolaşan bir ressamdır. Cemşîd'in anlattığı kıızı tanır ve resmini çizer. Cemşîd nihayet âşık olduğu kıızı bulmuştur. Bu kız Rum kayserinin kıızı Ferahşâd'dır. Cemşîd ve Mihrâb, Ferahşâd'ı bulmak için birlikte yola çıkarlar. Karşılaştıkları türlü tehlike ve maceralardan sonra nihayet Ferahşâd'ı bulurlar ve Hurşîd ile Ferahşâd evlenir.

Ꞑo *Cemşîd ü Ferahşâduñ* beyânın

Oꞑı mihr ü vefânuñ dâstânın (344)

1.8 HZ. DÂVÛD

İsrail oğullarının peygamberlerindendir. Hz. Süleyman'ın babasıdır. Kendisine Zebur indirilmiştir. Edebiyatımızda gücün ve iktidarın sembolüdür. Peygamberliğinin yanında hükümdar olmasına rağmen, demiri eliyle mum gibi eritip şekil verir; bundan zırh yapar ve geçimini bununla sağladı.

Sesinin güzelliğiyle de edebiyatımızda hep telmih konusu olmuştur.

Muğannî anda *Dāvūd-ı hōş-āvâz*

Bülend âvâz ile eyler ser-âgâz (376)

1.9 EBÛ CEHİL

İslamiyet'in ilk dönemlerinde Peygamberimize, İslam'a ve Müslümanlara düşmanlığıyla tanınır. Ebû Cehil "cehaletin babası" demektir ve bu ismi ona İslamiyet'e karşı düşmanca davranışlarından dolayı peygamberimizin verdiği söylenir.

İslamiyet'e hep karşı çıkmış, peygamberimize ve Müslümanlara var gücüyle düşmanlık göstermiş ve eziyet etmiştir. Müslümanların Medine'ye hicretinden sonra dahi onlara düşmanlığını sürdürmüş ve savaşlarda hep karşılarında yer almıştır. Ancak Bedir gazasında öldürülmüş ve Abdullah b. Mes'ûd tarafından kafası kesilerek Peygamberimize götürülmüş, cesedi Bedir Savaşı'nda ölenlerin atıldığı kuyuya (Kalîbu Bedr) atılmıştır.

Sûzî Çelebi gazavât-nâmesinin bir beytinde Ebû Cehl'in cehaleti ile ilgili şunları söylemiştir.

İçinden çıktı bir gebr-i bed-ahter

Ebû Cehle kıyamamış cehl ile yer (837)

1.10 ESHÂB-I KEHF

Kehf, sözlük anlamı olarak mağara demektir.

Kur'an-ı Kerim'de Kehf suresinde varilen bilgilere göre, sayıları belli olmayan bir grup genç, yaşadıkları yerde Allah(c.c.)'ın varlığına ve birliğine inandıkları için yoğun bir baskı ve şiddetle karşılaşmış ve memleketlerini terk ederek bir mağaraya sığınmışlardır. Bu mağarada Allah(c.c.)'tan yardım dilemişler ve Allah(c.c.) tarafından uzun süre uyku halinde bu mağarada korunmuşlardır. Uykuda kaldıkları süre tam olarak bilinmemekle birlikte; bu sürenin üç yüz yıldan fazla olduğu yine Kur'an-ı Kerim'in bir ayetinde geçmektedir. "Onlar mağaralarında üç yüz yıl ve buna ilaveten dokuz yıl kalmışlardır."(Kehf/25) Normal hesaplara göre bu gençlerin mağarada üç yüz dokuz yıl kalmış olurlar. Fakat bazı tefsirlere göre bu sürenin ay

yılına göre hesaplanması gerektiği belirtilir. Bu sebeple gençlerin mağarada kalma süreleri de net olarak bilinmemektedir.

Çeşitli kaynaklarda anlatılanlara göre; bu gençler uyandıklarında ne kadar uyuduklarının farkında değillermiş. Aralarından birini şehre erzak almak için yollamışlar. Şehirdeki insanlar, paranın üzerindeki eski krallardan birinin resmini görünce bu gencin bir hazine bulduğunu sanmış ve genci alıp dönemin kralına götürmüşler. Genç, krala başlarından geçenleri anlatmış ve çok uzun süredir uyuyor olabileceklerini söylemiş. Kimse ona inanamasa da hep beraber mağaraya gitmişler ve gencin söylediklerinin doğru olduğunu görmüşler.

Bu seyr *Eşhâb-ı kehfî ħ`āba* şaldı

Bu *ħ`āb* içre olar yıllarla ħaldı (401)

1.11 FERHÂD ile ŞÎRÎN

Konusunu “Hüsrev ü Şîrîn” adlı mesneviden alan halk hikayesidir. Firdevsî’nin “Şehnâme”si başta olmak üzere birçok divan şairi bu konuyu mesnevilerine konu etmişlerdir. Ferhâd ile Şîrîn’in aşkı yüzyıllardır anlatılagelen bir efsaneye dönüşmüştür. Hikayenin konusu kısaca şöyledir:

Babasının ölümü üzerine erkek kardeşi olmadığı için tahta geçen Mehin Banu’nun Şîrîn adında bir kız kardeşi vardır. Bazı kaynaklara göre Şîrîn’in Mehin Banu’nun yeğeni olduğu da söylenir. Mehin Banu tahta geçtikten sonra kız kardeşi Şîrîn için bir saray yaptırmak ister. Bihzat da oğlu Ferhâd ile birlikte bu sarayın yapımında çalışır. Sarayın duvarlarına resim çizmekle görevlidirler. Bu sırada Ferhâd ile Şîrîn birbirlerine âşık olur ve gizli gizli buluşmaya başlarlar. Oysa Mehin Banu da Ferhâd’a âşık olmuştur.

Ferhâd, kızkardeşi Mehin Banu’dan Şîrîn’i ister fakat Mehin Banu Ferhâd’a âşıktır ve onların evlenmesini istemez. Ferhâd’a büyük bir suyuyla şehre su getirirse kız kardeşini vereceğini söyler. Bu hemen hemen imkânsız gibi bir şeydir.

Ferhâd Şîrîn için var gücüyle çalışmaya başlar. Külüngüyle kayaları parçalayıp suya yol verir. Mehin Banu bu hali görünce onu engellemek için Ferhâd'a bir kadın gönderir ve Şîrîn'in öldüğünü söyler. Ferhâd sevgilisinin öldüğünü duyunca üzüntüden kahrolur. Bütün gücünü kullanarak külüngü kafasına vurur ve oracıkta can verir. Şîrîn de Ferhâd'ın öldüğünü duyunca canına kıyar ve iki sevgili ebedi alemde buluşmuş olur.

Görünsün hüsnî her *Ferhâda Şîrîn*

Akıtsun şevk-ı la'li cüy-ı şîrîn (30)

* *

Şerbetden baña yokdur müdâvâ

Ki teskîn eylemez *Ferhâdi* halvâ (617)

* *

Çamusın toğradı ol kavm-ı ser-mest

Nitekim taşu *Ferhâd*-ı sebük-dest (853)

1.12 GÜL ile BÜLBÜL

“Divân edebiyatımızda alegorik ve sembolik mesnevilerin konuları arasında gül ve bülbül ile ilgili olanlar önemli bir yer tutar. “Bülbül-nâme”, “Bülbülüye” yahut “Gül ü Bülbül” isimleriyle karşımıza çıkar.” (Pala;2007:78)

Halk arasındaki yaygın olarak anlatılan Gül ile Bülbül hikayesinin konusu kısaca şöyledir:

Ülkenin birinde birbirini seven iki genç varmış. Delikanlı kıza evlenme teklif etmiş. Kız ise bir şartı olduğunu, eğer ona bir kırmızı gül bulursa ancak o zaman onunla evleneceğini söylemiş. Oysaki mevsim gül mevsimi değilmiş. Delikanlı her yeri aramış ama kırmızı gül bulamamış. Ümitsiz bir halde evine giderken açılmak üzere olan bir gül görmüş fakat bu gül de beyazmış. Onun bu halini gören bülbül çok

üzülmüş. Sabaha kadar gül için en güzel şarkılarını söyledikten sonra onun dikenine kalbini saplamış ve bülbülün kanından gülün rengi kırmızıya dönmüş.

Edebiyatımızda ise Gül ile Bülbül hikâyeleri iki şekilde karşımıza çıkar.

Güle âşık olan bülbül daima feryat eder. Onun bu feryatlarından rahatsız olan diğer kuşlar bülbülü Hz. Süleyman’a şikâyet ederler. Hz. Süleyman bülbülü yanına çağırır ve onu sorguya çeker. Sonuçta bülbül aşk acısından dolayı feryat ettiği için affedilir.

Diğer hikâye de kısaca şöyledir:

Bülbül Hicaz’a gider ve İrem bahçesine girince gülü görüp ona âşık olur. Sabaha kadar başında ona şarkı söyleyerek açılmasını bekler. Geç saate kadar bekleyen bülbül şafak vakti tam gül açılacakken uyuyakalır. Gül ise bembeyazdır. Bülbül gülün açılmasını göremediği için kalbine onun dikenini batırır ve güle kırmızı rengi verir.

Sûzî Çelebi’de gazavât-nâmesinin bir beytinde bülbülün güle olan âşkından bahsederek bu hikayeye telmih yapmıştır.

Müzeyyen kıl bu bâğuñ gül-sitânın

Unutdur *bülbüle gül dâstânın* (211)

1.13 HZ. HAMZA

Peygamberimizin amcasıdır. Aynı zamanda Peygamberimizin süt annesi olan Süveybe onu da emzirdiği için süt kardeşidir. Mekke’de sözü dinlenen ve sevilen biriydi. Onun İslamiyet’i kabul etmesiyle Müslümanlar manevi bir destek ve güç buldular. Bedir gazasında üstün bir kahramanlık gösterdi. Uhud gazasında da üstün bir başarı göstermiş fakat “Vahşi” adındaki biri tarafından pusuya düşürülüp şehit edilmiştir. Kahramanlığı, cesareti, mertliği ile tanınır.

Cihānda müşrikūñ ol urdı boynın

Ol oynadı ‘ Alī vü *Hamza* oynın (230)

* *

Şehīd oldi öninde āhır anuñ

Nitekim *Hamza* Faḥr-ı enbiyānuñ (283)

1.14 HATEM

Hatem, kelime anlamı olarak mühür demektir. Süslü, mühürlü yüzük anlamında da kullanılır. “ Genellikle sevgilinin dudağı yerine kullanılır. Bu yüzük aslında inci, yakut veya la’lden yapılmış olarak gösterilir. Bazen sevgilinin vuslatı veya âşığın gönlü de hatem olabilir. Süleyman peygamberin hatemi de şiirlerde en çok kullanılan imajlardan biridir. Halk arasında yüzük saklama diye bilinen oyundan da bahsedildiği olur.” (Pala, 2007: 198).

Ayrıca Hatem, Arap kabileleri arasında oldukça sözü geçen “Tayyi” kabilesine mensup ‘İbnü Abd-illah Bin Sad’ ın lakabıdır. Hatem cömertliği, gönlünün açıklığı ile meşhur ve kabilesi tarafından da sevilen bir kişidir. Gazavât-nâme’de bu anlamıyla kullanılmıştır.

Saḥīnūñ gerçi *Hâtemdür* güzīni

Velī ol ḥâtem ü budur niġīni (243)

1.15 HZ. HIZIR

Hiz. Mûsâ zamanında yaşamıştır. Allah(c.c.)’in kendisine ilim öğrettiği, salih kimselerdendir.

Ne ‘ izzet virdi Ḥaḫ gör ol velīye

Ki istifsār eder *Ḥızr-ı Nebīye* (621)

Kur'an-ı Kerim'de adı geçen peygamberlerden değildir. Yani adı açık açık Kur'an-ı Kerim'de geçmez. Ancak Hz. Mûsâ'nın yanına genç bir adamı alarak, bulmak için yolculuğa çıktığı kişinin Hz. Hızır olduğu söylenir.

Hz. Mûsâ bir gün vaaz verirken biri ona kendisinden daha bilgili biri olup olmadığını sorar. Musa bu soruya "Yoktur." diye cevap verir. Bunun üzerine Allah(c.c.) ona Hz. Hızır'ın kendisinden daha bilgili olduğunu haber vermiştir. Bunun üzerine Hz. Mûsâ genç bir delikanlıyla bir gemiye binerek Hz. Hızır'ı aramaya başlar. Yanlarına da azık olarak balık alırlar.

Hz. Mûsâ bu delikanlıyla iki denizin birleştiği yere gelince balığın kaybolduğunu; daha sonra da denize düşüp canlandığını görürler. Hz. Mûsâ, bunun Hz. Hızır'ın yerine işaret eden bir ipucu olduğunu anlar. Hemen geldikleri yoldan kıyıya doğru yaklaşmaya başlarlar ve Hz. Hızır'ı bulurlar. Bu buluşma Kur'an-ı Kerim'de şöyle geçmektedir:

"Derken, kullarımızdan bir kul buldular ki, ona katımızda bir rahmet(vahiy ve peygamberlik) vermiş, yine ona tarafımızdan bir ilim öğretmiştik. Mûsâ ona: "Sana öğretilenden, bana, doğruyu bulmama yardım edecek bir bilgi öğretmen için sana tabi olayım mı?" dedi. Dedi ki: "Doğrusu sen benimle beraberliğe sabredemezsin. (İç yüzünü) kavrayamadığın bir bilgiye nasıl sabredersin?" (Kehf/65-68)

Hz. Hızır, Hz. Mûsâ'dan yaptıklarına sabredeceğine ve kendisi açıklama yapana kadar hiçbir şey hakkında soru sormayacağına dair söz aldı ve birlikte gemiye bindiler. Az sonra Hz. Hızır gemiyi deldi. Hz. Mûsâ dayanamayıp insanların boğulacağını söyledi ve bunu bile bile gemiyi neden deldiğini sordu. Hz. Hızır kendisine verdiği sözü hatırlattı ve yoluna devam etti. Küçük bir erkek çocukla karşılaştılar. Hz. Hızır hemen çocuğu öldürdü. Hz. Mûsâ yine dayanamayıp hiç suçlu olmadığı halde çocuğu öldürdüğünü, bunun çok kötü bir şey olduğunu söyledi. Hz. Hızır yine onu uyardı ve yollarına devam ettiler. Az ilerde yıkılmak üzere olan bir duvar gördüler; Hz. Hızır bu duvarı hemen onardı. Hz. Mûsâ, Hz. Hızır'a bu emeğinin karşılığında isteseydi bu işten para alabileceğini söyledi. Hz. Hızır bunun

üzerine yaptığı işlerin içyüzünü açıklayarak Hz. Mûsâ'yla artık ayrılmaları gerektiğini söyledi.

Yaptığı işlerin görünmeyen yanlarını ise şu şekilde izah etmiştir:

“İşte bu, benimle senin aramızın ayrılmasıdır. Şimdi sana, sabredemediğin şeylerin içyüzünü haber vereceğim. Gemi var ya, o, denizde çalışan yoksul kimselerindi. Onu kusurlu kılmaz istedim. Çünkü onların arkasında her (sağlam) gemiyi gasp etmekte olan bir kral vardı. Erkek çocuğa gelince, onun ana babası, mümin kimselerdi. Bunun için onları azgınlık ve nankörlüğe boğmasından korktuk. Böylece istedik ki; Rableri onun yerine kendilerine, ondan daha temiz ve daha merhametlisini versin. Duvara gelince, şehirde iki yetim çocuğun idi; altında da onlara ait bir hazine vardı; babaları ise iyi bir kimse idi. Rabbin istedi ki, o iki çocuk güçlü çağlarına erişsinler ve Rabbinden bir rahmet olarak hazinelerini çıkarsınlar. Ben bunu da kendiliğimden yapmadım. İşte hakkında sabredemediğin şeylerin iç yüzü budur.” (Kehf/78-82)

Gazavat-namemizin bir beytinde Hz. Hızır ve Hz. Mûsâ'nın buluşmasına telmih yapılmıştır.

Ben ol *Hızram* ki *Mûsâdur* hıccâbum

Aña hazâ firâk oldı cevâbum (609)

Hızır'ın Âb-ı Hayat Suyunu Bulması

Hz. Hızır edebiyatımızda pek çok şair tarafından şiiirlere konu edilmiştir. Özellikle İlyas'la birlikte “âb-ı hayat”ı içip ölümsüzlüğe kavuşması nedeniyle “âb-ı hayat, âb-ı hayvân, İskender ve İlyas” kelimeleriyle birlikte şiirimizde sık sık adından bahsedilmiştir.

Bu efsanenin konusu da kısaca şöyledir:

İskender, bir damlasının bile insana ölümsüzlük veren âb-ı hayat'tan bahsedildiğini duyunca onu bulup ölümsüzlüğe kavuşmak isteğine kapılır. Yanında

Hızır ve İlyas'la birlikte yola çıkar. Fakat bu su, türlü tehlikelerle dolu "Karanlıklar Ülkesi" denen bir yerdedir. Başlarına gelen türlü şeyden sonra Hızır ve İlyas bir pınarın başında oturup dinlenmek isterler. İskender ise aramaya devam eder. Bu sırada Hızır ile İlyas da yanlarındaki balığı yemek üzere pişirmek isterler. Tam bu esnada Hızır'ın elinden bir damla su balığın üstüne damlar ve balık canlanarak suya atlar. Hızır ve İlyas bu suyun ölümsüzlük suyu olduğunu anlar ve sudan içerler; İskender ise suyu aynı yerinde tekrar bulamaz ve ölümsüzlükten de mahrum kalır.

Sûzî Çelebi'nin gazavât-nâmesinde de birçok beyitte Hızır, "Âb-ı hayat" ismiyle birlikte geçmektedir.

Meğer *âb-ı hayât* içmiş bu sâkî

Ki buldı *Hızır* bigi ' ömr-i bâkî (156)

* *

Bu *meyden* zindedür *Hızır* ü Mesîhâ

Bu *meyden* tağa düşdi mest Mûsâ (159)

* *

Sözüm ten gibidür vaşfi anuñ cân

Sözüm *Hızır* oldu medhi *âb-ı hayvân* (228)

* *

Bu cāmuñ nüşiden bir gez şarābın

Cemüñ cāmından içmez *Hızır ābın* (375)

* *

Goñül *Hızr* ü ğazā *āb-ı hayātı*

Nider *Hızr* *āb-ı hayvānsuz* hayātı (487)

* *

Benüm bu yolda ölmekdür hayātum

Benüm *Hızr* u budur *āb-ı hayātum* (559)

* *

Hayāt-ı cāvidân ü *āb-ı hayvān*

Benümle bir nefes şöhbetdür iy cān (608)

Hz. Hızır ve Hz. İlyas da ölümsüzlüğe kavuştuktan sonra başı sıkışan kulların yardımına yetişirler. Hz. Hızır karada, Hz. İlyas da denizde başı sıkışan insanlara yardım eder. İkisinin senede bir gün karada, bir gül dalı ağacının altında buluştuğuna inanılır ve bu güne de “Hıdırellez” denir.

Ger ğarīķ-ı baħr-ı ğamdur ver ğarīķ-ı nār-ı şevķ

Hızr-ı feyžuñdur ķuruda yaşıda feryād-res (77)

* *

Belā deryāsı öñüm aldı ardum

Baňa *Hızr* ol yetiş kim ğarķa vardum (345)

* *

İkisi baħr ü berde melce[?]-i nās

Biri *Hızr* idi ğüyā biri *İlyās* (432)

* *

Uçarken mürğ-ı cânı fâriğu'l-bâl

Yetişdi aña bir gün *Hızr*-ı hoş-ğâl (606)

* *

Didi iy *Hızr* yok kârum senüñle

Ne güftârum ne bâzârum senüñle (612)

1.16 HZ. HÜSEYİN

Peygamberimizin torunu; Hz. Ali ve Hz. Fatıma'nın oğludur. Yani Ehl-i Beyt'tendir. On iki imam'ın da üçüncüsüdür. Adını ona Peygamberimizin koyduğu söylenir. Çocukluk yılları Peygamberimizin yanında ve onun eğitimiyle geçmiştir.

Hz. Hüseyin'in yaşadığı dönemde Emevi hâkimiyeti vardı. Bu iktidarın başındaki Muaviye, Hz. Ali'yi ve Hz. Hüseyin'in abisi ve ikinci imam olan Hz. Hasan'a tuzak kurarak onları şehit etmişti. Bunun üzerine üçüncü imam olarak mücadelede Hz. Hüseyin devam etti.

Muaviye ölünce yerine oğlu Yezid geçti. O da Hz. Hüseyin'i kendi iktidarı için tehlike olarak görüyor ve onu ortadan kaldırmanın yollarını arıyordu. Bu sırada Küfe şehrinde Hz. Hüseyin'e bir çağrı geldi. Küfe halkı Yezid'in zulmünden bıktıklarını ve Hz. Hüseyin'i halife olarak tanıdıklarını bildiriyorlardı. Bunun üzerine Hz. Hüseyin ne kadar tehlikeli olduğunu bilmesine rağmen yetmiş iki kişiyle Küfe'ye doğru yola çıktı. Yezid, bunu haber alınca Kerbelâ Çölü'nde Hz. Hüseyin'e pusu kurdu ve onun kendi egemenliği altına girmesini istedi. Hz. Hüseyin bu çağrıyı kabul etmedi ve ölmeyi yeğlediğini söyledi.

Hz. Hüseyin ve yanındaki yetmiş iki kişi Yezid'e karşı ellerinden geldiğince direndiler fakat Yezid'in ordusu çok kalabalıktı. Hz. Hüseyin bu savaşta zalimce şehit edildi.

Tarihe “Kerbelâ Olayı” olarak geçen bu savaşta şehit olduğu için Hz. Hüseyin’e “Kerbelâ Şehidi” denmektedir. Gazavât-nâmemizde de Hz. Hüseyin bu ismiyle anılır.

Bu daği cân virüğ cânânı buldı

Şehîd-i Kerbelâya hem-dem oldu (285)

1.17 HZ. İBRAHİM

Putu tapan Babil halkını doğru yola çağırarak için, bu halka gönderilmiştir. Babası geçimini put yapıp satarak sağlayan Azer’di. Bir rivayete göre Babil hükümdarı Nemrud’un vezirliğini de yapıyordu. Babil puta tapmakla kalmadı; halkına kendisine tapması için çağrıda bulundu. Cehalet içindeki halk güç sahibi olan Nemrud’un isteğine boyun eğdi.

Nemrud bir gün rüyasında aydan hatta güneşten bile daha parlak bir yıldızın doğduğunu gördü. Bu rüyadan korkup emrindeki bütün kâhinleri çağırıp rüyasını anlattı ve yorumlamalarını istedi. Kâhinler:”Ülkende bir erkek çocuk doğacak ve saltanatın, canın onun elinde son bulacak.” dediler. Bunun üzerine Nemrud, ülkesinde doğacak olan bütün erkek çocukların öldürülmesini emretti. Bu arada Azer’in karısı da Hz. İbrahim’e hamileydi ve çocuğu erkek olursa Nemrud’un onu öldürmesinden korkarak gizlice bir mağarada doğum yaptı. Doğumdan sonra oğlunu emzirip yine mağarada bırakarak evine döndü. Hz. İbrahim büyüyene kadar onu herkesten sakladı ve ona gizlice mağarada baktı.

Hız. İbrahim henüz çocukken babası ona yatığı putlardan verir ve satmasını söylerdi. Hız. İbrahim ise putları yerde sürür; kırar; hiçbirini satmadan geri dönerdi. O yaşlarda bile Babil halkının putlara tapmasıyla dalga geçmeye, onlara putların kendilerini bile koruyamayacak kadar aciz olduklarını söylemeye başladı. Daha sonra Allah(c.c.) ona dinini öğretti ve onu peygamber olarak görevlendirdi. Bundan sonra Hız. İbrahim Nemrud’u ve Babil halkını Allah(c.c.)’a iman etmeye çağırmaya başladı.

Bütün halkın bir yerde toplandığı bir bayram günü puthaneye girip bütün putları bir baltayla kırdı ve baltayı da en büyük putun boynuna astı. Halk bunu öğrenince Hz. İbrahim'i Nemrud'a götürdü. Nemrud onu cezalandırmak için dev bir ateş yakılmasını ve ateşe atılmasını emretti. Ateş yakıldı ve Hz. İbrahim ateşe atıldı fakat ateş Hz. İbrahim'i yakmadı; bir gül bahçesine dönüştü. Hz. İbrahim'in ateşin içinden sağ salim çıktığını gören bazı kişiler, ona inanarak Allah(c.c.)'a iman ettiler.

Hz. İbrahim daha sonra Allah(c.c.)'ın emriyle Kâbe'yi oğlu İsmail ile birlikte inşa etmiştir.

Edebiyatımızda bütün bu yönleriyle ele alınır ve kendisine “Halilu'llah” denir. Halilu'llah “Allah'ın dostu, samimi dost” demektir.

Kabûl itmez konukluğa *Halîlî*

İşitmez beşşirü'l-mâle'l-bahîlî (274)

* *

Buyurdı ol *Halîlî*-i meclis-ârâ

Çekildi mâide pür menn ü selvâ (518)

* *

Gelüñ cān u cihān fikrin kıoyalum

Bu yolda çün *Halîlüz* büt şıyalum (809)

1.18 HZ. İSA

Hz. İsa babasız olarak dünyaya gelmiştir. Hz. Meryem on yaşındayken Cebrail(a.s.) ona insan suretinde görünüp kaftanına üflemiştir. Bu olay üzerine Hz. Meryem Hz. İsa'ya hamile kalmıştır. Hz. İsa 30 yaşına geldiğinde de ona peygamberlik müjdelenmiştir. Hz. İsa uzun süre halkı Allah yoluna gelmelerine ikna etmeye uğraştıysa da başaramamış; kendilerine sonradan havari denilen 12 kişi

dışında Hz. İsa'ya inanan olmamıştır. Hatta Yahudiler onu öldürmeye çalışmışlardır. Hz. İsa havarilerinden biri tarafından kaçırılıp bir eve saklanmış fakat Yahudiler onu bulup bir tepeye götürmüşlerdir. Bir çarpiha bağlayıp onu öldürmek istemişler fakat kendilerine Hz. İsa gibi görünen başka birini öldürmüşlerdir. Hz. İsa ise Allah(c.c.)'ın emriyle gökten inen melekler tarafından göğün dördüncü katına çıkarılmıştır.

Kur'an-ı Kerim'de "Ve 'Allahın elçisi Meryem oğlu İsa'yı öldürdük' demeleri yüzünden(onları lânetledik.) Halbuki onu ne öldürdüler, ne de astılar; fakat (öldürdükleri) onlara İsa gibi gösterildi. Onun hakkında ihtilâfa düşenler bundan dolayı tam bir kararsızlık içindekiler, bu hususta zanna uymak dışında hiçbir (sağlam) bilgileri yoktur ve kesin olarak onu öldürmediler."(Nisa/157)

"Bilâkis Allah onu (İsa'yı) kendi nezdine kaldırmıştır. Allah izzet ve hikmet sahibidir."(Nisa/158) buyurulmuştur.

Edebiyatımızda birçok yönüyle ele alınır.

"Gehî 'İsâyile çerha 'urûc it
Gehî hurşîd ile seyr-i burûc it" (200)

* *

Götürdi söz cemâlinde niğâbı
İrürdi nuṭḡ-ı 'İsâya cevâbı (552)

* *

"Ne pervâ saña mekrinden ḡasûduñ
Ne ġam 'İsâya ṡa' nından cehûduñ" (670)

Hız. İsa "Mesîh" lakabıyla bilinir ve kendisine "Rûhu'l-Kudüs" de denir.

“Mücerred kıl beni deyr-i cihāndan
Geçür kadrüm *Mesîh̄m* āsmāndan” (25)

* *

Bu meyden zindedür Hızr ü *Mesîh̄ā*
Bu meyden tağa düşdi mest Mūsā (159)

* *

Ki iy nuṭkuñ ğıdāy-ı cān-ı şīrīn
Mesîh̄ öğrenmiş enfasuñdan āyīn (553)

Şiirlerde çok defa bir hayat emâresiyle birlikte “Dem (nefes)” kelimesiyle yan yana anılır. Bu onun mucizeleriyle alakalıdır. Özellikle elle dokunması(mesh) ve nefesi ile körleri gördürüp hastaları iyi etmesi, ölüleri diriltmesi, dünyaya değer vermemesi, bir merkep sırtında gezmesi, kendi söküğünü kendisi dikmesi, ölmeyip göğe çekilmesi, dördüncü kat gökte bulunması, maddeden arınmış olması ve hiç evlenmemesi vb. birçok yönlerden eski şiirimizde çeşitli hayal ve sembollere konu olmuştur.(Pala,2007:235)

“İy nesīm-i kudretüñden nefsi-i ‘*İsā* bir *nefes*
Şem‘-i şevkuñ şu‘lesinden nār-ı Mūsā bir kâbes” (75)

* *

Ṭapuñdan buldı ‘izzet Lât u ‘Uzzā
Demüñden zindedür erkān-ı *İsā* (326)

* *

“Oḳundi nâme ol ḥusrev-nıṣāna
Dem-i İsā gibi cān ḳatdı cāna” (481)

* *

İşitse nuṭkuñı ger mürde-i ḥāk

Dem-i ‘İsā diyü eyler kefen çāk (554)

Ayrıca Mihaloğlu Ali Bey Gazavât-nâmesi’nde Hz. İsa için bir de “Rûhu’llah” adı kullanılmıştır. Bu isim Allah(c.c.)’ın emri ile babasız olarak dünyaya gelmesinden dolayı kullanılır.

“Bu ‘âlî bezme *Rûhu’llah* sâķî

Bu sâķinüñ elinde cām-ı bâķî” (374)

1.19 HZ. İSMAİL

Hz. İbrahim’in Sare’den çocuğu olmuyordu. Bunun üzerine Hz. İbrahim Hz. Hacer ile evlendi. Allah’a kendisine bir erkek çocuk vermesi için dua etti ve eğer duası kabul olursa onu kendisine kurban edeceğini söyledi. Allah onun duasını kabul buyurdu ve Hz. Hacer ile olan evliliğinden Hz. İsmail doğdu. Sare kendi çocuğu olmadığı için Hz. Hacer’i kıskandı ve onları yanından uzaklaştırmasını söyledi. Hz. İbrahim de onları götürüp Mekke’ye bıraktı. Zemzem suyu da burada Hz. İsmail’in ayaklarını yere vurması sonucu ortaya çıkmıştır.

Hz. İbrahim Allah’a olan adağın yerine getirmek için Hz. İsmail’i hazırladı ve onu bir dağa götürdü. Hz. İsmail büyük bir sabır ve teslimiyet gösterdi. Hz. İbrahim bıçağını birkaç kez Hz. İsmail’in boynuna sürmesine rağmen bıçak kesmedi ve o anda gökten bir koçla Cebrail(a.s.) indi. Oğlu yerine bu koçu kurban etmesini söyledi.

Sûzî Çelebi de eserinde bu olaya bir beyitte telmih yapmıştır:

Çün *İsmâ’îl* teslîm eyledi cân

Yerine kebş-i Firdevs oldı ḳurbân (736)

1.20 KÂRÛN

Kârûn, Hz. Mûsâ'nın ümmetindedir. Ayrıca akrabalarından olduğu halde zenginliği yüzünden kibirlenip, Hz. Mûsâ'ya iftira atınca tüm malı mülküyle birlikte yerin dibine gömülmüştür.

Kârûn, servete sahip olmadan önce fakir ve iyi niyetliydi. Hz. Mûsâ kendisine ilim öğretti. Fakat o ilmini para kazanmak için kullandı ve çok zengin oldu. Hazinesinin anahtarlarını bile taşımakta zorlanırlardı. Zenginleştikçe de kibirlendi; kimseyi beğenmez oldu.

Hz. Mûsâ kendisinden vergi için para isteyince onu da tersledi ve isteğini geri çevirdi. Bunun üzerine Hz. Mûsâ kendisine beddua etti. Allah(c.c.) da onu bütün varı, yoğu, hazinesiyle yerin dibine geçirdi.

Suzi Çelebi, gazavât-nâmesinin bir beytinde Kârûn'a zenginliği yönüyle telmih yapmıştır:

‘Iyân oldı kamu maḥzûn u medfûn

Şanasın çıkdı yerden *genc-i Kârûn* (776)

1.21 LÂT U UZZÂ

Cahiliye döneminde Arapların taptığı putlardan ikisidir. Bu dönemde Araplar 300'ün üzerinde puttan en büyüğüne “Al-ilah” diyorlardı. Ay tanrısı erkek olarak kabul ediliyordu ve güneş tanrıçası ile evliydi. Ay tanrısı ve güneş tanrıçasının üç kızı vardı. Bunlar da “Al-lat”, “Al-uzzat” ve “Al-menat” isimli tanrıçalardı.

Araplar İslamiyet'i kabul etmeden önce bu putları diğer putlardan daha üstün görüyor ve ellerini iki yana açarak onlara dua ediyor; her şeyi onlardan istiyorlardı.

Ṭapuñdan buldı ‘izzet *Lât u ‘Uzzâ*

Demüñden zindedür erkân-ı İsâ (326)

1.22 LEYLÂ ile MECNÛN

Divan edebiyatında en çok işlenen aşk mesnevileri arasında yer alır. Edebiyatımızda pek çok şair tarafından “Leylâ ile Mecnûn” hikâyesi kaleme alınmıştır. Bunların başlıcaları: Ali Şir Nevayî, Fuzulî, Şahidî, Hamdullah Hamdi, Behiştî ve Celilî’dir.

Hikayenin özeti kısaca şöyledir:

Kays, zengin ve saygıdeğer bir Arap reisinin oğludur. Okulda yine kendisi gibi bir Arap reisinin kızı olan Leylâ ile tanışır. Henüz küçük birer çocukken birbirlerine âşık olurlar. Bu aşk gittikçe büyür ve çevrede dedikodulara sebep olur. En sonunda Leylâ’nın ailesinin kulağına kadar gelir. Ailesi Leylâ’yı okuldan alır, eve kapatır ve Kays’la görüşmesini yasaklar.

Kays Leylâ’yı göremeyince ne yapacağını şaşırır; üzüntüden çılgına döner ve kendini çöllere atar. Onun bu halini gören herkes ondan “Mecnûn” diye bahsetmeye başlar. Bunun üzerine babası Leylâ’yı Mecnûn’a istemeye gider. Leylâ’nın babası Mecnûn’un deliliğini ileri sürerek kızını vermek istemez ancak Mecnûn akıllanırsa Leylâ’yı ona verebileceğini söyler. Bu söz üzerine babası Mecnûn’un akıl sağlığının yerine gelebilmesi için onu Kâbe’ye dua etmeye götürür. Fakat Mecnûn, akıllanmak için değil aşkın artması için dua eder ve duası kabul olur. Babası çaresiz geri döner. Mecnûn ise tekrar çöllerde yabani hayvanlarla arkadaşlık etmeye başlar; bir yandan da Leylâ için şiirler yazar.

Bu arada babası Leylâ’yı bir başkasına verir. Leylâ Mecnûn’a olan aşkından dolayı türlü bahaneler uydurarak evlendiği adamı yanına bile yaklaştırmaz. Daha sonra Leylâ’nın kocası ölür. Leylâ kocasının ölümünden sonra Mecnûn’u aramaya çıkar. Onu çölde yabani hayvanlarla başıboş dolaşırken bulur fakat Mecnûn onu tanımaz. O artık Leylâ’yı istememektedir. Mecnûn kendisini maddi alemde tamamen soyutlamış ve İlahî aşka ermiştir. Leylâ onun bu halini anlar ve çaresiz geri

döner. Bir süre sonra da ölür. Mecnûn Leylâ'nın ölüm haberini alınca onun mezarına koşar ve şiirler okuyarak acı içinde o da ölür. Böylece iki sevgili somut âlemde uzakta gerçek âlemde kavuşmuş olur.

Edebiyatımızı derinden etkileyen bu hikâyeye şairler şiirlerinde sık sık telmih yapmışlardır. Suzi Çelebi'nin gazavât-nâmesinde de bu hikâyeye telmih yapılmıştır.

ılur geh urra-1 *Leylî* muarrâ

Geh eyler mâhı *Mecnûn* gibi şeydâ (53)

* *

Kimi virmiş ru-1 *Leylîye* tâbı

Düşürmiş aa *Mecnûn*-1 arâbı (170)

* *

Çü *Leylî* açmıya *Mecnûna* didâr

Çi mabûb-1 cihân çi naş-1 dîvâr (618)

* *

Eğer *Mecnûn* göreydi kemterini

Dürerdi ı-1 *Leylî* defterini (769)

1.23 HZ. MUHAMMED

Hız. Muhammed (s.a.v.), miladi 571 yılında, Rebi'ul-evvel ayının on ikinci gecesini dünyaya gelmiştir. Doğumunda bazı olağanüstülükler görülür. Anne karnından sünnetli ve göbeği kesilmiş olarak dünyaya gelmiştir. Ayrıca onun doğduğu gece, İran hükümdarının sarayındaki on dört sütun yıkılmış, mecûsîlerin İran'da bin yıldan beri yanmakta olan "Ateşgede"leri sönmüş, Sâve gölü yere batmış ve Kâbe'deki putların hepsinin devrildiği görülmüştür.

Hz. Muhammed(s.a.v.)'in babasının adı Abdullah, annesinin adı ise Amine'dir. Babası Abdullah, onun doğumundan önce vefat etmiş ve annesi onu yalnız dünyaya getirmiştir.

Hz. Muhammed, altı yaşına kadar annesi ile birlikte kaldı. Altı yaşındayken annesi de vefat edince önce dedesi Abdulmuttalib; daha sonra onun da ölümü üzerine amcası Ebu Talib'in himayesi altında yetişmiştir. Amcasının yanındayken ticaretle uğraşmış ve Hz. Hatice ile evlenmiştir.

Kendisine kırk yaşında peygamberlik müjdelenmiştir. Yirmi üç yıllık peygamberliğinin on üç yılı Mekke'de, on yılı ise Medine'de geçti.

Peygamberimiz kırk yaşında iken Hîra Dağı'na inzivaya çekilmiş; burada bazı sesler duymaya başlamıştı. Ayrıca gördüğü rüyalar gerçek oluyordu. Bu hal bir süre devam etti ve ilk vahiy yine bu mağarada kendisine Cebrail(a.s.) tarafından iletildi. İlk vahinin ardından bir süre arkası kesildi. Daha sonra yine Cebrail(a.s.) aracılığıyla kendisine sürekli vahiyler gelmeye başladı ve insanlara Hak dinini yaymakla görevlendirildi. Karşılaştığı zorluklara rağmen doğru bildiği yoldan asla dönmedi ve görevini yerine getirmeye devam etti.

Peygamberimiz, hayatı boyunca hiç yalan söylememiş ve verdiği sözden de asla dönmemiştir. Bu nedenle ona "Emîn" ismi verilmiştir.

Peygamberimize için daha pek çok isim verilmiş ve Peygamberimiz bu isimlerle edebiyatımızda sık sık yer almıştır. Divân şairleri, onu övmek için na'lar; doğumu ve doğumunun mucizelerini anlatmak için mevlîdler yazmışlardır. Edebiyatımızda onun için kullanılan isimlerden başlıcaları; Ahmed, Mustafa, Ahmed-i Muhtar, Bahr-i Kerem, Fahr'ül-Kiram, Fahr-i Âlem, Rasulullah, İmamü'l-Enbiyâ'dır. Bu isimlerden Ahmed, çok övülmüş, çok sevilmiş; Mustafa ise arınmış, temizlenmiş; anlamına gelir ve gazavât-nâmemizde oldukça sık karşımıza çıkar.

Buyurmuş Seyyid-i evlād-ı Ādem

Habību'llah Sulṭān-ı dü 'ālem (143)

* *

Īmām-ı enbiyā ya' nī *Muḥammed*

Habību'llah sulṭān-ı müeyyed (367)

* *

Baṅa vir nūr-ı müşkāt-ı hüdādan

Nevāle ḥānedān-ı *Muṣṭafādan* (17)

* *

Çü şaflar bağlana maḥşerde kat kat

Beni silk-i gürūh-ı *Aḥmede* kat (18)

* *

Dirildi yanına her yerden aḥbāb

Şanasın *Muṣṭafāya* uydı eşḥāb (306)

* *

Cevāb ol resme geldi *Muṣṭafādan*

Ki baṅa Cebra'ıl geldi Ḥudādan (262)

Hz. Muhammed(s.a.v.)'nin başka bir özelliği de büyük bir komutan olmasıdır. Allah(c.c.)'a karşı gelenlerle, şirk koşanlarla ve insanlara zulmedenlerle hep savaşmıştır. Bunun içindir ki gazavât-nâmemizde pek çok beyitte O'nun gazalarından ve gazalarda gösterdiği kahramanlıklara değinilmiştir.

Rasūlūñ tīg-ı fermānı çekildi

Birinden ğayrinūñ xanı döküldi (260)

* *

Nedür xavl-i ***ġazā fi‘l-i Peyember***

Nedür vaşf-ı ġazā āşār-ı Hāyder (186)

* *

Ġazāyiçün ‘alem çekdi Peyember

Ġazāyiçün xuşandı tīgı Hāyder (547)

“Her şair, O’nun hakkında na’tlar yazmış; hayatı, savaşları ve mücadeleleri birçok edebi esere konu olmuştur. Her Müslüman’ın O’nun hakkında bilmesi gerekenleri şairler de ele almış; böylece dinî tasavvufî edebiyatımızı zenginleştirmişlerdir. Varlığın ilki O’dur. Cihan güzelliğinin tecellisidir. İnsanların efendisi, ezel ve ebedin tek hâkimidir. İncil, O’nun geleceğini haber vermiştir. Arş’a çıkmış, çerh ü zemin O’na secde etmiştir. O’ndan daha üstün şefaathçi yoktur. O’nun ümmeti olmakla Müslümanlar övünür. O’nun vasıflarını hakkıyla kimsecikler övemez, bitiremez, anlatamaz. O, peygamberlerin imamıdır. Birçok mucize göstermiştir.”(Pala,2002:343-344)

1.24 HZ. MÛSÂ

HZ. Yusuf’tan sonra Firavun İsrail oğullarına zulüm etmeye başladı. Onları hem işçi gibi en ağır işlerde kullanıp hizmetini gördürüyor, hem de halka türlü işkenceler ediyordu. Firavun bu sırada haddini de aşarak ilahlık iddiasında bulunup bütün kavmini ve İsrail oğullarını kendine tapmaya davet etmişti. İsrail oğullar onun teklifini geri çevirince onlara yaptığı eziyetleri daha da arttırdı.

Aynı günlerde Firavun rüyasında büyük bir ateşin Mısır’ı sardığını, Kıptî evleri yakıp yok ettiğini, İsrail oğulları’nın evlerine ise bir şey yapmadığını gördü. Bunun üzerine bütün kâhinlere rüyasını anlatarak açıklamalarını istedi. Kâhinler de ona;

İsrail oğullarında bir çocuğun dünyaya geleceğini, firavunun ölümüne ve hâkimiyetine bu çocuğun sebep olacağını söyledi. Firavun duydukları üzerine telaşlanarak İsrail oğullarından doğacak olan bütün erkek bebeklerin öldürülmesini emretti. Bu arada Hz. Mûsâ dünyaya geldi. Annesi firavunun adamlarının onu da öldürmesinden korktu ve onu bir sandık içine koyarak Nil Nehri'ne bıraktı. Bu sandık firavunun sarayına kadar sürüklendi. Firavun çocuğu görünce öldürmek istedi fakat eşi ona engel oldu. Çocuğu evlat edinmelerini istedi. Böylece Hz. Mûsâ firavunun sarayında, onun gözü önünde büyüdü.

Bir gün halk arasında gezerken kavga eden iki kişi gördü ve onları ayırmak isterken yanlışlıkla bir Kıptî'yi öldürdü ve firavunun azabından korkup Medyen'e gitti. Medyen'de evlendi ve on yıl orada kaldı. On yıldan sonra ailesiyle birlikte Mısır'a dönmek için yola çıktı. Yolda ailesine ateş bulmak için onların yanından ayrıldığı sırada Tur Dağı'nda Allah(c.c.) kendisine tecelli etti ve onu peygamberlikle görevlendirdiğini müjdeledi. Mısır'a gitmesini ve firavunu Allah yoluna davet etmesini buyurdu. Kardeşi Harun'u da kendisine yardımcı tayin etti.

Hz. Mûsâ Mısır'a gelerek firavunu Allah yoluna davet etti. Firavun ise bu sözlere çok sinirlendi ve Mûsâ'yı zindana atmakla tehdit etti. Bunun üzerine Hz. Mûsâ asasını yere bıraktı ve asası kocaman bir yılan oldu. Ardından elini koynuna sokup çıkardı eli bembeyaz bir nur haline geldi. Sonra tekrar sokup çıkardığında da eski haline geldi. Hz. Mûsâ'nın bu mucizesine "Yed-i Beyzâ" denir. Gazavât-nâmemizin bir beytinde de bu olaya telmih yapılmıştır.

Muhammed bezmünüñ rüşen çerâğı

Yed-i beyzâdan itdirdi ferâğı (379)

Firavun Hz. Mûsâ'nın gösterdiği mucizelerden sonra biraz korkar, yola gelir gibi oldu ama yine de Allah(c.c.)'a iman etmedi. Bunun üzerine Allah(c.c.) onlara tufanları, çekirgeleri, karıncaları, kurbağaları musallat etti. Mısırlıların tüm mahsulleri yok oldu, evlerinde oturamaz, yiyecek yemek bulamaz hale geldiler. İçecekleri su kanla doldu, su içemediler. Her seferinde Hz. Mûsâ'ya gelip

Allah(c.c.)’a dua etmesini, bu belalardan onları kurtarırsa Allah(c.c.)’a iman edeceklerini söylüyorlardı. Hz. Mûsâ Allah(c.c.)’a dua edip onları bu belalardan kurtardı ama onlar yine iman etmeye yanaşmadılar. En sonun da firavun Mısır’daki en usta sihirbazları toplayıp Hz. Mûsâ’nın karşısına çıkardı. Sihirbazlar iplerini, asalarını yere attılar; hepsi küçük büyük yılan gibi göründü. Hz. Mûsâ asasını yere attı ve asa kocaman bir yılanla dönüştü ve Allah(c.c.)’ın izniyle diğer yılanların hepsini yedi, yok etti. Bunu gören sihirbazlar secdeye vardılar ve Allah(c.c.)’a iman ettiklerini söylediler. Bütün bu olaylar da firavunu yola getirmede; Hz. Mûsâ’ya ve İsrail Oğulları’na nefreti arttı. Onları yok etmek isteği iyiden iyiye çoğaldı.

Bir gece Mûsâ’ya İsrail Oğulları’nı alıp Mısır’dan kaçması vahiy edildi. Firavun onların kaçtığını anladı ve bütün ordusuyla peşlerine düştü. İsrail Oğulları Kızıldeniz’i geçemeyince firavun onlara yetişti. Allah(c.c.) Hz. Mûsâ’ya asasıyla denize vurmasını emretti. Hz. Mûsâ asasını denize vurur vurmaz deniz ikiye ayrıldı ve İsrail Oğulları karşıya geçtiler. Arkalarından firavun ve ordusu da onları takip etti ama deniz onlar karşıya geçmeden kapandı. Firavun ve askerlerinden bir kişi bile sağ kalmadı.

Firavun da ölüm zamanının geldiğini anlayınca iman etti. Ama imanı Allah(c.c.) tarafından kabul edilmedi. Çünkü firavunu imana getiren Allah(c.c.) korkusu değil; ölüm korkusuydu.

Gören şanurdu kim *Mûsâ* bni ‘Imrân

Çılgın *Fir‘avn* kavminin çarç-ı ‘Ummân (453)

İsrail Oğulları, Kızıldeniz’den sağ salim kurtulup Mısır’a geldikten sonra burada puta tapan bir kavimle karşılaştılar. Hz. Mûsâ’dan da kendilerine öyle bir Tanrı yapmasını istediler. Hz. Mûsâ bunu şiddetle reddedip yerine kardeşi Hz. Harun’u vekil olarak bıraktı ve Allah(c.c.)’ın emriyle Tûr Dağı’na çıktı. Burada 40 gün 40 gece Allah(c.c.) ile konuştu ve kendisine “Tevrat” indirildi.

İkisinden ‘adū müstağrağ-ı hūn

Biri *Mūsāyidi* şan biri *Hārūn* (433)

* *

Bu hūsn itmiş *Kelīmü’llah* şeydā

Nitekim *Tūr-ı Sīnāda* tecellā (384)

* *

Göñül *Mūsāsıma* kıl bir *tecellī*

Ki tağ üsti ola bāğ-ı tesellī (11)

Sâmirî’nin İsrailoğulları’nı Altın Buzağı Heykeline Taptırması:

Hz. Mûsâ, Tûr Dağı’ndayken İsrail Oğulları sapıtmaya başladı. Hz. Mûsâ’nın başta otuz gün diye bildirdiği süre geçip de Hz. Mûsâ dönmeyince Sâmirî, onları kışkırtmaya başladı ve en sonunda bütün ziynet eşyalarını toplayıp altından yaptığı bir buzağı heykeline tapmaya onları razı etti. Hz. Mûsâ’nın yerine vekil olarak bıraktığı kardeşi Hz. Harun bu durumu ne yapsa da önleyemedi.

Hz. Mûsâ, geri dönüp de kavmini puta taparken görünce çok sinirlendi ve kavmine Sâmirî ile olan münasebetlerini kesmelerini emretti. Artık kimse Sâmirî’yle konuşmaz hatta adını bile anmaz oldu. Sâmirî de bu vaziyette ölüp gitti.

Dimiş Mūsāya ol kim virdi cānı

Saḥīdūr *Sāmiri* öldürme anı (264)

1.25 HZ. NŪH

Hz. İdris’ten sonra doğru yoldan ayrılan kavmini imana davet için gönderilmiştir. O sırada bu kavim putlara tapıyordu. Hz. Nûh onları uzun bir süre Allah yoluna, Hak dinine davet etti fakat hiç kimse ona kulak asmadı. Hatta onunla

alay edip o konuşurken kulaklarını tıkadılar ya da ondan kaçtılar. Kur'an-ı Kerim'de Nûh suresinde bu olay açık bir şekilde anlatılmaktadır.

“Kendilerine yakıcı bir azap gelmeden önce kavmini uyar, diye Nûh'u kendi kavmine gönderdik.”(Nuh/1)

“Nûh şöyle dedi: Ey kavmim! Şüphemiz olmasın ki, ben sizi, ‘Allah’a kulluk edin; O’na karşı gelmekten sakının ve bana itaat edin ki, Allah bir kısım günahlarınızı bağışlasın ve sizi belli bir vadeye kadar tehir etsin’ diyerek apaçık uyarıcı bir kimseyim. Bilinmeli ki Allah’ın tayin ettiği vade gelince, artık o ertelenemez. Keşke bilseydiniz!”(Nuh/2-4)

“Sonra Nûh Rabbim! Dedi, doğrusu ben kavmimi gece gündüz imana davet ettim. Fakat benim davetim ancak kaçmalarını arttırdı. Gerçekten de, günahlarını bağışlayan için onları ne zaman davet ettiysem, parmaklarını kulaklarına tıkadılar, (beni görmemek için) elbiselerine büründüler, ayak dirediler, kibirlendikçe kibirlendiler.” (Nuh/5-7)

Hız. Nûh ne yaptıysa kavmini puta tapmaktan vazgeçiremedi; az sayıda kişi dışında kendisine kimse inanmadı. O da Allah(c.c.)’a dua ederek kavmini cezalandırmasını istedi.

“Nûh: ‘Rabbim! dedi, yeryüzündeki kafirlerden hiç kimseyi bırakma! Çünkü sen onları bırakırsan kullarını saptırırlar; yalnız ahlaksız, nankör doğururlar. Rabbim! Beni, ana babamı, iman etmiş olarak evime girenleri, iman eden erkekleri ve iman eden kadınları bağışla, zalimlerin de ancak helakini arttır.”(Nuh/26-28)

Allah(c.c.) Hız. Nûh’un duasını kabul etti ve Hız. Nûh’a büyük bir gemi yapmasını, kendisine inananlarla dünya üzerindeki her hayvandan birer çift alarak gemiye binmesini emretti.

Hz. Nûh Allah'ın emrini yerine getirdi. Daha sonra büyük bir tufan çıktı. Her yeri sular kapladı ve yeryüzündeki bütün insanlar ve hayvanlar yok oldu. Tufandan sadece Hz. Nuh'un gemisine binenler kurtuldu.

“Ondan sonra insanlar Hz. Nuh'un üç oğlundan türedi. Onun için Hz. Nuh(a.s.)'a “İkinci Adem” denildi.”(Pala,2007:361)

Ayrıca Hz. Nuh, ömrünün uzunluğuyla da şiirlerimize konu olmuştur. Rivayetlere göre bin yaşında vefat etmiştir.

Ger gamuñsuz şarfolâ tûl-i emeldür '*ömr-i Nûh*

Ger maķâlûñsüz geçe bād-ı hevādür bir nefes (78)

* *

Gehî lenger-ger ü gâhî sebük-rûh

Cihâna yād-gâr için kômîş *Nûh* (587)

1.26 NÜMRÜD

Nümrüd gaddar ve zalim bir hükümdardı. Söylentilere göre “Nümrüd” ya da halk arasındaki deyişle “Nemrud” onun hakiki ismi değil Mısır hükümdarlarına verilen Firavun gibi bir ünvandı.

Nemrud, çocukken burnuna bir yılan yavrusu kaçmış, bu yüzden son derece çirkinleşmişti. Babası bile tahammül edememiş ve öldürmeye karar vermiş. Fakat annesinin yalvarması üzerine, onu bir çobana teslim etmiş. Çoban da onun çirkin yüzüne bakmaya dayanamadığından, onu dağ başında bırakmış, dağda “Nemrud” isminde bir dişi kaplan, çocuğu emzirerek onu büyütüştür. Nemrud isminin bu kaplandan geldiği söylenmektedir.

Babası öldükten sonra hükümdarlığa geçen Nemrud, İslamiyet'e karşı düşmanlığıyla tanınıyor; kendisini ilah zannediyor ve bütün halkın kendisine tapmasını istiyordu.

Nemrud hakkında anlatılan hikâyeye göre; burnundan giren bir sinek beynini kemirmeye başlamış ve bu acıya dayanamayarak etrafı pamukla sarılı bir tokmakla her gün başını tokmaklatmaya başlamış. Tokmakçısı bir gün pamuğun içine bir güz koyarak onu öldürmüştür.

Çanat бүкди her oқ bir ehl-i kine

Nitekim peşe *Nümrüd*-ı la'ine (834)

1.27 RIDVAN (RİZVAN)

Cennetin bekçisi yani cennetin kapısında görevli olan melektir.

Edebiyatımızda da hep “bağ-ı Rıdvan, ravza-i Rıdvan” tamlamalarıyla karşımıza çıkar. Tam kelime çevirisi “Rıdvan'ın Bahçesi” demektir. Bu isim cennet yerine kullanılır.

Çılan bu *ravza-i Rızvânı* seyrân

Ne büstân aña hergiz ne gülistân (33)

* *

Oturmuş bir çemende şād ü handân

Nitekim ravza-i cennetde *Rızvân* (455)

* *

Hezârân l' ali kevşer gibi ğilmân

Boyı tûbâ yañağı *bâğ-ı Rızvân* (770)

* *

Şehîd için bezendi *bâğ-ı Rızvân*

Şehîd için tonandı hûr u gilmân (806)

1.28 RÜSTEM-ZAL

RÜSTEM

Efsanevi İran kahramanlarından. Sam'ın torunu ve Zal'ın oğludur. Ünlü İran şairi Firdevsi'te ait "Şehnâme"de adı sık sık geçmektedir ve Firdevsi tarafından kahramanlığıyla övülür.

Rüstem, İranlılar ile Turanlılar arasındaki mücadelelerde ve özellikle de 'Efrasiyab' ile olan mücadelelerde gösterdiği kahramanlığı ve yiğitliği ile birçok şair tarafından şiihlere konu edilmiştir. Şairler şiihlerinde övecekleri kişileri kahramanlık ve cesaret bakımından Rüstem'e benzetirler.

ZAL

Sam'ın oğlu ve Rüstem'in babasıdır. Zal'ın ihtiyar, yaşlı gibi anlamlarının yanında kocakarı anlamı da vardır. Efsaneye göre Zal, saçı, kaş ve kirpikleri beyaz olarak dünyaya gelmiş ve bu isim ona bu yüzden verilmiştir. Babası uğursuz geleceği düşüncesiyle doğduğunda onu istememiş; götürüp bir dağa bırakmış ve burada 'simurg' adı verilen efsanevi kuş tarafından büyütülmüştür.

Giyüp pülâd urundı miğfer-i zer

Donandı *rüstemâne* her dilâver (407)

* *

İşitdi çünkü ol destâni ' âlem

Unutdı *Rüstem-i Destâni* ' âlem (441)

* *

Çü sen *Rüstem* ola ben *Zâle* yoldaş

‘Adû İsfendiyâr ise vire baş (537)

* *

Seher vaqtinde kim *Zâl*-i zemâne

Giyindi vü tonandı *Rüstemâne* (566)

* *

Oturdı her biri yerlü yerinde

Kimi *Rüstem* kimi Behmen yerinde (662)

* *

İcâzet virdi çün *Zâl*-i cihân-bîn

Vedâ‘ itdi aña ol *Rüstem*-âyîn (679)

1.29 HZ. SÜLEYMAN

Hz. Dâvûd’un oğludur. Hz. Dâvûd ölmeden önce Hz. Süleyman’a yarım kalan Mescid-i Aksâ’yı inşa etmesini vasiyet etti. Hz. Süleyman’a babasının ölümünden sonra hem peygamberlik hem de hükümdarlık verildi. O da babasının vasiyeti üzerine Kudüs’te Mescid-i Aksâ’yı inşa etti.

Hz. Süleyman çok güçlü, kuvvetliydi; iyi bir savaşçıydı. Aynı zamanda çok da akıllıydı. Adaletiyle de halkı arasında ün salmıştı.

Allah(c.c.) Hz. Süleyman’ın isteği üzerine ona kimsede olmayan bir yetenek nasip etmişti. Rüzgâra hükmedebiliyor; kuşların ve hayvanların dilinden anlıyordu. Edebiyatımızda ismi karınca, hüthüt gibi hayvanlarla sıkça geçmekte; divan şairleri bu kıssalara göndermeler yapmaktadır.

Hz. Süleyman bir gün sefere giderken bir karınca beyinin diğer karıncalara Süleyman’ın geldiğini, yuvalarına kaçmalarını söylediğini duydu. Bunun üzerine onu yanına çağırır. Karınca da bir çekirge budunu alarak onun yanına gider. Hz.

Süleyman dua etmiş ve budu orduya dağıtmış. But bereketlenip tüm orduyu doyurmuş.

Ûāftan ñāfa çekilmiş şofra-i cūduñ senüñ

İy bu hön üzre **Süleymān** rīze-**mūr**‘ anķā mekes (82)

Onun hakkında yazılanlara göre; Hz. Süleyman güçlerini üzerinde “İsm-i Azâm” yazılı yüzüğünden almış. Bu yüzüğe her kim sahip olursa onun bütün gücünü de ele geçirirmiş. Bir gün bir dev bu yüzüğü Hz. Süleyman’dan çalmış ve onun yerine tahta geçmiş. Hz. Süleyman da bir balıkçının yanında çalışmaya başlamış. Hz. Süleyman’ın veziri bu devden şüphelenince dev korkmuş ve yüzüğü denize atmış. Yüzüğü bir balık yutmuş ve bu balığı da Hz. Süleyman’ın yanında çalıştığı balıkçı yakalamış. Hz. Süleyman’a çalışmasının karşılığında para yerine balık vermiş. O gün akşam da Hz. Süleyman balıkçının verdiği balığı yemek için temizlerken karnında kendi yüzüğünü bulmuş. Bütün güçlerini tekrar kazanmış ve devi de yakalayarak bir şişeye hapsedmiş.

‘ Adūye kendü cismi oldu zindān

Fuķā‘ a girdi şan **dīv-i Süleymān** (649)

* *

Ne deñlu çok olursa **dīv-i şeytān**

Şınur lābüd hücūm itse **Süleymān** (821)

1.30 VÂMIK U AZRÂ

İran ve Türk edebiyatında klasik mesnevi konularından biridir. Edebiyatımızda ilk Vâmık u Azrâ mesnevisini Behiştî yazmıştır. Daha sonra pek çok şair tarafından kaleme alınan mesnevinin konusu kısaca şudur:

Çin hakanı Talmus, birçok kez evlenmesine rağmen çocuğu olmaz. Turan hükümdarlarının kızının resmini görünce onu çok beğenir ve onunla evlenir ve bu

evlilikten bir oğulları olur. Adını da Vâmık koyarlar. Vâmık çok güzel bir çocuktur ve güzelliği kısa zamanda dillere destan olur. Vâmık'ın ünü Gazne hükümdarının kızı Azrâ'nın da kulağına gelir ve Azrâ Vâmık'ı görmeden ona âşık olur. Azrâ'nın dadısı onun resimlerini Vâmık'a gönderir ve Vâmık'ın da Azrâ'ya âşık olmasını sağlar. Vâmık, Azrâ'yı aramak için en yakın arkadaşı Behmen'le birlikte yola çıkar. Bu arada Azrâ da Vâmık'ı aramaya çıkmıştır. Yollarda türlü tehlikelerde karşılaşırlar, pek çok zorluğun üstesinden gelirler. Sonunda Tûs şehrinde birbirlerine kavuşurlar.

Kimi zeyn eylemiş 'Azrâ 'ızârın

Ṭağıtmış Vâmıkuñ şabr ü qarârın (169)

* *

Nider 'azrâdan ayru cânı Vâmık

Nider Dîdârsuz firdevsi 'âşık (599)

1.31 HZ. YÛNUS

İsrail Oğulları'na ve Ninova şehrine gönderilmiştir. Ninovalılar o dönemde putlara tapıyorlardı. Hz. Yûnus çok uzun bir süre onları imana davet etti. Onlarsa bildikleri yoldan dönmediler ve putlara tapmaya devam ettiler. Kendisine sadece iki kişi inandı. Hz. Yûnus bu duruma sinirlenip bir gemiye binerek Ninova'yı terk etti. Fakat gemi yürümedi; batacak hale geldi. Gemiden birinin atılması gerekti ve kimin atılacağına karar vermek için kura çektiler. Kura Yunus Peygamber'e çıktı.

"Gemide onlarla karşılıklı kur'a çektiler de yenilenlerden oldu" (es-Saffat, 37/141).

Hz. Yûnus, denize ayıldıktan sonra bir balık onu yuttu ve rivayetlere göre Hz. Yûnus balığın karnında üç, yedi ya da kırk gün kaldı. Bu süre içinde yaptığı hatayı anladı ve sürekli tövbe etti. Allah(c.c.)'a secde edip yakardı. Hz. Yûnus'un balığın karnında Allah(c.c.)'a yakarması Kur'an-ı Kerim'de şöyle açıklanmıştır:

"Zünnûn'u da (Yûnus'u da zikret) O öfkeli bir halde geçip gitmişti; bizim kendisini asla sıkıştırmayacağımızı zannetmişti. Nihâyet karanlıklar içinde: "Senden başka hiç bir tanrı yoktur. Seni tenzih ederim. Gerçekten ben zalimlerden oldum!" diye niyaz etti." (el-Enbiyâ/87)

Duaları kabul oldu ve balık onu sahile bıraktı. İyileşene kadar da Allah(c.c.) onu bir bitki ve keçinin sütüyle besledi. Onun kurtuluşu Kur'an-ı Kerim'de şöyle haber verilmiştir:

"Yunus kendini kınayıp dururken onu bir balık yuttu. Eğer Allah'ı tesbih edenlerden olmasaydı, tekrar dirilecekleri güne kadar onun karnında kalırdı. Halsiz bir vaziyette kendisini dışarı çıkardık. Ve üzerine (gölge yapması için) kabak türünden geniş yapraklı bir nebat bitirdik" (es-Saffat, 37/142, 146)

Hiz. Yûnus iyileştikten sonra kavminin yanına gidip Allah(c.c.)'ın onların imanını kabul ettiğini onlara duyurmakla görevlendirildi. Başına bir felaket geldikten sonra iman etmek kabul edilmemesine rağmen Hiz. Yûnus'un kavmi Allah'ın affına mazhar olmuştur. Bu konuda Kur'an-ı Kerim'de yapılan açıklama şöyledir:

"Yunus'un kavmi müstesna, (halkını yok ettiğimiz ülkelerden) herhangi bir ülke halkı, keşke (kendilerine azap gelmeden) iman etse de bu imanları kendilerine fayda verseydi! (Azabı gördükten sonra inanmak, hiç bir memlekete yarar sağlamamıştır). Yalnız Yûnus'un kavmi, iman edince, kendilerinden dünya hayatındaki rezillik azabını kaldırmış ve onları bir süre daha (dünya nimetlerinden) faydalandırdık." (Yûnus, 10/98)

İşitdüm nice pîr-i pür şafâdan

Ki *Yûnus* gibi er toğmaz atadan (284)

1.32 YÛSUF ile ZÛLEYHÂ

Hiz. Yakub'un on iki oğlundan biri olup, İsrail Oğulları'nın peygamberidir. Hiz. Yûsuf çok güzel ve çok zeki bir çocuktur. Bu yüzden Hiz. Yakub oğullarından en çok

onu severdi. Babalarının Yûsuf'a olan sevgisini kardeşlerini kıskandıırıyordu. Bu yüzden Hz. Yûsuf kardeşleri tarafından bir kuyuya atılmıştır. Bu olay Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurulmuştur:

“Bir zamanlar Yûsuf, babasına demişti ki: Babacığım! Ben(rüyamda) on bir yıldızla güneşi ve ayı gördüm; onları bana secde ederken gördüm.(Yusuf/4) (Babası) Yavrucuğum! Dedi rüyanı sakın kardeşlerine anlatma; sonra sana bir tuzak kurarlar! Çünkü şeytan insana apaçık bir düşmandır. (Yûsuf/5) (Aralarında dediler ki) Yûsuf'u öldürün veya onu bir yere atın ki babanızın teveccühü yalnız size kalsın! Ondan sonra da (tevbe ederek) salih kimseler olursunuz.(Yûsuf/9) Onlardan biri: Yûsuf'u öldürmeyin, eğer mutlaka yapacaksanız onu kuyunun dibine atın da geçen kervanlardan biri onu alsın, dedi.”(Yûsuf/10) Bunun üzerine Yûsuf'u öldürmayip bir kuyuya attılar ve gömleğini kana bulayarak babalarına “Yûsuf'u kurt yedi.” dediler. Sonra da geri dönüp bir kervana köle olarak sattılar. Bu olay edebiyatımızda “Çah-ı Yûsuf”, “Çah-ı Kenan” olarak sıkça anılmaktadır.

Mukîm-i *çâh-ı Ken'ân* oldu *Yûsuf*

Esîr ü bend-i zindân oldu *Yûsuf* (121)

Hz. Yûsuf'u satın alan Aziz'in eşi Züleyhâ Hz. Yûsuf'u görünce onun güzelliğinden çok etkilenir ve Hz. Yûsuf'u kendisiyle birlikte olmaya zorlar. Hz. Yûsuf bunu kabul etmeyince Züleyhâ ona iftira ederek Hz. Yûsuf'u zindana attırır. Hz. Yûsuf, yedi yıl zindanda kalır. Zindanda rüya yorumlama kabiliyetiyle herkesin dilinde dolaşır. Bu arada Mısır hükümdarı rüyasında yedi cılız ineğin yedi semiz ineği yediğini; yedi kuru başağın da yedi taze başağı sarıp yok ettiğini görür. Hz. Yûsuf bu rüyayı yedi yıl bolluğun ardından gelecek yedi yıl kıtlık olarak yorumlar. Mısır hükümdarının bu rüyasını da yorumlaması üzerine zindandan çıkarılır ve hükümdar tarafından mali işlerin başına getirilir. Bu arada suçsuz olduğu, Züleyhâ'nın iftirasına uğradığı da anlaşılmıştır. Hz. Yûsuf bolluk içinde geçen yedi yılda bütün ambarları yiyeceklerle doldurur. Sonunda bolluk yılları geçer ve kıtlık yılları gelir. Bu kıtlık günlerinde de biriktirilen yiyecekler halka dağıtılmaktadır.

Kardeşleri de Mısır'a yiyecek almaya gelirler. Hz. Yûsuf onlara yiyecekler verir ve karşılığında Bünyamin'i ister. Kardeşleri geri dönecekleri zaman Hz. Yûsuf Bünyamin'i bırakmaz. Kardeşlerine de kendi gömleğini verir ve kör olan babalarının gözlerine sürmelerini söyler. Babalarının gözleri açılır ve hep birlikte Mısır'a gelirler. Kardeşleri Hz. Yûsuf'un önünde diz çökerler. Böylece Hz. Yûsuf'un çocukken gördüğü rüya gerçek olur.

Görüp *Ya'qûb* anuñ zîbâ cemâlin

Gidermiş *Yûsufuñ* dilden hayâlin (380)

* *

İrişdi birbirine şâd ü handân

Buluşdı *Yûsufa* şan *Pîr-i Ken'ân* (500)

Bu arada Züleyhâ da kıtlıktan etkilenmiş; varını yoğunu da Hz. Yûsuf'tan haber getirenlere harcadığı için fakir düşmüştür. Bir gün Hz. Yûsuf'la karşılaşılır fakat Hz. Yûsuf onu tanımaz. Züleyhâ ondan eski güzelliğine kavuşması için dua etmesini ister. Hz. Yûsuf dua eder ve bu dua kabul olur. Züleyhâ hem eski güzelliğine hem de Hz. Yûsuf'a kavuşur.

Gazavât-nâmemizde “Yûsuf ve Züleyhâ” hikayesine ait beyitlere sıkça rastlamaktayız.

Serâ-ser birliğe batmışdı eşyâ

Züleyhâ Yûsuf ü *Yûsuf Züleyhâ* (103)

Hz. Yûsuf ile Züleyhâ konusu Kur'an-ı Kerim'e dayanan aşk hikayesidir. Şairler bu hikâyeyi şiirlerinde severek işlemişlerdir. Hz. Yûsuf edebiyatımızda “güzellik ve iffet” sembolü olarak yerini almıştır. Sûzî Çelebi'de bu beyitlerde onun güzelliğine vurgu yapmıştır:

Ne acet vāşıf ol Őaħib-celāle
Ne meŐŐāta gerek *Yūsuf-cemāle* (220)

* *

Zūleyhā gibi ayı geh ılur zār
Gehī gūn *Yūsufından tāze dīdār* (55)

İKİNCİ BÖLÜM

2. MİHALOĞLU ALİ BEY GAZAVAT-NAMESİ'NİN GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE AKTARILMASI

BİSMİ'LLAHİ'R-RAḤMANİ'R-RAḤİM

1 Zülālū'l ḥamdi fi'l-efvāhi cārī'n Li ḥayyi'n ḥubbuhu fi'l-kevni sāri'n

2 Ve teslīmü'n 'alā ḥatmi'n-nebiyyīn Rasūli'n vaşfuhu Ṭaha vü Yasin

Arapça olan ilk iki beyit şöyle çevrilebilir: “Hamd zülali, sevgisi kainata akıcı olan o ölmez için ağızlarda akmaktadır. Ve teslim peygamberlerin sonuncusu olan, Taha ve Yasin surelerinde vasfı geçen Resul üzerine olsun. (Levend;2000:62)

3 Ḥudāvendā uyar tevfiḫ şem'in Münir it kalb ü rüh u 'aql cem'in

Ey Allah'ım! Toplantının aklını, ruhunu ve kalbini nurlandırmak için muma yardımlarını ihsan et.

4 Maḥabbet şem'ini cāna delil it Dil-i Süziyi ol şem'a fetil it

Sevgi mumunu cana yol gösteren; Suzi'nin gönlünü de o muma fitil yap.

5 Yolu 'ışkuñ tarīḫi olsun ancak Ğamı derdüñ refiḫi olsun ancak

Onun yolu aşkın yolu, gamı ve derdi de arkadaşı, yoldaşı olsun.

6 Münezzeh zātuñ olsun zikri dāyim Şıfāt-ı pākūñ olsun fikri dāyim

Arınmış kişiliğin zikri, temiz görünüşün de fikri sürekli olsun.

7 İçür bir cām-ı şāfi-ergavāni Ḥabersüz kıl iki 'ālemden anı

Saf ergavan renkli şarabı ona içir ve onu iki dünyadan da habersiz kıl.

8 Aḫıt zıkrūñ yenābī'in dilinden Bitür şevkuñ reyāḫīnin gülünden

Zikrini ırmakların gönlünden akıt; şevkini de fesleğenlerin gülünden filizlendir.

9 Ḥudāyā eyle dermān derd-i 'ışkuñ Dile kuvvet vir olsun merd-i 'ışkuñ

Ey Allah'ım! Aşk derdine derman eyle. Gönle de kuvvet ver, o da aşk insanı olsun.

10 Ṭapuñdur çünki bākī yār-ı dildār Beni her fāniye kılma giriftār

Ey gönül alan sevgili! Senin yerin sonsuzdur beni de her ölümlüye esir etme.

- 11 Göñül Mūsāsına kıl bir tecellî Ki tağ üsti ola bâğ-ı tesellî
Gönül Musa'sına bir görün ve dağın üstü teselli bağı gibi olsun.
- 12 Gedānam қапуña иһsāna geldüm Қати дермāndenem дермāna geldüm
Kapına lütuf görmeye gelmiş bir kimsesiz; sana derman bulmaya gelmiş bir zavallıyım.
- 13 Şun ol hōndan gedā-yi bīnevāña Ki bezl itdüñ keremden aşfiyāña
Cömertlikten samimi olanlara bol bol verdin. O sofradan zavallı kimsesize de sun.
- 14 Keremden sā'ile kıl feth-i bābı Senüñdür çün felā tenher hıtabı
Dilenciye kapılarını bollukla bereketle aç çünkü azarlama da söz de senindir.
- 15 Cihānda kim kerīm ise sen ekrem Cihānda kim raḥīm ise sen erḥam
Sen dünyadaki cömertten daha cömert; merhamet edenden daha da merhametlisin.
- 16 Yaḳīnuñ baħrına ğavvāş-ı ḥāş it Beni her şek nehengüñden ḥalāş it
Beni bütün şüphe timsahlarından kurtarıp, hakikatlerin denizine mahsus dalgıç et.
- 17 Baña vir nūr-ı müşkāt-ı hüdādan Nevāle ḥānedān-ı Muştafadān
Allah'ın müşkatının ışığından ve Mustafa'nın asil ailesinin rızkından bana da nasip et.
- 18 Çü saflar bađlana maḥşerde қat қat Beni silk-i gürūh-ı Aḥmede қat
Maḥşerde saflar ayrıldığı zaman, beni Peygamber(s.a.v.)'in cemaatinin sırasına dahil et.
- 19 Қamuya bir sened var benden artuқ Benüm bir mesnedüm yoқ senden artuқ
Benim artık herkese söyleyecek bir sözüm var ve senden başka dayanacak yerim yok.
- 20 Vaḫandan ğurbete düşdüm ğarībem Bu yad ilde bilişsüz ne ğarībem
Vatanımdan ayrı düşmüşüm, bu yabancı yerde bir tanıdığım olmadan garip kalmışım.
- 21 Refīķum reh-zen ü reh pür şer ü şūr Şeb-i muzlim yaқındur menzilüm dūr

Karanlık gece yakın, yolum uzak ve kötülük doludur. Bu yolda yoldaşım da eşkıyalardır.

- 22 Belî her zerrede bir nev' eser var Ki kadarine 'âftâbından nazâr var
O'nun kudretine güneşin bir nazarı değmiş gibi her zerresinde başka eser var.
- 23 Benem ol zerre kim düşmüş nazardan Yabanda kalmış ol hürşid-eserden
O güneşin eserinden uzakta kalmış, gözden düşmüş zerre benim.
- 24 Çü luftuñdan ire bir zerre ihsân Ola her zerre bir hürşid-i rahşân
Senin lütfundan birazcık ihsan gören her parça bir parlak güneş olur.
- 25 Mücerred kıl beni deyr-i cihândan Geçür kadrüm Mesîhîm âsmândan
İtibarımı İsa'nın göğünden geçir ve beni bu dünya kilisesinden soyutla.
- 26 Beni çâh-ı tabiatdan hâlâş it Bakâ Mısrında Yûsuf gibi hâş it
Beni bu tabiat çukurundan kurtar ve Yusuf'un Mısır'daki bakılığı gibi özel kıl.
- 27 Dilümi şaķla her küfr ü haţâdan Yolum pâk eyle her hâr-ı belâdan
Dilimi küfür ve hatadan sakın. Yolumu da bela dikeninden temizle.
- 28 Bu meh-rûye ki meşşâta olur dil Düzet her cân ü dil bürcinde menzil
Gönül, bu ay yüzlü güzelin başını tarayan olur. Sen her canı ve gönlü onun burcunda konak yeri olması için düzelt.
- 29 Sevâdı dîde-i her merdüm olsun Beyâzî nüşâ-i nüh ţârûm olsun
Siyahlığı her insanın gözbebeği gibi olsun. Beyazlığı da dokuz kat gökyüzü gibi olsun.
- 30 Görünsün hüsni her Ferhâda Şîrîm Aķıtsun şevķ-ı la'li cûy-ı şîrîm
Şirin'in ırmağı kırmızı arzusunu akıtsın. Güzelliği de her Ferhad'a Şirin gibi görünsün.
- 31 Hâyâl ü ma'nî haţt u hâlî olsun Redîf ü kâfiye hâlhalî olsun
Hayal ve anlam onun bıyığı ve beni; redif ve kafiye de halhalı olsun.

32 Bahâr-ı hüs-nine vir bir leîâfet Ki bulmasun hâzândan hergiz âfet

Hiçbir zaman sonbahardan kötülük görmemesi için güzellik baharına bir hoşluk, yumuşaklık ver.

33 Kılan bu ravza-i Rızvânı seyrân Ne bûstân aña hergiz ne gülîstân

Bu cenneti seyredene ne başka bostan ne de gül bahçesi gerekmez.

34 Şaçılsun kâra zülfî aq yüzine Çekilsün şiveden sürme gözine

Siyah saç beyaz yüzüne dökülsün; gözlerine şiveden sürme çekilsin.

35 Bu menşûra ki ismüñ oldu tuğrâ Naşîb it hâtimet mührin Hudâyâ

Allah'ım! Bu fermâna senin adın tuğra oldu. Bana da mührünü bitirmeyi nasip et.

36 Penâhum çün kapuñdur fetî-i bâb it Du'â-yı müstetâbum müstecâb it

Kapını aç ve güzel dualarımı kabul et. Çünkü benim sığınağım senin kapındır.

37 Çü Fettâh açdı Hâk tevîdine râh Oqı ihlâşile elhamdü li'llah

Fetheden Allah'ın birliğine yol açtı. Onun için İhlas ile Fatîha oku.

* * * * *

38 Esüp feyzüñ yeli 'îanber saçıldı Göñül bâğında ter güller açıldı

Bolluk, bereket yeli esince etrafa anber yayıldı. Gönül bahçesinde taze güller açıldı.

39 Temevvüç kıldı deryâ-yi 'inâyet Kenâra şaldı dürr-i binihâyet

Lütuf denizi dalgalanıp, sonsuz incilerini kenara bıraktı.

40 Dilâ ol dürleri dehre nişâr it Süreyyâ 'ıkdî gibi gûşvâr it

Ey gönül! O incilerini dünyaya dağıt. Süreyya yıldızı gibi küpe yap.

41 Hezârân şükr ü minnet Zü'l-Celâle Ki 'âlem buldı feyzinden nevâle

Alem, O'nun bolluk ve bereketinden nevale buldu. Ululuk sahibi olan yüce Allah'a binlerce kez şükret.

- 42 Zihî Ḥay kim kamu emvāta muḥyî İlä'l-âsârı f'enzur keyfe yuḥyî
Allah'ın rahmetinin eserlerine bak. O ezeli ve ebedi olan Allah bütün ölümlere can verendir.
- 43 Zihî mücid ki zâhir kudretinden Bu varlık nûrı yokluk zulmetinden
Varlığın nuru nasıl yokluğun karanlığından belliyse O mucit de (Allah) kudretinden bellidir.
- 44 Zihî üstâd kim âletsüz işler Genezdür kudretinde cümle işler
Alet olmadan iş yapan ve bütün işleri kudretiyle kolay kılandır.
- 45 Zihî mün'ım ki yaymış şofra-i cüd Bu ḥön üzre çi maḥbûl ü çi merdûd
O cömertlik sofrasını yayan ve ne hoş nimet verendir.
- 46 Başîr eyle ki ḳurb ü bu'd ekâbir Çi şeb çi rûz ü çi gâyib çi ḥâzır
Bak! Yakın, uzak, büyükler ne? Gece ve gündüz ne? Görünen ve görünmeyen ne?
- 47 Semî' eyle ki mesmû'ı her âvâz Eğer pest ü eğer bālâya dem-sâz
İster derinden, boğuk gelsin; ister yüksek olsun her sesi duy.
- 48 Şekûr ol kim serâ-ser ḥalk-ı 'âlem Ebed ni' metleri şükürinde ebkem
Dünya halkının O'nun nimetleri karşısında baştan başa dili tutulmuştur. Sen şükret.
- 49 Şabûr ol kim kıılır ḳulları 'ışyân Yine rızḳın virüp besler kemākân
Kulları isyan etse de, O yine rızḳını esirgemeyip onları eskisi gibi besler; sen sabır göster.
- 50 'Alîm eyle ki her şahs-ı mu'ayyen Muşavver 'ilmi mir'âtında rûşen
Her bilinen kişinin O'nun şekillenmiş aynasında apaçık olduğunu sen de bil.
- 51 Geh eyler âsmâni zer-külâh ol Geh aña geydürür şâl-ı siyâh ol
Bazen gökyüzünü altın işlemeli külâh gibi yapar; bazen de ona siyah şal giydirir.
- 52 Gehî eyler ḳara tağı semenber Geh eyler sebz-püş u la' l- peyker

Bazen kara dağı yasemin gibi bembeyaz kılar; bazen de onu yeşil örtülü kırmızı yüzlü eyler.

53 Kılur geh tırta-ı Leylî muṭarrâ Geh eyler mâhı Mecnûn gibi şeydâ

Bazen Leyla'nın saçını düzeltir. Bazen de ayı Mecnun gibi çılgın eyler.

54 Geh aşar gûş-ı çerḫa ḫalka-ı zer Geh eyler dâmenin pür dürr ü gevher

Bazen feleğin küpesini altın halka gibi asar; bazen de eteğini inci ve cevherle doldurur.

55 Züleyḫâ gibi ayı geh kılur zâr Gehî gün Yûsufından tâze dîdâr

Bazen Züleyha gibi ayı inletir. Bazen de gün yüzlü Yusuf'tan taze yüz alır.

56 Aşar zencîrsüz kındîl-i mihrî Dizer bîrişte lûlû-yi sipihri

Güneş kandilini zincirsiz asar ve kızarmış incilerini gökyüzüne asar.

57 Semenden ruḫ kıızıl gülden fem eyler Kâra toprağı gör ne Âdem eyler

Yaseminden yanak, kırmızı gülden ağız yapar. Kara toprağı nasıl insan eyler; sen de gör.

58 Delîli nûr-ı pāk-i şem' -i cāndur Tecellâsından ay ü gün nişāndur

Ay ve güneş görünüşünün işaretidir. Canın mumunun pak ışığı da bunun delilidir.

59 Münezzeh zâtı ta' yîn u nişāndan Müberrâ vaşfı taḫrîr ü beyāndan

Cenab-ı Hakk'ın zatını belirlemek, bir işaret koymak; O'nu tasvir etmek, anlatmak mümkün değildir.

60 Şolar kim ' ilmîle ḫurşîd-ferdür Yine mâhiyyetinden bîḫaberdür

Bunlar; ilim ile parlak bir güneştir ama yine de aslından habersizdir.

61 Nişān andan bu kim her naḫş-ı gül-fām Kılur perkâr-ı şun' in cāna i' lām

Her gül renkli ondan bir işaretidir. O'nun yapma, yaratma sanatını herkese bildirir.

62 Delîl ancak bu kim her gül yañađı Yaḫar ' aks-i cemâlinden çerāđı

Her gül yanaklının yüz güzelliğinin yansımasından mumu yakması O'nun delilidir.

- 63 Sipihre dön didi dōlāba döndi Kevākib gūze-i sīmāba döndi
Gökyüzüne dön dedi; dönmekten gökyüzü dolaba, yıldızlar da cıva kozasına döndü.
- 64 Bulur her teng-dil fikrile vüs‘ at Olur ʔamuyise zıkrile cennet
Her sıkıntılı yürek fikir ile ferahlık bulur. Cehennem ise zikir ile cennet olur.
- 65 Berī bundan ki her fikre ʔarīndür Irağ andan ki her ‘ aqla yağındur
Düşünceye yakın olan her şey ondan uzaktır. Her akla yakın olan ondan uzaktır.
- 66 Ne bildi evvelin nefsi-i mükemmel Ne irdi āhırına ‘ aql-ı evvel
Ne nefsi mükemmel olan öncesini bildi; ne de akıllı olan kimse sonuna erdi.
- 67 ‘ Acep ben ne diyem ol Lāmekāndan Ne şerḥeyleye bīdil bīnīşāndan
Ben o mekansız olana ne diyeyim? İşareti olamayandan gönülsüz olan ne anlar?
- 68 Ne bīdil Cebra ‘ ile sidre menzil ʔalur dem-beste olsa her perī-dil
Her peri gönüllü de, Sidre’ye varan Cebrail’in gönülsüz kaldığı gibi gönülsüz kalsa yeridir.
- 69 Bilür ‘ arif ki her cāhid muḥirdür Zebān-ı ḥālile dir Tañrı birdür
Her cihad eden, arif olan bilir ve samimi dile “Tanrı birdir.” der.
- 70 Bu eşyā cümle tesbīḥ eyler anı Ve in min şey oḫı ref‘ it mekānı
Bütün nesnelere onu anar,onun adını söyler durur; sen de her şeyi okuyarak yerini (bulduğun yeri) yücelt.
- 71 ʔılan taḫḫīḫ-ı bürhān-ı şifātın Olur şad çāk ‘ aqlı ańsa zātın
Varlığının delilini, doğruluğunu araştıran kişinin aklı yüz parça olur.
- 72 Bu ‘ ilme yol bulımaz kimse hergiz K’ıraḫlardan yağıınlar daḫi ‘ āciz
Yakınlar uzaklardan daha çaresiz olduğundan, bu ilme hiç kimse asla yol bulamaz.
- 73 Nebī kim geldi efşāḫ kāynāta ʔılır ‘ aczile ol pāk zāta

Acizliği ile o temiz zata kainata en fasih olarak Hz. Peygamber(s.a.v.)’in geldiğini beyan eder.

74 Çü ‘arifler şehi dir mâ‘ arefnâk Senün yâ Rab kim ider künhün idrâk

Ya Rab! Senin aslına kim asıl erdirebilir? Ariflerin şahı bile bu konuda “bilemedik” der.

75 İy nesīm-i kudretün̄den nefsi-i ‘Îsā bir nefes
Şem‘-i şevķuñ şu‘ lesinden nār-ı Mûsā bir kıbes

İsa’nın nefsi kudret rüzgarından bir nefes; Musa’nın ateşi de şevk mumunun alevinden bir parça kordur.

76 Dâne-i eşk-i ğamuñdan ğayrisin bu hırmenün
Ĥāk-i kendüm-gûnise âdem bilür toħm-ı ‘ades

Aslı toprak olan kişi bu harmanda, gamınla dökülen gözyaşı tanelerinden başkasını mercimek tanesi sayar.

77 Ger ğarīķ-ı baħr-ı ğamdur ver ğarīķ-ı nār-ı şevķ
Ĥızr-ı feyzuñdur kıurada yaşıda feryād-res

Gam denizinde boğulan, arzunun ateşinde yanan ve feryad edenlerin imdadına yetişen Hızır’ın feyzidir.

78 Ger ğamuñsuz şarfola tûl-i emeldür ‘ömr-i Nûħ
Ger maķālũnsüz geče bād-ı hevādür bir nefes

Eğer gamın yoksa Nuh’un ömrü bir hulya gibi harcansın. Eğer sözün yoksa bir nefes bile boşuna geçsin.

79 Eşk-i ‘aşıķ cû olup didāruñ eyler cüst cû
Ĥalk anı fehmitmeyüp Ceyħun oķur yāħûd Aras

Aşığın gözyaşı ırmak olup senin yüzünü arayıp sorar. Halk ise bunu anlamayıp onu Ceyhun ya da Aras sanır.

80 Tûķi-i cāna senün zıkrünle iy ārām-ı cān
Hem müferriħ gül-sitān hem şekkeristān bu kıafes

Ey sevgili! Ten kafesi can papağanına seni anmakla hem ferahlık veren, iç açan bir gül bahçesi hem de bir şekeristandır.

81 Dost her maḥmilde vü menzilde ister kârbân
Bu sözi dâyim bülend-âvâz ile söyler ceres

Çan bu sözü daima yüksek ses ile söyler. Dost her mahmilde ve menzilde kervan ister.

82 Kâfdan Kâfa çekilmiş şofra-i cûduñ senüñ
İy bu ḥõn üzre Süleymân rîze-mûr ‘ anḳâ mekes

Senin cömertlik sofran Kaf’tan Kaf’a çekilmiştir. Bu sofranın yanında Süleyman(a.s.) bir kırıntı karınca; anka ise bir sinektir.

83 Şer‘ ini sâlik delîl eylerse nefsenden ne bâk
Şem‘ -i tâbân birle gitse şeb-rev incitmez ‘ ases

Senin şeriatını derviş rehber eylese bundan korkulacak ne var? Gece yolcusu yanan mumla, fenerle giderse gece bekçisi kendisine bir şey diyemez.

84 Bende-fermân olduñise ‘ alemüñ sulṭânısın
Sen gerekse gey kıızıl atlas gerek kara celes

İster kırmızı atlas, ister siyah celes giy; eğer emir kulu olduysan alemin sultanı olursun.

85 Furşatı fevteyleme rāh-ı talebden menzil al
Kim seni bir gün piyâde ḳor bilürsin bu feres

Bilirsin bu at seni bir gün yaya bırakır. Sen fırsatı kaçırmadan istek yolundan menzil al.

86 Raḥmeti cāmı irer yanma yaḳılma Sûziyâ
Çünkü sâḳî luṭfıdur dil-teşne ḳalmaz hîç kes

Ey Suzi! Sen yanıp yakılma. Çünkü sakinin ihsanının rahmeti cama yetişir ve hiç kimse susamış kalmaz.

87 Gel iy dil söyle rûşen maṭlabuñdan Bize bir kaç ḳadeḫ sun meşrebüñden

Ey gönül! İçecek yerinde bize birkaç kadeh sun ve belli olan isteklerini de anlat.

88 Şadef gibi ḥaḳîḳat dürcini aç Şafâdan ma‘ rifet gevherlerin şaç

Gerçeklerin incisini sedef kabuğu gibi aç. Saf ve berrak marifet cevherlerini dağıt.

- 89 Bu meydān sa' bdur merdāne depren Eyāğ alınmasun rindāne depren
Bu meydan güç ve çetindir, mertçe hareket et. Şarap kadehi alınmasın rindliğe yakışır şekilde hareket et.
- 90 Hāqīkatde gözet şer' i beyānuñ Tılsımından şaķın genc-i nihānuñ
Gerçekte hep kötülüğü açıkça söylemeyi gözet. Gizli hazinenin büyüünden sakın.
- 91 Çü ğavvāş olduñ iy dil fıkr-i ser kııl Bu deryānuñ nehenginden hāzer kııl
Ey gönül! Sen bir dalgıç oldun, fikrini belli et ve bu denizin timsahlarından sakın.
- 92 Nice ğavvāş kim hāşā ki hāşāk Olam bu baħr-ı bīpāyāna ben hāk
Ben öyle bir dalgıcım, süprüntü değilim! Bu uçsuz bucaksız denize toprak olayım.
- 93 Bu baħra āşinālık ķanden iy dil Bu dūrden rūşenālık ķanden iy dil
Ey gönül! Bu denize tanıdıklık, bu inciden bile parlaklık nerden?
- 94 Ne dırsın kim bu ma' nī ħarfa şığmaz Bu mey hergiz sebūye zarfa şığmaz
Ne dersen de bu mana harfe sığmaz. Bu şarap da asla testiye, kaba sığmaz.
- 95 Ne şavtile kıılur hōş hōnluk aħres Bize tınmadığuñ mūsīķīdür bes
Dilsiz hangi sesiyle şarkı okur? Söylemediklerin (bir şey dememiş olman) bile bize musiki gibi gelir.
- 96 Velī ' aql irdiğince bir iki söz Di ķalmasun bu defter ol raķamsuz
Ey ermiş kişi! Aklın erdiğince bir iki söz söyle de bu defter yazısız kalmasın.
- * * * * *
- 97 Ezel bezminden öñdin sāķī-i cūd Bu bezme düzmedin cām-ı zer-endūd
Ey cömertçe içki sunan! Sen ezel meclisinden önce de vardın fakat bu meclise altın yıldızlı kadehleri dizmedin.
- 98 Nıķāb-ı küntü kenzi açmadın ol Şu' ā' ından güherler şaķmadın ol

O gizli hazinenin örtüsünü kaldırıp, ışığından cevherler saçmadın.

99 Nihân olmuşdı vahdet hargehinde Bu keşretten mücerred dergehinde

Bu çokluktan arınmış tekkede ve vahdet çadırında görünmez olmuştu. (gizlenmişti)

100 Haqâyık bulmamışdı imtiyâzı Ne ehl-i nâzı ne şâhib-niyâzı

Ne yalvaranlar, ne nazlı olanlar, ne hakikatler hiç ayrıcalık bulmamışlardı.

101 Hüviyyetde cihân yeksân kemâhî Bu deryâda ne dür bellü ne mâhî

Bu denizde ne balık ne de inci belli değildi. Kimlikte dünya olduğu gibiydi.

102 Bu bahre şöyle olmuşdı cihân garğ Ki ne ‘ilme’n ne ‘ayne’n varidi fark

Bu denize dünya şöyle batmıştı ki ne ilmen ne de aynen fark vardı.

103 Serâ-ser birliğe batmışdı eşyâ Züleyhâ Yûsuf ü Yûsuf Züleyhâ

Nesneler baştanbaşa birliğe batmıştı. Züleyha Yusuf; Yusuf da Züleyha idi.

104 Bu dürlü dürlü naqş-i Çin-i Erjenk Nigâristân-ı vahdetdeydi yek-renk

Bu türlü türlü Erjenk’in Çin resimleri, teklik güzelliklerinin bahçesinde tek renk idi.

105 Aramızda bizüm sızmazıdı şu Ki sen ben ben senidüm bu o ol bu

Ben sen idim, sen de ben idin. Aramızdan hiç su sızmazdı.

106 Hemân ağyârsuz bir yâridi şırf Anuñçün dirler aña vahdet-i şırf

O sadece bir dost idi. Başkaları yoktu. Bu yüzden O’na sadece (BİR) derler.

107 Çün aña cünbiş itdi kûlzüm-i Hü Haqâyık mevce geldi dürlü dürlü

Allah’ın denizi oynamaya başladı ve gerçekler türlü türlü dalgalandı.

108 Nişânsuzdan nişânlar zâhir oldı Ehaden bunca keşret şadır oldı

Belirtisiz olandan işaretler ortaya çıktı. Bir olandan bu kadar çokluk meydana geldi.

109 Te‘ ayyün buldı ‘ilmu’llahda a‘ yân Belürdi şıbgatu’llahdan bu elvân

Bu renkler Allah(c.c)'ın boyasıyla boyandı ve ayanlar Allah(c.c)'ın bilgisiyle şekillendi.

110 Yine cûşidi çûn baħr-ı muħı̄tî

Kenara şaldı ervāħ-ı bası̄tî

Etrafını çeviren deniz yine coşup taşı ve hayatın cevherlerini kenara bıraktı.

111 Elestüñ meclisi anda ħuruldu

Belānuñ ‘ayşına bünyād uruldu

Belanın yaşamasına temel atıldı ve elest meclisi o zaman kuruldu.

112 Okundu āyet-i kul sîrû fı’l-arz

Dinildi inbitû fı’t-tûli ve’l-‘arz

“Yeryüzünde dolaşınız.” ayeti okundu ve “Bitki gibi bir uçtan bir uca üreyin.” denildi.

113 Vaţandan ħurbete olduħ revāne

Bu hicrān āteşinden yane yane

Bu ayrılık ateşinden yana yana vatandan ayrılıp, gurbete çıktık.

114 Ğam u derdüñ bu yolda tîşe itdük

Tenezzül ‘āleminden yaña gitdük

Gamını ve derdini bu yolda şiş yaptık ve kibirsizlik yolunda gittik.

115 Gider cānlar gözi nem-nāk her sū

Diyārından irak yārāndan ayru

Gönüller vatanlarından uzak, dostlarından ayrı gözleri yaşlı her yana giderler.

116 Ne ħ‘āb ü ħörd ü şabr ü ne ārām

Ne ‘ayş ü nûş ne şādī vü ne kām

Ne uyku, yiyecek; ne sabır, dinlence; ne yeme içme; ne sevinç ve zevk alma vardı.

117 Giderek buldılar bu bezme bir yol

Ki cism ü cān arasında idi ol

Giderek; nesne ve öz arasında olan bir meclise yol buldular.

* * * * *

118 Mişāl-i muţlakımiş nāmı anuñ

Daħi mest itdi ħallħı cāmı anuñ

O’nun adı mutlak örnekti. Kadehi bile herkesi sarhoş etti.

119 Bu yerden daħi baħlandı mehāmil

Bu yerden daħi ‘azm itdi ħavāfil

Kafile bu yerde deve üzerine sepetleri bağlayıp, yola koyuldu.

120 İrüp bu  alem-i n s ta hayr n İk met kıldı ten Őhrinde her c n

Her can bu insanlık alemine hayran olup, ten Őhrine yerleŐti.

121 Muķim-i  ah-ı Ken  an oldu Y suf Esir   bend-i zind n oldu Y suf

Yusuf, Kenan'ın kuyusuna atıldı ve zindana baēlanıp esir oldu.

122 Çevik kuşlar t tuldılar t zaēa Balıķlar g z karardup düşdi aēa

Çevik kuşlar tuzaēa yakalandı. Balıķlar da göz karartıp aēa düştü.

* * * * *

123  ani oldem ki y re vaŐlıduķ biz Bilinmezdi nedür aēy r hergiz

O zamanda yabancılar nedir asla bilinmezdi. Biz de yare o zaman kavuŐmuŐtuk.

124 Mey-i vuŐlatdan idi baŐımız pi  Yoēidi muhtesibden b kim z hiç

Memurlardan Őikayet edenimiz yoktu. Bizim baŐımız kavuşma Şarabından karıŐıktı.

125 Nih n    ayş idüp c n nla c ndan Őaķınmazduķ raķib-i bed-g m ndan

Sevgiliden, dosttan gizli yaŐayıp, Őüpheci rakiplerimizden  ekinmezdik.

126  ılurken gülŐen-i l h ti seyr n Nite oldu bize mesken bu zind n

Uluhiyyet aleminin g l bahçesini seyrederken, bu yer bize zindan oldu.

127  oēularken güli g l-z r-ı vaēdet Bizi z r itdi h rist n-ı keşret

Birlik bahçesinin g l n  koklarken, yokluēun  alılıēı bizi aēlatıp inletti.

128  ılup yaru  viŐ li g llerin y d Delindi baērımız ney gibi fery d

Yare kavuşma g llerini anarken, baērımız ney gibi delinip feryad etti.

129 Rev d r aēa gözlerden de izler Hüzün yapraēına d ne be izler

Gözlerden denizler gibi yaŐlar aksa, benizler hazan yapraēı gibi sararsa yeridir.

130   Aceb mi ka nile t lsa yürekler Siyeh-puŐ olsa ēamdan merdüm

Yürekler kanla dolsa, gözbebekleri gamdan simsiyah olsa bu şaşılacak şey midir?

* * * * *

- 131 Gel iy bezm-i şafānuñ cür^c a-nūşı Yine mestāne kııl cūş u ħurūşı
 Ey safa meclisini içki içeni! Gel ve yine sarhoşa yakışacak şekilde coş.
- 132 Söze gel meclise dürler nişār it Güherden gūş-ı cāna gūş-vār it
 Söz söylemeye gelip meclise inciler dağıt. Cevherden can kulağına küpe yap.
- 133 Değül şol dūr k^c aña elmas ide kār Dize her bār ipe sarrāf-ı bāzār
 Bu inciye pazarın sarrafı her defa ipe dizse, elmas ona kar etmez, tesir etmez.
- 134 Kim eyler gevhere nisbet kelāmı Ki la^c lūñ kān sözüñ cāndur makāmı
 Cevherle sözü kim kıyaslayabilir? Lalin yeri kan, sözün yeri de candır.
- 135 Bu dürlerden şadefler toptoludur Kālan her bahrı dilde dehre budur
 Dünyaya kalan, her dil denizinde incilerle dolu olan sedeflerdir.
- 136 Belī her naqş-ı rengīni bir üstād Ciğer kanıle yazup kılmış ābād
 Üstat her renkli nakşını ciğer kanıyla yazıp, sonsuz eylemiş.
- 137 Nedür her şem^c i bu bezm-i münīrūñ Çerāğı bir dil-i rüşen-zamīrūñ
 Bu ışık veren meclisin her mumu, hakikatleri bilen kişinin gönlünün fitilidir.
- 138 Ki her meclisde eyler şāhibin yād Kılur rūh-ı revānın tā ebed şād
 Her mecliste sahibini hatırlayıp, canlı ruhunu sonsuza kadar mutlu, şen kılar.
- 139 Çeker her meclise ħ^c ān-ı me^c ānī Muşannif rūhına toylar cihānı
 Her meclise manalar sofrasını çeker. Tasnif eden ruhuyla cihanı doyurur.
- 140 El açup dāyimā bunlar du^c āya Oğudur fātiħa yoħsul u baya

Daima dua için ellerini açıp, yoksula da zengine de Fatiha okurlar.

141 Gönül sen daği sâ' y it yâd-gâra Bir eğlence ço ehl-i rüz-gâra

Gönül sen yadigar için çalış, çabala ve dünyadakilere eğlenecek bir şey bırak.

142 Ki rûhuñ zıkr-i hayrile kıala şâd Şu vaktin kim tozıda toprağıñ bād

Rüzgar şu zamanın toprağını tozutsun. Senin ruhun hayrı anma ile hep şen kalsın.

143 Buyurmuş Seyyid-i evlād-ı Ādem Hābību'llah Sulṭān-ı dü 'ālem

Ademoğlunun ileri gelenleri, iki dünyanın sultanı Hz. Muhammed(s.a.v.)'tir buyurmuşlar.

145 Ki kıalmaz üç kişi hüsn-i 'amelden Giderse kendü bu dārü'l-emelden

Bu emel yerinden(dünyadan) gitse de şu üç kişi iyi niyetten vazgeçmez.

145 Biri ol kim kıopa muķbil 'ıyāli Ki zühdile geçe 'ālemde hāli

Birincisi mutlu ailesinden, eşinden kopup, her türlü dünya zevkine karşı koyup zamanını ibadetle geçirendir.

146 İkinci ol k'ola hayrātı bāķi Şuna luṭfi meyini gāh sāķi

İkincisi sevap için kalıcı bir hayır yaptırıp, lütuf şarabını saki gibi sunandır.

147 Üçüncü ol ki kıala bir kitābı Ki fazlından bulalar fetḥ-i bābı

Üçüncüsü de okuyanların faziletinden tüm kapıları açacağı bir kitap bırakandır.

148 Olursa mürde-i şad sâle anı Kıla ıhyā kitāb-ı cān-feşānı

Yüz yaşında biri öls bile, can dağıtan kitabı onu diritsin.

149 Anuñçün yakmağı bir şem' -i hāndān Yürek yağın eritmiş her sühan-dān

Her güzel söz söyleyen, ona gülen bir mum yakmak için yürek yağını eritmiş.

150 Anuñçün yazmağı bir şevk-nāme Kıdı evvel kıademde başı hāme

Onun için bir arzu kitabı yazmak üzere, kalem ilk adımda başı (kağıt üzerine) koydu.

151 Kı söz bünyādı muķkemdür felekden Değül taş yapudan mermer direkden

Taş yapıdan ya da mermer direktten olmasa da, sözün temeli felekten bile sağlamdır.

152 Bu kaşr-ı zer-nigâr ü tāk-ı eyvân Olur bir karn içinde hāke yeksân

Bu yaldızlı saray ve köşkün kubbesi bir an içinde toprakla bir olur.

153 Velī her seng-i raḥşānı bu kaşruñ Durur mādāme kim ḥurşīdi ‘aşruñ

Ama bu köşkün her parlak taşı asrın güneşi durduğu sürece durur.

154 Ne meh-rū var ki bākīdür cemālī Velī söz mihrinüñ yoḡdur zevālī

O ay yüzlü güzelin güzelliği sonsuzdur ama söz güneşinin bunda bir kabahati yoktur.

155 Ne kāmēt var ki pest olmaz zamāndan Bu serv āzādedür bād-ı ḥazāndan

Hazan rüzgarından kurtulan bu servinin boyu asla zamandan aşağı olmaz.

156 Meḡer āb-ı ḥayāt içmiş bu sākī Ki buldı Hızr bigi ‘ömr-i bākī

Bu içki sunan sanki hayat veren sudan içmiş. Onun için Hızır gibi ölümsüzlüğe kavuşmuş.

157 Ne indi sözden artuḡ āsmāndan Ne geldi sözden artuḡ Müste‘āndan

Gökyüzünden sözden başka ne indi? Allah’tan sözden başka ne geldi?

158 Felekler söz meyinden ser-girāndur Melekler söz deminden cāvidāndur

Felekler söz şarabından sarhoş, melekler de söz zamanından ebedidir.

159 Bu meyden zindedür Hızr ü Mesīḥā Bu meyden taḡa düşdi mest Mūsā

Bu şaraptan Hızır(a.s.) ve İsa(a.s.) hala canlıdır. Yine bu meyden Musa(a.s.) sarhoş olup daḡa düşmüştür.

160 Biḥştüñ mīvesinden tatludur söz Neden dirsem daḡi lezzetlüdür söz

Söz cennetin meyvesinden hem daha tatlı hem de daha lezzetlidir.

161 Leṭāfet bāḡınuñ söz gülleridür Bu bāḡuñ ehl-i dil bülbülleridür

Söz incelik bağının gülleri; gönül ehli olanlar da bu bağın bülbülleridir.

162 Hüşüşâ kim bu gül-şenden biten gül Ki oldı rûh-ı qudsî aña bülbül

Ayrıca bu bahçede biten güle, ilahi gerçeği gören ruh da bülbül oldu.

163 Zihî gül-şen ki pür berk ü nevādür Gül ü nesrîni evşâf-ı ğazâdur

Şimşek ve ses ile dolu bir gül bahçesidir. Gülü ve nesrini de gaza niteliğindedir.

164 Siperden şād ü hurrem lâle-zârı Nihâl-i nîzeden serv ü çınârı

Bahçeleri; mızrak fidanından olan servisi ve çınarıyla korunduğundan şen ve mutluydu.

165 Revân ırmağı tîğ-ı pür şafâdan Dirahti râst tîr-i dil-güşâdan

Irmağı temiz kılıçtan akar; ağacı ise gönül açan oktan düzdür.

166 Cemâli nev-bahârı gül gül olmuş Deminden her şehîdüñ reng bulmuş

Yüzü her şehidin nefesinden renk bulup, ilkbaharı gül renginde olmuş.

167 Eğerçi her kemâl ıssı keremden Kõmış bir nañl-i ter bāğ-ı İremden

Gerçi her mükemmel kişi ikramdan; cennet bahçesinden bir taze fidan koymuş.

168 Kimi zülf-i Ayaza şâne urmuş Dil-i Maḥmûda miskîñ dām kırmış

Kimi Ayaz'ın zülfüne tarak vurmuş. Misk kokulu Mahmud'un gönlüne tuzak kurmuş.

169 Kimi zeyn eylemiş 'Azrâ 'ızârın Tağıtmış Vâmıkuñ şabr ü kararın

Kimi Azra yanaklısını süsleyip, Vamık'ın sabrını ve kararını yok etmiş.

170 Kimi virmiş ruḥ-ı Leylîye tâbı Düşürmiş tağa Mecnûn-ı ħarâbı

Kimi Leyla'nın yanağına parlaklık vermiş, Mecnun'u harap edip dağa düşürmüş.

171 Ne şevk-engîz söz varsa dimişler Bu bāguñ mîvesin cümle yemişler

İnsana keyif ve neşe veren ne kadar söz varsa demiş ve bu bağın meyvesini hep yemişler.

172 Me'ânî mülkini yağmâlamışlar Cihânı nazmîle aralamışlar

Dünyayı kafiyeli sözler ile anlamlandırıp, anlam ülkesini açıklamışlar.

- 173 Kimi efkâr-ı hâş itmiş talebden Kimi almış ‘ Arabdan hem ‘ Acemden
Kimi isteklerini hem Arap’tan hem Acemden alıp, özel fikirler yapmış.
- 174 Velî çok hıl‘ at-i mevzûn geyürmiş Bu hûbuñ cümle esbâbın kayırmış
Ermiş kşî birçok konunun kaftanını getirip, bu hoş esbabı hep kayırmış.
- 175 Değül in‘ şâf kılmak ta‘ n ü nefrîn Ne nefrîn kim sezâ yüz medh ü taḥsîn
Sövme, ayıplama, beddua, insaf kılmak değil; övme ve takdir etme yakışır.
- 176 Hevesden ben de bir gül-zâra irdüm Gül ü nesrîn dirürken anı gördüm
Hevesle ben de bir gül bahçesine vardım. Gülü, nesrini dururken onu gördüm.
- 177 Ki yad ayağ izi var her çemende Koḫulanmış güli her encümende
Her mecliste koklanmış gülü, her yeşillikte yabancı ayak izi var.
- 178 Dirilmiş ter güli her gül-sitānuñ Yinilmiş mîvesi her bü-stānuñ
Her gül bahçesinin gül derilmiş, her bostanın meyvesi yenilmişti.
- 179 Nice pervānesi var ol çerāguñ Hezārān bülbülü bir gül yañaḡuñ
Bir gül yanaḡın binlerce bülbülü olduḡu gibi, o ışığın da birçok pervanesi var.
- 180 Ne yaña dönsem uğrak reh-güzārüm Çıkar cevlan-geh-i ḫalka güzārüm
Ne yana dönsem yolum hep dönüp dolaşıp halka çıkar.
- 181 Bu yolda nāgehān bir kāna irdüm ‘ Aceb gencîne-i pinhāna irdüm
Bu yolda ilerlerken ansızın bir maden ocağında; gizli bir hazineye ulaştım.
- 182 Ṭolu yaḡut ü la‘ l ü dürr ü mercan Dururdu mühriyile daḡı pinhān
Yakut, lal, inci ve mercan dolu bu gizli hazine, daha mühriyle duruyordu.
- 183 El urdum dürcine ḫuflin götürdüm Cihāna dāmenim pür verd getürdüm
Sandığa elimi atıp kilidini kırdım. Dünyaya eteḡimi gül dolu geldim.
- 184 Nedür dirsən bu kān vaşf-ı ḡazādur Delîli rüşen-i necm-i hüdādür

Bu maden nedir dersen; gazanın halidir. Doğru yolu gösteren yıldızın (Kur'an) ışığı da bunun delilidir.

185 Nedür emr-i ğazā hükm-i İlāhī Nedür bāb-ı ğazā dīnūñ penāhı

Gaza emri nedir? Allah'ın emridir. Gaza kapısı nedir? O da dinin sığınağıdır.

186 Nedür kavı-i ğazā fi' l-i Peyember Nedür vaşf-ı ğazā āşār-ı Hāyder

Gaza sözü nedir? Peygamber(s.a.v.)'in yaptıklarıdır. Gaza hali nedir? O da Hz. Ali(a.s.)'nin izleridir.

187 Tırāz-ı rāyeti innā fetaḥnā Tārīḳ-ı mesleği innā hedeynā

Bayrağının şekli “Biz sana fetih verdik.” mesleğinin yolu da “ biz sana doğru yolu gösterdik.” ayetleri idi.

188 Çū gördüm bāğ-ı 'ömrūñ var güzendi Bu sebzistānuñ oldum naḥl-bendi

Ömür bağının tehlikesinin olduğunu görünce, ben de bu bahçenin bahçıvanı oldum.

189 Ki seyrān eyleyen bu bū-sitānı Koḥulayan bu naḥl-i dil-sitānı

Bu bahçeyi seyreden ve bu gönül alan narin vücutlu dilberi koklayan oldum.

190 Unutmasun du' ādan bāğ-bānın Sıvarsın ravza-i rūḥ-ı revānın

Bahçıvan canlı ruhların bahçesini unutmayıp dua ile doldursun.

191 Uzatma sözi Sūzī gir murāda Ki söz sözi açar olur ziyāde

Ey Suzi! Söz sözü açarak çoğalır. Sen de sözü uzatma ve artık dileğini söyle.

192 Gel iy tūḫī-i ḳudsī söyle esrār Ki sensin mışr-ı ḥikmetde şeker-bār

Ey kutsal papağan! Sen hikmet şehrinde şeker dağıtansın. Gel ve sırlarını anlat.

193 Sen ol tūḫīsın iy mürğ-ı sūḥan-dān Ki esrār oldı saña şekeristān

Ey güzel söz söyleyen kuş! Sen şekeristanın sana giz(sır) olduğu papağansın.

194 Sevād-ı ḥaḫtımış Hindū-stānuñ Me' ānī vū rumūzimiş beyānuñ

İsteklerin mana ve işaretleri Hindistan'ın yazı mürekkebi imiş.

195 Saña āyīne zihni-i pūr şuverdür Mu' allim feyz-i üstād-ı ḳaderdür

Ayna sana suret dolu zihin; öğretmen de kader üstadının ilmidir.

- 196 Bu mir'âta bakıp gŷyâlık eyle Ne öğretmise ŷstâd anı söyle
 Bu aynaya bakarak ŷstadın sana ne öğrettiyse onları söyle.
- 197 Ŗeker-rîz ol yine hâlk-ı cihâna Söz öğret tŷŷî-i Hindŷ-stâna
 Sen Hindistan papağanına konuşmayı öğret ve dŷnya halkına Ŗeker dağıtan ol.
- 198 Eğerçi Ŗuretâ sen hâkdensin Velî ma' nîde nŷr-ı pâkdensin
 Sen her ne kadar görünŷşte topraktansan da; aslında manada temiz nurdansın.
- 199 Rikâb-ı Ŗevka ayak baş revân ol Felekde âftâba hem-ı inân ol
 Ŗevk ŷzengisine ayak bas ve yürŷ. Gŷkyŷzŷnde gŷneŖe arkadaŖ, yoldaŖ ol.
- 200 Gehî ' İsâyile çerha ' urŷc it Gehî hŷrŖîd ile seyr-i burŷc it
 Bazen İsa(a.s.) ile gŷge ŷksel; bazen de gŷneŖ ile hisarları, burçları seyret.
- 201 Gehî Cibrîl ile ' arŖa kanat bŷk Gehî gerrŷbîler cavķile per dŷk
 Bazen Cebrail ile arŖa çıkmak içi kanat çırp; bazen de melekler ile toplu halde kanat dŷk.
- 202 Ola kim efŖağ-ı evlâd-ı Âdem Kıla deryâ-yı luftından ' atâ nem
 O, lŷtuf denizinden kime bir parça bile bađıŖlasa, insanoğlunun en fasihi o olur.
- 203 Bula elfâzŷn ol resme selâset Kim andan Ŗamlaya âb-ı leŷâfet
 İncelik suyunun damladığı o resmi senin sözlerin anlaşılır kılsın.
- 204 Ŗu resme bağlana divân ŷ defter Ki evrâķı ola Cibrîle Ŗehŷper
 Bu resme divan ve defter bağlansın onun da yaprakları Cebrail'e kanat olsun.
- 205 Sevâd-ı noķtasın hŷrî kıla hâl Beyâz-ı Ŗafhasın ruhsârına dâl
 Huri, onun noktasının karalığını ben yapsın. Beyaz ŷzŷnŷn yanağına böylece işaret etsin.
- 206 Bu ma' nî-dâr elfâzŷn hŷrŷfi Ola kevŖer Ŗerâbınuñ zurŷfi
 Bu manalı sözlerin harfleri, Kevser Ŗarabının kılıfı olsun.
- 207 Ur imdi söz ŷopın meydân senŷndŷr Gelen gitdi bugŷn devrân senŷndŷr
 Söz topunu Ŗimdi vur (sözŷnŷ söyle) meydan senindir. Gelenlerin hepsi gitti artık devran senindir.
- 208 Revân depret zebân-ı âb-dârı ' Alî gibi ele al Zŷ'l-fiķârı

Ali gibi kılıcını ele alıp, zarif lisanını söyle.

- 209 Mihāloĝlı ‘Alī Beĝ ‘āleminden Ğazālarda geçen ‘ālī deminden
Mihaloĝlu Ali Bey aleminden, gazalarda geçen yuce zamanlardan (bahset)
- 210 Ne gördüñ ne iřitdüñse beyān it Cihāna gün gibi anı ‘ıyān it
Ne görüp işittiysen dünyaya onu gün gibi göster, onu anlat.
- 211 Müzeyyen kıl bu bāĝuñ gl-sitānın Unuttur bülbüle gl dāstānın
Bu baĝın gl bahçesini süsleyip bülbüle gl destanını unuttur.
- 212 Bu fikrñ gevherin kıl şöyle tezyīn Ki hrīler diye cennetde tařsīn
Bu fikrin cevherini meleklerin bile cennette vp taktir edeceĝi şekilde ssle.
- 213 Diz anuñ ‘ıķdini söz gevherinden Uřandur āsmānı lkerinden
Onun gerdanlıĝını söz cevherinden dizip, gökyüzünü lker yıldızından usandır.
- 214 Ki hsniyyāt  ‘ıřķıyyāt oķdur Velī dil-keş ĝazāvat-nāme yoķdur
Güzellik ve aşk ile ilgili hususlar çoktur fakat gönül çekici gazavat-name yoktur.
- 215 şadef gibi kılak dut nazmuma sen Ki deryā-yı keremden dr dkem ben
Ben cömertlik denizinden inci dökerken sen de şiirime sedef gibi kulak ver.
- 216 Muĝāřabsuz söze gelmez sĝan-ver Metā‘ a mřterīsz kim bahā der
Sözün kıymeti dinleyen bulduĝunda, malın kıymeti ise müşteri (alıcı) olduĝundadır.
- 217 Ne deñlu ‘aķl olursa pk  st Sözi diñlenmese řab‘ı olur süst
Bir kişi ne kadar zeki ve evik olursa olsun; sz dinlenmezse gitgide tembelleşir.
- 218 Olursañ mstemi‘ ben zerreye sen Diyem māhiyyetin gün gibi rşen
Eĝer beni dinlersen, sana yaradılışının gün gibi ortada olduĝunu söylerim.
- 219 Velī hrřīdi vaşf itmezse zerre Ne noķřān kim ‘ıyāndur başr  bere
Zerre, güneşi betimlemeye yetmezse onu tarif etmeye gerek yoktur. Çünkü dünya zaten güneşi bilir.

- 220 Ne hacet vâşîf ol şahîb-celâle Ne meşşâta gerek Yūsuf-cemâle
 Yusuf’a benzeyen kişiyi süslemeye, yüce yaradılışlı kişiyi de övmeye gerek yok.
- 221 Yeter âşârî şâhid kendüzine Güneş yüzi delîl oldu yüzine
 Ona şahitlik etmeye yetecek güneş gibi yüzü kendisine delil oldu.
- 222 Yayılmış ‘ âleme âvâzî düpdüz Nitekim âsmânde rüşen ılduz
 Parlak yıldızların gökyüzüne yayıldığı gibi, onun sesi de dünya üstüne yayıldı.
- 223 Dimezsem daği meşhûr-ı cihândur Adı efvâhda vird-i zebândur
 Ben söylemesem bile adı bütün ağızlarda dilden dile dolanmış ve dünyada meşhur olmuştur.
- 224 Rivâyetdür Bedehşân mülketinde Ki naķşitmişler arslan sîretinde
 Bedahşan şehrinde aslan suretinde görüldüğü söylenmiştir. (rivayet olunmuştur)
- 225 Dür ü la‘ lile zeyn itmîşler anı Ƙomîşlar pâsbân bir dil-sitâni
 Onu inci ve la’l ile süsleyip, gönül alan bir güzeli başına gece bekçisi yapmışlar.
- 226 Şorana dirmiş ol serv-i semen-bû Miĥâlöĥli ‘ Alî Beĥ naķşîdur bu
 O yasemin kokulu selvi, soranlara “Bu Mihaloĥlu Ali Bey’in resmidir.” dermiş.
- 227 Bu mithâtden Şu deĥlu fâyide var K’olur mergûb dillerde bu eŐ‘âr
 Bu övgülerin yararı Şudur ki; bu Şiirler dilden dile söylenir ve beĥenilir.
- 228 Sözüme ten gibidür vaŐfî anuĥ cân Sözüme Ĥıızr oldu medĥi âb-ı ĥayvân
 Sözüme ten, övgüsü de can gibidir. Sözüme Hızır övgüsü de ölümsüzlük suyudur.
- 229 Bu ma‘nîdür viren Şuret sözüme Bu maĥla‘ dan toĥar gün yılduzuma
 Bu matladan yıldızıma güneş doĥar. Sözüme suret veren bu manadır.
- 230 Cihânda müŐrikûĥ ol urdı boynın Ol oynadı ‘ Alî vü Ĥamza oynın
 Ali ve Hamza oyununu oynayarak, dünyada Allah’a ortak koŐanların boynunu o vurdu.

- 231 Ol itirdi Varat şehrini yağmā O şaldı Ungurūsa şūr u ğavġā
Varat şehrini o yağma ettirdi. Ungurus şehrine kavga ve gürültüyü o saldı.
- 232 Ol itdi Isfilay oġlın giriftār Ol itdi sancaġın küfrūñ nigū-sār
Isfilay oġlunu o yakalayıp esir etti. Dinsizlik bayraġını o baş aşıġı getirdi.
- 233 Țuna ҡurbinde ҡurmişdı otaġı ‘Adūnuñ cānına urmişdı țaġı
Tuna yakınlarında çadırını kurmuş, düşmanın canını daġlamıştı.
- 234 Zihī server ki bunca iller açdı Țunayı üç yüz otuz kere geçdi
Tunayı üçyüz otuz kere geçip, birçok il açan büyük bir başkandı.
- 235 Yüzi şuyın yire dökmişdi Rūsūñ Putını şımış idi Ungurūsūñ
Ungurus’un putunu kırarak yüzünün suyunu yere dökmüştü.
- 236 Şerār-ı âteş-i ҡahrından Eflāk Җoyardı başına yel gibi Țopraq
Eflak kahrının ateşinin kıvılcımından başına yel gibi yoprak koyardı.
- 237 Elinden pāy-māl idi Leh ü Çeh Ğamından Rimūñ olmışdı yiri çeh
Onun tarafından Leh’ler ve Çek’ler ayaklar altına alınmıştı. Onun korkusundan Romalılar yerin dibine girmişti.
- 238 Demā-dem Һanceri Һavfindan Efrenc Söġüt berki gibi ditrerdi bīrenc
Avrupalı onun hançerinin korkusundan, kolayca söġüt yapraġı gibi titrerdi.
- 239 Şalā-yı leşker itse ol bahādır Ricāl-i ğayb olurdu anda Һāzır
O yiġit askerlerini çağırrsa, “Ricāl-i ğayb(Gayb erenleri)” o anda hazır olurdu.
- 240 Erenlerden ҡuşanmışdur ҡuşaġı Yaқardı Seydi Ğāzīden çerāġı
Kuşasını erenlerden kuşanıp, Seydi Gazi’den mumu yakardı.
- 241 Җılurdu mihriile ol meh tecellī Virürdi cümle zerrāta tesellī

O ay(yüzlü) güneş ile görünüp, bütün zerrelere teselli verirdi.

242 Şifâ virürdi bīmāra liķāsı Ğanī eylerdi dervīşi ‘ aţāsı

Yüzü hasta olana şifa verir, bahşşi de dervīşi zengin ederdi.

243 Saĥinüñ gerçi Ĥâtemdür güzini Velī ol ĥâtem ü budur nigini

Cömertlerin en seçilmişî Hatemdir. O cömerttir ve mührü de bunun delilidir.

244 Rivāyet şöyle kıldı şāhib-i rāy Ki yapmış kırk kapuyı Ĥâtem-i Tây

Bilenler şöyle rivayet kıldı: “Ĥâtem-i Tây, kırk kapıyı, bir şeyler vermek için, çalmıştı.

245 Ki her bir kapuya geldikte sâ’il Ola ol sâ’ile in‘âmı vâşıl

Dilenci bir kapıya geldiği zaman, o dilenciye nimetleri, iyilikleri erişsin.

246 Bu şāhuñ kapısına gelse bir aç İkinci kapuya olmazdı muĥtâc

Aç biri bu şahın kapısına gelse, başka bir kapıya gitmeye muhtaç olmazdı.

247 Daĥi el şunmadın sâ’il su’âle İrerdi luţf-ı baĥrından nevâle

Dilenci, daha elini bile açmadan onun lütüf denizinden bir şeyler gelirdi.

248 Gedāya kılduğundan luţf u iĥsân Olurdu luţfı baĥrından firāvân

Yoksula lütuf ve ihsan kıldığından, lütfu denizinden fazla olurdu.

249 Tekellüf yoğıdı yoĥsul ü baya İşiginde buluşmağa ol aya

Yoksula ve zengine, onun eşiğinde buluşmak için bir zorluk yoktu.

250 Açık kılmışdı luţfı kapısını Tavâf eylerdi ‘âlem tapusını

Lütuf kapısını açık bıraktığı için herkes, onun etrafında dolaşırđı.

251 Üşerdi sâ’il ol bāb-ı recāya Nitekim ĥastalar dārü’ş-şifāya

Hastaların hastaneye koştığı gibi, dilenciler de onun umut kapısına üşüşürdü.

252 Çekilse ni’meti divân içinde Şalayidi Ĥıta vü Ruma Çine

Nimeti divan içinde döşense bu tüm dünyaya meydan okuma gibiydi.

253 Emîr-âhûrî yem kıldıkda kısmet Bulurdı vâye heftâd ü dü millet

Ahır emiri, yem diye kısmet dağıttıkça yetmiş iki millet bundan nasiplenirdi.

254 Bu evşâfile mevşûf olmasa er Saĥî olmaz olursa mülke server

Asker, eğer mala mülke başkan olur dabu sıfatlar ile nitelenmese; cömert olmaz.

255 Seĥâvet sırrı her cânda bulunmaz Bu gevher değme bir kânda bulunmaz

Cömertlik sırrı herkese nasip olmaz. Bu cevher öylesine birinde bulunmaz.

256 ‘Arûs-ı dîn k’aña her cân özenmiş Seĥâ vü ĥüsn ü ĥulķile bezenmiş

Can gelini, cömertlik, güzellik ve huylarla bezenmiştir ki herkes ona özenir.

257 Saĥî kâfir daĥi olsa İlâhî Kimerde luĥfile eyler nigâhı

Allah’ım! Cömert olan kişi kafir bile olsa yiğit kişiye lütuf ile bakar.

258 Buyurmuş ĥutb-ı ‘ârif şeyĥ-i kâmil Ġazâlî ya‘nî sultân-ı efâzıl

Ariflerin en ileri geleni, bilginlerin en önde olanı, akıllıların sultanı Gazalî, buyurmuş:

259 Meĥer bir gün ĥazâdan geldi eşĥâb Getürdi bir nice küffâr-ı bîtâb

Bir gün eshab gazadan geldi ve birçok bitkin düşmüş kafiri de yanlarında getirdi.

260 Rasûlün tîĥ-ı fermânı çekildi Birinden ĥayrinün ĥanı döküldi

Hiz. Peygamber’in ferman kılıcı çekildi. Biri hariç tüm kafirin kanı döküldü.

261 Emîrû’l-mü’minîn Şâh-ı velâyet Didi aña nedendür bu ĥimâyet

Müminlerin emiri, Hiz. Ali, ona “Bu korumanın sebebi nedir?” dedi.

262 Cevâb ol resme geldi Muştafâdan Ki baña Cebra’îl geldi Ĥudâdan

Ona cevap Mustafa(s.a.v.)’dan geldi: “Bana Allah Cebrail’i gönderdi.”

263 Didi kır cümlesin illâ birin ĥo Ki ĥâyet luĥ u iĥsân ehlidür bu

“Hepsini öldür ama birini sağ bırak ki o, lütuf ve ihsan sahibidir.” dedi.

264 Dimiş Mūsāya ol kim virdi cānı Saḥīdūr Sāmīrī öldürme anı

O, “Hz. Musa’ya canı kim verdi? Samiri cömert biridir; onu öldürme.” dedi.

265 Nazar böyle saḥīnūñ kāfirine Kıyās it luṭfin anuñ dīn erine

Kafir de olsa cömert kişiye böyle bak ve onu din sahibiyle bir tut.

266 Buyurmuş Şādīku’l-ḳavli Ḥudānuñ Biḥişt-i ‘Adn evidür eṣḥıyānuñ

Allah(c.c.)’ın doğru sözlü kulları: “Cömertlerin evleri cennettir.” buyurmuştur.

267 Şecā’atle seḥā Ḥaḳdan ‘aṭādūr Seḥa ehli şeci’ olsa revādūr

Cömert olan kişinin yiğit olması yakışı; çünkü cömertlik ve yiğitlik Allah(c.c.)’ın insana bağışlarıdır.

268 Muḳarrerdür saḥī olmaḳ bahādūr Olur ‘aksi anuñ ‘ālemde nādūr

Cömert olmak şüphesiz ki dünyada nadir olarak karşılaşılabilecek bir değerdir.

269 Belī dūnyā-perest ol ‘ışḳa doymaz Ki her kim māla kıymaz cāna kıymaz

Dünyaya tapan kişi bu aşka doymaz; mala kıyamayan kişi cana da kıyamaz.

270 Baḥīl ādem sever dūnyāyı cāndan Geçer cānāndan u geçmez cihāndan

Cimri insan dünyaya candan bağlanır; sevgiliden vazgeçer yine de dünyadan vazgeçmez.

271 Ğarībe ḳapusunda olmaz iḥsān Tolar bir yaña it bir yaña derbān

Cimrinin kapısında dilenciye ihsan olmaz. Çünkü köpeklerle dilenciler oraya dolmuşlardır.

272 Eğer virse daḥi bir pāre nānı Ciğer ḳan olmayınca virmez anı

Bir parça ekmek bile verecek olsa, onu ciğerinden kan boşalmadıkça vermez.

273 Şanur cān alıcı görse gedāyı Te ’essüfden ölür ḳılsa ‘aṭāyı

Dilenciye görse canını alacak sanır. Ona biraz bahşış verse kederinden ölür.

274 Kabül itmez konuqluğa Ğalīli İşitmez beşşirü'l-māle'l-baĞīli

Hz. İbrahim'i konuk olarak kabul etmez. "Hasisin malını varislere müjdeleyiniz." ayetini de hiç umursamaz.

275 Gider sözi daĞi añma Ğasīsi Yine vaşfeyle ol nefsi-i nefisi

Cimri olanın adını bile anma; onun sözü bile kulağına gider. Sen yine değerli kişileri vasfeyle.

276 Ol ayuñ gerçi yılduzdan Ğulı çođ Biribirinden özge bir kimi yođ

Görünüşte ayın etrafı yıldızlarla doludur ama aslında kimsenin kimseyle ilgilendiği yoktur.

277 Velī birkaç güzīde pehlevānı Añup söyleyelüm nām u nişānı

Evet birkaç seçkin pehlivanın şanını ve şöhretini anıp söyleyelim.

278 Ğalīl ü Yunus ü CerrāĞ ü Şāmī Ğazānuñ çār erkān-ı 'ıẓāmı

Halil, Yunus, Cerrah ve Şami, gazânın dört büyük reisidir.

279 Bularuñ her biri bir şīr-i nerdür Ki her dem şaydı āhūyı zāferdür

Bunların her biri her an ceylanları avlayan birer erkektir.

280 Ğılıç bunlara Ğudretten şunulmuş Bulara aşfiyādan himmet olmuş

Bu dört pehlivana kılıç kudretten sunulmuş. Samimi dostlardan onlara irade verilmiş.

281 Ğuşuşā mazĞar-ı luţf-ı Celīle Bu yolda cān virür Ğara Ğalīle

Ayrıca Allah'ın lütfuna nail olmak için bu yolda Kara Halil'e can verirler.

282 Ki Beğ serverlerinüñ bihteridür Bu dīvān ehlinüñ ser-defteridür

Bey, başkanların en iyisi; divan sahiplerinin en ileri gelenidir.

283 Şehīd oldi öninde āĞır anuñ Nitekim Hamza FaĞr-ı enbiyānuñ

Evliyaların en şereflisi Hz. Hamza gibi sonunda onun önünde şehit oldu.

- 284 İřitdüm nice p̄ir-i p̄ür řafādan Ki Yūnus gibi er řođmaz atadan
Babadan Yunus gibi bir erkeğin bir daha doğmayacağını pek çok ulu pirden duydum.
- 285 Bu dađi cān virūđ cānānı buldı řeh̄id-i Kerbelāya hem-dem oldu
O, canından vazgeçip sevgiliye ulaştı. Kerbela şehidine (Hz. Hüseyn) arkadaş oldu.
- 286 řani Cerrāh Yūsuf gibi řeh-bāz Ki dūřmen zāđ olurdu ursa pervāz
Bir pervaz vursa dūřman karga gibi olurdu. Cerrah Yusuf gibi bařka bir yiđit var mıdır?
- 287 Elinde nīřter řemřir olurdu ‘ Adūdan řan yerine cān alurdu
Neřter bile onun elinde kılıç olurdu. Dūřmandan kan yerine canını alırdı.
- 288 Ser-efrāz ü bahādır varidi çok Velī řāmiye beņzer bir daği yok
Nice başı dik yiğitler vardı fakat şami’ye benzer bir kişi bile yoktu.
- 289 řılurdu ehl-i kūfrūn řubđını řām Anuñcūn dindi řāmī kendüye nām
Ehl-i kūfrūn sabahını akřam yaptıđı için kendisine “řami” denildi.
- 290 Bularuñ sengi ol vařt oldu gevher Ki pertev şaldı ol ģurřid-i Enver
O parlak güneş ışık saldı ve işte o zaman bunların taşı cevhere dōndü.
- 291 Ol aya řanma řan‘ atdur fażilet K’alur mirāř ebā ‘ an ced bu ģařlet
Ona faziletin sanat olduğunu sanma. Bu güzel huylar ancak babadan dededen miras kalır.
- 292 Delīl-i reh-nümāsı enbiyānuñ Dimiş kim sırrıdur oğul atanuñ
Peygamberlerin yol göstereni “Evlat atanın sırrıdır.” demiş.
- 293 Cihān ģalkı bilür anı ki her bār Dirařtuñ aşlına göre olur bār
Dünya halkı şunu bilir ki: “Her ağacın meyvesi aşlına göre olur.”
- 294 Çıķar bařr-ı ‘ Adenden řāfi lü ’lü Gelür mülk-i ģutenden misk-i ģoř-bū
Aden denizinden saf inci çıķar. Hutun ülkesinden de hoş kokulu misk gelir.

- 295 Demür çıkmaya altun ma' deninden Diken bitmeye cennet gül-şeninden
Altın madeninden demir çıkmaz. Cennet bahçelerinde de diken bitmez.
- 296 Şorarsan ceddini ol şehriyāruñ Diyeyin menba' ın ol cüybāruñ
Eğer o şehriyarın atasını sorarsan, sana ırmağın kaynağını söyleyeyim.
- 297 Daği ma' nī deminden bulmadın kām Tapardı şūrete ol hūb-fercām
Ogüzel talihli, mana nefesinden muradını almadan o surete tapardı.
- 298 Miḥālidi adı illerde meşhūr Naşārā beğlerinden ' amm-i tekfūr
Adı illerde meşhur olan Mihal'di. Hristiyan beylerinden bir tekfurun amcasıydı.
- 299 Sa' ādet añlanurdı cünbişinden Eyü gün belli olur toğuşından
İyi günün doğuşundan belli olduğu gibi, mutluluk da taşkınlıktan, eğlenceden anlaşılırdı.
- 300 İki ḥaşletde bulmışdı mahāret Saḥāvetde şecā' atde beğāyet
Cömertlik ve cesurlukta, bu iki huyunda da, son derece becerikli idi.
- 301 Kimüñ kim aşlı pāk oldı ezelden Berīdür gevheri anuñ ḥalelden
Başlangıçtan aslı, özü temiz olan kimsenin cevheri bozukluktan uzaktır.
- 302 Ḥurūc itdikde ' Oşmān Ḥān-ı Ğāzī Cihān serverlerinüñ ser-firāzı
Cihan komutanlarının en üstünü olan Osman Gazi Han ortaya çıktı.
- 303 Zāfer hem-rāh u devlet yāri oldı Nişāt u şādī ḥidmetkārı oldı
Zafer yoldaşı, devlet de yardımcısı oldu. Şenlik ve neşe onun hizmetkarı oldu.
- 304 Şafā bezminde içdi cām-ı bāde Demi günden güne oldı ziyāde
Safa meclisinde içki içti. Bu içmesi gün geçtikçe fazlalaştı.
- 305 Şerefde yıldızı geçdi kameran Eşerde ḫālī' i şubḥ-ı zaferden
Şerefte yıldızı, ayı geçti. Eserde talihi zafer sabahını geçti.

- 306 Dirildi yanına her yerden aḥbāb Şanasın Muştafāya uydı eşḥāb
Sahabelerin Mustafa'ya(Hz.Peygamber)uyması gibi dostları her yandan yanına toplandı.
- 307 Ne mülke vardıyse oldu mālīk Kime kaçdıtdiyise oldu hālīk
Hangi ülkeye vardı ise ona sahip oldu; kime kastettiyse onu yok etti.
- 308 Çalındı növbeti çerḥ-ı felekde Oğundi ḥuṭbesi mülk ü melekde
Birçok memlekette adına hutbe okunarak; bando mızıkası feleğin çarkında çalındı.
- 309 Semend-i himmeti çün buldı meydān Çağırdı Kaysere kim üşde meydān
Gayreti, çalışması ortaya çıktı ve Bizans imparatoruna meydan okudu.
- 310 Çeri çekdi revān İznika geldi Kuşadup kal' ayı ortaya aldı
Askerleri yürüyerek İznik'e geldiler ve kaleyi kuşatarak ortalarına aldılar.
- 311 Ne kal' a kulesi geçmiş felekden Örülmiş pāy-i dīvārı semekden
Öyle bir kale ki; kulesi felekten geçmiş; temel duvarları da balıkla örülmüş.
- 312 Mühendis kim aña bünyād şalmış Bināsı resmini gerdūndan almış
Onun temelini atan mühendis, binanın resmini felekten almış.
- 313 Şehenşeh cünbiş itdi devletine Hışār üzre yürüdi şevketile
Padişah devleti ile şenlik yaparak; heybetle hisar üzerine yürüdü.
- 314 Çekildi rāyet-i naşru'n min'Allah Dinildi her tarafından Allah Allah
“Naşru'n min'Allah” sancağı çekildi ve her taraftan Allah Allah sesi duyuldu.
- 315 Dizildi bürc u bārū üzre küffār Yaraşlandı şavaşa çār ü nāçār
Kafirler, kale duvarlarına ve burçlara dizildi; ister istemez savaşa hazırlandı.
- 316 Atıldı kal' adan toplar tüfekler Sepildi yaydan oklar zenberekler
Kaleden top ve tüfekler atıldı; her yana yaylardan oklar ve küçük toplar saçıldı.

- 317 Velī çün bunları şaqladı Hādī Birinüñ daği burni kanamadı
Askerleri Allah sakınıp, korudu. Bir tekinin bile burnu kanamadı.
- 318 Ayak başup kamu itdiler elbir ‘Adūya her tarafından sepdiler tir
Her yere ayak basıp düşmana her taraftan el birliğiyle ok attılar.
- 319 Atıldı yıldırım gibi tüfekler Ciğer kanıla delindi yürekler
Tüfekler yıldırım gibi atıldı. Yürekler ciğer kanyla delindi.
- 320 Hevāyī topları şol resme çıqdı Ki zarbı şandılar kim çerhı yıqdı
Havan topları resme çıktı; sandılar ki vuruşlarından gökyüzü yıkıldı.
- 321 Bu resme bir nice gün kıldılar ceng Cihān oldı gözine düşmenüñ teng
Bu şekilde birçok gün savaştılar ki dünya düşmanın gözüne dar geldi.
- 322 Kızıl kana boyandı bürc ü bārū Şu resme kim şafaqdan çerh-ı minū
Şafakta mavi göklerin kırmızı renk alması gibi kale ve burçlar kızıl kana boyandı.
- 323 Hışānuñ çün beği gördi bu hāli Büküldi qaddi qalmadı mecāli
Kalenin komtanı bu durumu görünce boynu büküldü, gücü kalmadı.
- 324 Ciğer kanın gözi yaşıla ezdi Miḥāla mācerā vaşfını yazdı
Gözyaşı ile ciğerinin kanını bastırdı Mihāl’e macera vasfını yazdı.
- 325 Ki iy ehl-i şaibūñ dest-giri Bu qavmuñ dil-ziri vü emiri
Ey isabetli karar verenlerin elinden tutan; bu halkın gönlünü tutan ve emiri olan!
- 326 Tapuñdan buldı ‘izzet Lāt u ‘Uzzā Demüñden zindedür erkān-ı İṣā
“Lat ve Uzza” senin huzurunda izzet buldu. İsa’nın erkanı da nefesinden hala hayattadır.
- 327 Senüñle buldı ‘izzet deyr-i şuret Senüñle rüşen oldı şem‘-i millet
Milletin mumu seninle parladı ve dünyanın görünüşü seninle yüceldi.

- 328 Tapuñ cāndur bu deyr-i pür şuver ten Bu fānūs-ı ḥayālūñ şem‘ isin sen
Bu suret ve vücutlarla dolu kilisede senin huzurun candır. Sen bu döner fenerin mumusun.
- 329 Zāmīr-i pākūñe ma‘ lūm ola ḥāl Ki geldi üstüme ‘Oşmān-i ḳattāl
Temiz olan iç alemine üstüme öldürücü Osman’ın geldiği malum ola.
- 330 Seğirdim şaldı eṭrāf-ı ḥışāra Od urdı ser-beser mülk ü diyāra
Memleketi baştan başa ateşe verip kalenin etrafına doğru at sürdü.
- 331 Ḳani deyr ü ḳani āvāz-ı nāḳūs Ayaklandı çelīpā şındı nāmūs
Hani kilise, hani çan sesi? Hiçbiri kalmadı. Haç ayaklandı; namus elden gitti.
- 332 Bu ḥacletden putı şındı tekuruñ Yüzi şuyı döküldi nār ü nūruñ
Ateşin ve ışığın yüz suyu döküldü ve bunun utancından tekurun putu bile çekindi.
- 333 Ḳuşadup ḳal‘ ayı dutdı serā-ser Yatur şol resme kim genc üzre ejder
Hazine üzerine kapanmış ejder gibi kaleyi baştan başa kuşattı.
- 334 Urur her dem hezārān cāna yara Yürür her gün sipāhile ḥışāra
Her gün askerleri ile kaleye yürüyüp her an binlerce cana yara vurur.
- 335 Göz açdurmaz ḥadeng-i ḥūn-feşānı Emān virmez sinān-ı cān-sitānı
Kan saçan oku kimseye göz açtırmaz; can alıcı mızrağı da aman vermez.
- 336 Dolayup berc ü bārūya kemendi Nitekim şāḥ-sāra mār-ı Hindī
Hint yılanının ağaçlara dolanması gibi kalenin kulelerine kemendi doladı.
- 337 Der ü dīvār oḳıla ṭoldı peykān Ne peykān her biri bir āteş-efşān
Kalenin kapı ve duvarları onun ucu ateş saçan okları ile doldu.
- 338 Bu ḳal‘ a kim bihişt-efşān olupdur Bize üsti açuḳ zındān olupdur

Aslında cennet gibi olan bu kale bize üztü açık zindan oldu.

339 Bıçağ irdi süñüğe Türk elinden Koyunuñ şorma hâlin gürk elinden

Koyunun halini kürkten; düşmanın halini de Türk'ten sorma. Türkler yüzünden düşmanın bıçak kemiğine dayandı(sabrı taşı).

340 Anuñçün şādılığda istenür dost Ki gam vaqtinde düşmeden şoya post

İyi günde kendisiyle eğlenen, kötü günde de düşmana karşı birlikte hareket eden kişi gerçek dosttur.

341 Vefā ehli hemīn aña dimiş yār K'ola rüz-ı muşibetde vefādār

Vefa sahipleri, her zaman, sıkıntıdayken, kötü gündeysen vefalı olana, dost demişlerdir.

342 Vefā kılmadı gül aşüftesine Anuñçün 'ömri varmaz heftesine

Gül çılgın aşığına vefa göstermediğinden ömrü haftasına varmaz

343 Bu deyrüñ şafhasında yazmış ebrār Vefāsız yārdan yeğ nağş-ı dīvar

Erdamli olan kişiler, kilise duvarlarına şöyle yazmışlar: “Duvar nakışları, vefasız dosttan iyidir.”

344 Qo Cemşid ü Feraşāduñ beyānın Oqı mihr ü vefānuñ dāstānın

Cemşit ve Feraşad'ın beyanını bırakıp, mihr ve vefanın destanını oku.

345 Belā deryāsı önüm aldı ardum Baña Hızır ol yetiş kim gârğa vardum

Bela denizi dört bir yanımlı sardı. Boğulmak üzereyim Hızır olup beni kurtar.

346 Gözüm yaşımı sil merdümlük eyle Elüñ şun gârğa-i girdāb-ı seyle

“Garka-i girdab-ı seyl” e elini uzat. İnsanlık eyle ve gözümün yaşımı sil.

347 Bu mekri şanma kim tenhā bañadur Bugün baña ise yarın sañadur

Bu hileyi yalnızca benim içindir sanma. Bugün bana ise yarın sana da sıra gelecek.

348 Bu Türk azdur diyü itme bahāne Oduñ bir şu' lesi besdür cihāna

Bu Türk azdır diye onu küçümseme. Ateşin bir kıvılcımı bile dünyaya yeter.

- 349 Çoğalmanın dağılmazsa bu leşker Bulara durmaya fağfûr u kayser
 Bu asker çoğalmadan dağılmazsa, bunlara ne Çin fağfuru ne de Roma kayseri karşı durabilir.
- 350 Bu leşker her biri bir ejdehadur Bu ıqlîme Hüdâdan bir kazâdur
 Bu memlekete Allah'ın bir takdiridir ki, askerlerinin her biri birer ejderha gibidir.
- 351 Ne diyem sen daği 'âlî-cenâba Yetişmezsen cihân vardı harâba
 Senin gibi şerefli birine ben ne diyeyim? Eğer yetişip kurtarmazsan dünya harap olacak.
- 352 Eğer def olmaz ise bu beliye Ne İznik kıala ne Kostantiniyye
 Eğer bu bela dağılmazsa, def edilmezse, geriye ne İznik ne de İstanbul kalacak.
- 353 Bitiyi çün tamâm itdi vü dürdi Kebüter gibi ol yaña uçurdu
 Mektubu tamamlayınca katladı; güvercin gibi o tarafa uçurdu.
- 354 Yetişdi nâme ol sâ' at Miğâla Oğundı vâkıf oldu vaşf-ı hâle
 O anda Mihal'e mektup geldi ve okununca duruma vakıf oldu.
- 355 Yarağın görüben bağladı maħmil Kadem başdı yola kaç itdi menzil
 Hazırlığını tamamlayınca yükünü bağladı; yola ayak bastı ve mesafeleri katetti.
- 356 Yetişdi hıttâ-i İznika nâgâh Beğendi bir mağâmı kondı hargâh
 Ansızın İznik şehrine geldi. Bir yeri beğenip çadırını kurdu.
- 357 Gice kim 'âleme âsâyiş irdi Gönüller perdeden perdeye girdi
 Gece dünyaya, insanlara bir huzur geldi. Gönüller perdeden perdeye geçti.
- 358 Cihân ağıyardan olmasa hâlî Bu 'âlem halkınıñ nolurdu hâlî
 Dünya yabancılardan temizlenmeseydi (arınmasaydı) bu insanlığın hali ne olurdu?
- 359 Miğâl âsûde-hâl olmağa bir dem Girüp halvet-gehine itdi 'âlem

Mihal, bir an rahat etmek için, odasına girip, alem etti.

360 Mişāl ıqlīmine oldı revāne Yetişdi seyri bir hōş gül-sitāna

Misal ülkesine doğru yürüdü ve güzel bir gülbahçesi gördü.

361 Tolu serv ü çınār u lāle vü gül Açılmış bu çemende cennete yol

Bu bahçe servi, çınar, lale ve gül doluydu. Sanki bu yeşillikten cennete yol açılmıştı.

362 Tıttup serv ü çınār üstinde me'vā Oğur tūbā lenā her mürğ-ı gūyā

Her söyleyici, servi ve çınar üstünde mesken tutup iyilikleri tek tek anlattı.

363 Şuyı 'ayne'n tüsem mā selsebīle'n Yolu innā hedeynāhū sebīle'n

Suyu cennetteki selsebil gibidir. Yolu ala her zaman doğru yoldur.

364 Pür envār olmuş eṭrāf-ı çemen-gāh Meğer kim sāye şalmış bir yūzi māh

Ay yüzlü bir güzel saye salmış gibi, çimenliğin etrafı hep nurla dolmuş.

365 Ne meh kim zerre zerre nūrını gün Cemālinden kıllur deryūze her gün

Öyle bir ayın güzelliğinden güneş bile ışığını hergün ona dilenci yapar.

366 Şaçı ve'l-leyli alnı ve'z-zuḥādur Beñi ve'n-necm özi bedrū'd-dücadur

Kuşluk zamanına ve yıldızların batış zamanına yemin ederim ki saçı gece, beni de karanlık gibidir.

367 İmām-ı enbiyā ya' nī Muḥammed Ḥabību'llah sulṭān-ı müeyyed

Ebedi sultan Allah'ın dostu peygamberlerin önderi Muhammed (s.a.v) dir.

368 Bu bāğun sebze-zārında oturmuş Niḳābın ve'z-zuḥāsından götürmüş

Bu bağın yeşilliğinde oturmuş ve peçesini gecenin üstünden kaldırmış.

369 Zihī gül-şen ki 'aksinden münevver Zihī būsṭān ki būyından mu'atṭar

Her yer, o gül bahçesinin aksinden aydınlanmış; bostanın kokusundan koku kaplamış.

370 Zihī serv-i sehī kim sāyesinde Görür tūbāyı bir ḥas pāyesinde

Öyle bir servi ki tuğbayı bile rütbe olarak bir çöp gibi görür.

371 Bu gül-şende şafâ bezmin düzetmiş Bu bezme ins ü cini da‘ vet itmiş

Bu gül bahçesine kurduğu safâ meclisine insanları ve cinleri davet etmiş.

372 Hâlîl-i Āzer olmuş şofra-dârı Çekilmiş halka h̄ān-ı h̄ōş-güvârı

Halka lezzetli sofrası döşenmiş; sofrasına konuğu da Azer’in Halil’i olmuş.

373 Bu h̄andan dadacak bir loğma-i ter ‘Adesden doymuş İbrāhîm-i Āzer

Bu sofradan taze bir lokma tadacak Azer’in İbrahim’i mercimekten doymuş.

374 Bu ‘ālî bezme Rūhu’llah sākî Bu sâkinün elinde cām-ı bākî

Hz. İsa elindeki sonsuzluk kadehi ile bu yüce meclisin sakisidir.

375 Bu cāmuñ nūşiden bir gez şarābın Cemüñ cāmından içmez Hızır ābın

Bu kadehten bir kez şarap içen, hükümdarın kadehinden Hızır’ın suyunu bile içmez.

376 Muğannî anda Dāvūd-ı h̄ōş-āvāz Bülend āvāz ile eyler ser-āgāz

Güzel sesli Hz. Davud, yüksek sesle yeniden konuşmaya başlar.

377 Oğur rıf’at zebūrın Muştafānuñ Semā‘ eyler gürūhı aşfiyānuñ

O, Mustafa’nın zeburunu okumaya başlayınca samimi dostların hepsi sema yapmaya başlar.

378 ‘Aşāya ṭayanup Mūsā’bni ‘Imrān Durur hācib gibi qarşuda ḫayrān

İmranoğlu Musa, asasına dayanıp karşıdan hayranlıkla onu seyrediyor.

379 Muḫammed bezmünün rūşen çerāğı Yed-i beyzādan itdirdi ferāğı

Hz. Muhammed meclisinin parlak mumu, Yed-i Beyzâ’dan mutluluğa erdi.

380 Görüp Ya’kūb anuñ zībā cemālin Gidermiş Yūsufuñ dilden ḫayālîn

Yakub bile onun cemalini görünce gönlünden Yusuf’un özlemine dindirmiş.

- 381 Bulup bir şemme vaşlı ‘ âleminden Dem urmaz bŷ-i pīrāhen deminden
Kavuşma aleminden bir koku bulup onun kokulu gömleğinden söz bile etmez.
- 382 Şunar cāmı Skender Muşafāya Nitekim bir geda āyīne aya
Tıpkı dilencinin avcunu göstermesi gibi İskender, kadehi Mustafa’ya sunar.
- 383 Zihī āyīne-i cām-ı münevver Zihī hŷsn ü cemāl Allahü ekber
Nurlanmış kadehin yansıması, güzelliği ve yüzü Allah’ın birliğine delildir.
- 384 Bu hŷsn itmiş Kelīmü’llahı şeydā Nitekim Tŷr-ı Sīnāda tecellā
Bu güzellik, Tŷr Dağı’nda tecelli edince Hz. Musa’yı çılgına çevirmiş.
- 385 İşāret kıldı ol Sulţān-ı ‘ālī Hŷzŷrına getürdiler Miḡālī
O yüce sultan işāret etti ve hemen Mihal’i huzuruna getirdiler.
- 386 Didi iy nīk-baḡt ü hŷb-fercām Beşāretdür saña kim bulduñ islām
“Ey bahtı ve akıbeti iyi olan! Sana müjdedir ki İslam’ı buldun.” dedi.
- 387 Getürdi Ḥaḡ seni taḡte’s-şerādan Geçürdi ḡaddŷni evc-i semādan
Allah(c.c.) seni toprağın altından çıkardı. Boyunu da göğün en yüksek kısmından geçirdi.
- 388 Yerüñ evvel od idi gül-şen oldu Derŷnuñ tīre idi rŷşen oldu
Yerin önceden ateşti ama şimdi gülbahçesi oldu. İçin de önceden karanlıktı şimdi nurlandı; aydınlandı.
- 389 ‘Ināyet baḡrı mevc urdı ḡarab-nāk Seni cezbeyledi iy ḡaḡra-i ḡāk
Ey toprak parçası! İyilik denizi sevinçle dalgalandı ve seni kendine doğru çekti.
- 390 Nesīm-i raḡmet irdi cān saçıldı Bahārından gül-i imān açıldı
Rahmet rŷzgarı esince can, dağılıp saçıldı. Baharından imān gülleri açıldı.
- 391 Gele sende kaçan ferzend-i muḡbil Ola hŷrşīd-ḡadr ü māh-menzil

Senden kaçan kutlu çocuklar gelsin ve güneş değerinde, ay rütbesinde olsun.

- 392 Ğazānuñ apusın anlar açalar unadan kāfiristāna geeler
Onlar gazānın kapısını açsınlar. Tuna’dan Hristiyan ũlkelerine gesinler.
- 393 Başından ayşerũñ tācın apalar Nice deyri yıup mescid yapalar
Kayserin başından tacını alsınlar. Bütün kiliseleri yıkıp yerine mescit yapsınlar.
- 394 Yetiş ĩmāna gel ‘ Ořmān ũninde Fedā eyle dilerse cān ũninde
Osman’a itaat et; onun ũnünde iman et ve eğer isterse canını bile ona feda et.
- 395 Ayağı oprağın tāc-ı ser eyle Cemālin cān gŕzine manzar eyle
Ayağının tozunu başına tac yap. Yüzünü de can gŕzüne gŕzbebeđi yap.
- 396 ĩrādet gŕster ol ehl-i sa‘ ādet ĩre ‘ ayn-ı sa‘ ādetden ĩrādet
ĩrade gŕsterip saadet sahiplerinden ol. Bu iradenle saadet kaynağına er.
- 397 ĩrādetsŕz mŕrĩd irmez murāda Olursa Őeyhi Edhemden ziyāde
Őeyhleri Edhem’den daha ũstŕn bile olsa imansız mŕrid, muradına eremez.
- 398 Miħāluñ dĩde-i bahtı uyandı erāđı erħ miřk‘ātında yandı
Mihal’in bahtının gŕzŕ aıldı. Mumu, feleğin mumluğunda yandı.
- 399 Bu dŕřden şol kadar zevk aldı cānı Ki ta‘ bĩr itmedi yıllarla anı
Bu dŕřten o kadar zevk aldı ki yıllarca onu aıklamaya uğraşmadı.
- 400 Bu dŕř sevdāsiyile nergisi gŕr Yatur řŕyle ki yılda bir uyanur
Dŕř sevdası yŕzŕnden yatıp uyuyan ve ancak yılda bir uyanan nergisi gŕr ve ĩbret al.
- 401 Bu seyr Eřhāb-ı kehfĩ ħ‘āba şaldı Bu ħ‘āb ire olar yıllarla aldı
Bu yŕrŕyŕř ‘‘Eřhāb-ı Kehf’’i uykuya saldı ve onlar yıllarca bŕyle uyuyup kaldılar.
- 402 Seşer kim kesdi zŕnnārın zamāne Bırağdı gulgule deyr-i cihāne

Seher, zamanın zünnarını kesti ve dünya kilisesine gürültü, şamata bıraktı.

403 Belürdi gün şebistân-ı tarabdan Nitekim Muştafâ nûrî ‘ Arabdan

Mustafa(s.a.v.)’nın nuru Arabistan’dan görünmüş gibi güneş deşenlikle harem dairesinden görüldü.

404 Suvâr oldı Miḥâl esb-i revāna Yöneldi Ḥusrev-i ‘ âlem-sitāna

Mihal, çevik atına binip dünya bahçelerindeki Husrev’e doğru yöneldi.

405 Biraz kim gitdi yaklaşdı hışâra Görüldi nâgehân ol Şeyriyâra

Biraz gittikten sonra kaleye yaklaştı; ansızın o hükümdara görüldü.

406 Biraz kim gitdi şandılar yağıdur Çeri Koştanṭıniyye kâfiridür

Biraz gittikten sonra onu, Bizans kafiri, yabancı düşman sandılar.

407 Giyüp pülād urundı miğfer-i zer Donandı rüstemâne her dilâver

Her yiğit, çelik zırhlar, altından miğferler giyip, Rüstem gibi hazırlandı.

408 Sürüp ferzânelerle ol yaña at Didi Eşḫâb-ı fîlise kılam mât

Bilginlerle birlikte o yana at sürüp “Eshab-ı filise’yi yeneyim.” dedi.

409 Çalındı kūs u ṭabl u zenc u borı Uruldı şanki İsrâfîl şûrî

Sanki İsrâfîl sūra üflemiş gibi; büyük küçük, davul ve borular çalınmaya başladı.

410 Şeh urdı ceng ü ḥarbuñ çengine çeng Miḥâl itdi nevâ-yı şulḥa âheng

Şah, savaş ve vuruşmanın pençesine pençe attı. Mihal de barışın sesin uydu.

411 Yakın geldikde Şâh-ı hoş-nihâda Atından indi ruḥ sürdi piyâde

İyi yaradılışlı şaha yaklaşıncı, atından indi ve yürüyerek devam etti.

412 Ayağı ṭoprağın öpdi ḳodı baş Didi olsun saña Ḥaḳ‘ avnı yoldaş

Başını eğip el etek öptü ve “Allah(c.c.)’ın yardımı her zaman yanında olsun.” dedi.

- 413 Çelîpâyı şıdı zünnârı kesdi Bu köhne deyr içinde bir aşdı
Hacı kırdı; zünnarı kesti. Bu köhne kilise içinde yeni bir iş başlattı.
- 414 Hezārān cān ile barmağ götüdi Şehādet kıldı vü ĩmān getürdi
Binlerce canı emin bir yere götürdü. Şahadet etti ve imana geldi.
- 415 Düşinde Muştafâyı gördüğünü ĩrem bāğında meclis kurduğunu
Rüyasında Mustafa(s.a.v.)'yı gördüğünü; Cennet bahçesinde meclis kurduğunu;(...)
- 416 Nebîler bezmine cem^ç olduğını Bular pervāne ol şem^ç olduğını
Peygamberler meclisinde toplandığını; herkesin pervane Mustafa(s.a.v.)'nın mum olduğunu;(...)
- 417 Hidāyetden beşāret virdüğünü Anı kendüzine gönderdiğini
Allah(c.c.) yolunda müjde verdiğini ve onu kendisine gönderdiğini;(...)
- 418 Revān itdi beyān ^çOşmān öñinde Ne gördise öñinde vü şoñında
Rüyasında ne gördüyse hepsini Osman Bey'in önüne gelerek anlattı.
- 419 Şeh ol gündən Miḥālı yār idindi Çeriye baş diküp ser-dār idindi
Padişah o gün Miḥāl'i kendisine dost edindi. Askerin başına geçirip onların başı yaptı.
- 420 Miḥāl ol Şāha oldı bende-fermān Cemāli ^çidine yazıldı ḫurbān
Miḥāl, o padişaha emir kulu oldu. Yüzü de bayramına kurban yazıldı.
- 421 Ḳazāsı tīrine ḳarşū varurdı Yolında baş ururđı cān virürdi
Kazâsı okuna karşı giderdi. Osman Bey'in yoluna baş vururdu; can verirdi.
- 422 O demden bu deme dek nesli anuñ Olupdur çākeri ol ḫānedānuñ
O zamandan bu zamana kadar onun nesli, hanedanın kulu kölesi olurdu.
- 423 Olar şāh ü bular ferzānelerdür Olar şem^ç u bular pervānelerdür
Onlar şah, bunlar da bilgili alimleridir. Onlar mum, bunlar da pervaneleridir.

- 424 Hıuşūşā kim ʿ Alī Beğ ṭābe meşvāh Kim anuñ türbesi kındīlidür mäh
Ayrıca, Ali Bey'in yeri temiz olsun ki ay bile onun türbesinin kandilidir.
- 425 Bu neslün aḥseni vü eşrefidür Bu kavmuñ ekremi vü aʿ refidür
Bu neslin en güzeli ve en şereflişidir. Bu kavmin en cömerti ve an anlayışlışdır.
- 426 Ƙarındaşı Skender Beğ ʿ Alī-şan Süleymān-şevket ü İskender-erkān
Kadeşi İskender Bey de şerefli, Süleyman gibi heybetli, İskender gibi esaslıdır.
- 427 Cihānda ʿ adlile Nūşīnrevānı Unutdurmuşdı şād ola revānı
Dünyada, doğruluk söz konusu olduğunda Nuşinrevan'ı bile unutturmuştu.
- 428 Şecāʿ at pīşesinde şīr idi ol Ƙıtāle girse bir şemşīr idi ol
O, yiğitlik ormanında bir arslandı; Savaşa katıldığı zaman ise bir kılıçtı.
- 429 Bile eylerler idi her ğazāyı Eğer rezm ü eğer bezm-i şafāyı
Savaş veya safa meclisi ne olursa olsun her şeyi beraber yaparlardı.
- 430 İkisi maʿ delet bürcinde saʿ deyn İkisinüñ yüzi āfāka ʿ ideyn
İkisi adalette iki yıldızdı. İkisinin de yüzü ufuklara iki bayramdı.
- 431 İkisi nūr-baḥş ü sāye-perver Biri ḥurşīd ü biri mäh-ı Enver
İkisi de hem etrafı aydınlatan hem de gölge verendi. Biri güneş biri de parlak ay gibiydi.
- 432 İkisi baḥr ü berde melceʿ-i nās Biri Hızır idi gūyā biri İlyās
Dünyada ikisi de insanların sığınacağı yerdi. Biri Hz. Hızır, biri de Hz. İlyas gibiydi.
- 433 İkisinden ʿ adū müstağrağ-ı ḥūn Biri Mūsāyidi şan biri Hārūn
Düşman ikisi tarafından kana batırılmıştı. Biri Hz. Musa, biri de Hz. Harun gibiydi.
- 434 Bularuñ vaşfi hergiz şerḥ olunmaz Bu söze ğayet ü pāyān bulunmaz
Bunların vası asla anlatılamaz. Bu söze bir son ve sınır bulunmaz.

435 Bularuñ çün ğazāsına ‘aded yok Bu baħruñ sāhiline hiç ğad yok

Bunların savaşlarının sayısı bilinmez. Bu denizin sahiline hiç sınır yoktur.

436 Yazalum biñde birin ğalka bari Yine yārī ğılursa ‘avn-ı Bārī

Allah(c.c.) eğer bize yardım ederse; onların yaptıklarının binde birini bari halka anlatalım.

437 Rivāyet şöyle ğıldılar bilenler Nice yıl yel gibi bile yelenler

Bilenler, pek çok yıl yel gibi esen yiğit pehlivanlar şöyle anlattılar:

438 Ki çuñ ğāzīleruñ šāhı ‘Alī Beğ Sa‘ādet bürcinüñ māhı ‘Alī Beğ

Çünkü Ali Bey, gazilerin şahıdır. Saadet burcunun ayıdır.

439 Bırağdı ‘āleme tiğile āvāz Mübārizler içinde oldu mümtāz

Dünyaya kılıcı ile şan, şöhret saldı. Savaşanlar içinde seçilmişi oldu.

440 Ğazāsı dāstān oldu cihāna Anı vird-i zebān itdi zamāne

Gazası dünyaya destan oldu. Her nesilde insanlar dilden dile onu anlattılar.

441 İşitdi çünki ol destānı ‘ālem Unutdı Rüstem-i Destānı ‘ālem

İnsanlar Ali’yi ve yaptıklarını duyunca Rüstem’in destanını unuttu.

442 Anı řerħitdi her řem‘ encümende Anı zikritdi her sūsen çemende

Her mum mecliste onu anlattı. Her sūsen yeřillikte onu zikretti.

443 Anuñ ‘ıřıķına içildi şolular Anuñ üstine şaçıldı şaçular

İçkiler, Ali Bey’in aşkı için içildi. Onun üstüne de saçılar saçıldı.

444 Međer bir řubĥ-dem kim šāh-ı nev-rūz Reyāĥīn leřkerin çekmiřdi pīrūz

Bir sabah vakti yeni gün şahı hayırlı bir şekilde o fesleğenler gibi olan askerlerini çekmişi.

445 Yeşil řancaķ getürmişdi şanavber Ķızıl bayraķ çekerdı verd-i aĥmer

O sanavber boylu sevgili, yeşil sancak getirirken güllerin en kırmızısı ona kızıl bayrak çekerdi.

446 Elinde sūsenūñ şemşir-i bürrān Omuzında gülūñ gün gibi kalkan

Susenin elinde keskin kılıç, gülün omzunda da güneş gibi kalkan vardı.

447 Urunmuş başına her ğonce miğfer Taşınmış yanına her sebze hancer

Her gonca başına miğfer, her yeşillik de yanına hançer takınmıştı.

448 Benefşe kim ‘ aşāsına tayanmış Baş oynamağda kendüye inanmış

Menekşe اساسına dayanmış ve başını oynatarak kendisine inanmıştı.

449 Geyüp Şāmī zırhlar sünbül-i ter Çemen mısırında olmuş key dilāver

Şam’da yapılmış zırhlar giyinen taze sümbül, yeşillikler ülkesindeki yiğitler gibi olmuş.

450 Şabā peyki nefir-i ‘ām kılmış Çiçekler hep bir araya dizilmiş

Çiçeklerin bir araya dizildiği gibi sabah habercisi de askerleri bir araya toplamış.

451 Meğer kış leşkerin nev-rüz şahı Yele virmiş şuya şalmaz kemāhi

Yeni gün şahı kış askerini suya salmayıp olduğu gibi rüzgara(yele) vermiş.

452 Dağıtmış raht ü baht ü kār ü bārın Tozıtmış bād-ı şubhile ğubārın

Sabah rüzgarının ortalığı tozu dumana katması gibi, o da (Ali Bey) at koşumlarını, işini, gücünü, silahlarını dağıtmış.

453 Gören şanurdı kim Mūsā’bni ‘Imrān Kılur Fir‘avn kavmin ğarq-ı ‘Ummān

Bu manzarayı gören onu Firavun kavmini Kızıldeniz’de boğan Imran’ın oğlu Musa sanırdı.

454 Şafā bahrı kerem kānı ‘Alī Beğ Ğazānuñ merd-i meydānı ‘Alī Beğ

Ali Bey safa denizi, cömertlik kaynağı ve Allah yolunda yapılan savaşın yiğididir.

455 Oturmuş bir çemende şād ü hāndān Nitekim ravza-i cennetde Rızvān

Cennet bahçesindeki Rıdvān gibi yeşillik bir yerde mutlu ve gülen bir şekilde oturmuş.

- 456 Hārīfī bir nice ser-bāz erenler Tekellüfsüz bu yolda cān virenler
Arkadaşları da Allah yolunda sakınmadan can veren ve çok yiğit olan erenlerdir.
- 457 Gehī söylerdi Peyğamber ğazāsın Ve enzelnā ḥadīd'ün mācerāsın
Bazen Peygamber'in savaşlarından ve demirin gönderilme mucizesinden bahsederdi.
- 458 Geh añardı ' Alīnūñ Zū'l-fiķārın Bu yolda kesdügi şirkūñ damarın
Bazen de Ali'nin Zülfikar'ını ve Allah yolunda kestiği kafirlerin başlarını anardı.
- 459 Kıyaķı germidi bezm-i temāmı Ğazāvet vaşfi nuķl ü şevķ cāmı
Onun savaşçı özelliği tıpkı eğlence meclisinin meze ve iştah veren kadehi gibi sıcaktı.
- 460 Yetişdi nāgehān bir ķaşīd-ı cüst Ki yanında şabā peyki ferī süst
Yanında sabah ışıklarının bile sönük kaldığı gösterişli bir ulak aniden yetişti.
- 461 Elinde nāme var ' izzet yolında Ḥasan Beğōđlı ' İsā Beğ dilinde
O gösterişli ulağın elinde Hasan Bey oğlu İsa Bey tarafından yazılmış kıymetli bir mektup vardı.
- 462 Ḥuzūrında yer öpdi şundı nāme Ki taḥrīrinde siḥr itmişdi ḥāme
Yazılırken kalemin bile büyü yaparak yazdığı bu mektubu huzurda el etek öpüp ona sundu.
- 463 Ne nāme vaḥy-i Rabbāniye beñzer Ne ķaşīd peyk-i Subḥāniye beñzer
Allah'ın vahyine ve sabahın habercisine benzer bir mektuptu.
- 464 Yazılmış nām-ı Hū ser-nāmesinde Ne ser-nāme ki ' unvān-nāmesinde
Giriş bölümünde kendi ismi yerine Allah'ın isminin yazdığı bir mektuptu.
- 465 Dürūd-ı bīnihāyet Muştafāya Ki virdi nūr ü fer bedri gazūya
Savaşların ışığına bile nur veren Mustafa'ya sonsuz selam ve dua etti.
- 466 Daḥi yazmış ki iy ferzend-i ekrem Çerāğ-ı şem' u nūr-ı çeşm-i ' ālem

- 477 Bu bezmün cāmı tīg oldu Cemi sen Bu cāmile cihānda sür demi sen
 Senin kılıcın bu meclisin kadehi oldu; mucidi de sen. Bu kadeh ile dünyada safa sür.
- 478 Nola iy āftāb-ı yek-süväre Keremden sāye şalsañ ben ğubāra
 Ey tek başına olan güneş! Cömertliğinden ben zerreye bir parça gölge bıraksan!
- 479 Saña müştākam iy dīdār-ı ğāyib Nitekim şuya teşne cāne kālīb
 Ey görünmeyen yüz! Susuzsun suyu bedeninin de canı özlediği gibi ben de seni özledim.
- 480 Bu ibrām iy güneş sen meh-liķāya Ne lāzım ve’s-selām ehl-i şafāya
 Ey güneş yüzlü! Bu ısrar sanadır. Kalbi temiz olana söz söylemeye gerek yoktur.
- 481 Oķundı nāme ol ğusrev-nışāna Dem-i Īsā gibi cān kātđı cāna
 Mektup, hükümdara okundu ve Hz. İsa’nın nefesi gibi canına can kattı.
- 482 Semā‘ itdi bu şavt-ı dil-ğüşādan Mey içmiş gibi mestoldı şafādan
 Kalbe ferahlık veren o sesi duyunca sema etmeye başladı ve şarap içmiş gibi kendinden geçti.
- 483 Çün oldu nāmenuñ sırrından āġāh Cevābında didi elġamdü lillah
 Mektupta bahsedilenlerden haberdar oldu ve “Elhamdü lillah” diye cevap verdi.
- 484 Ki dün biz gökden isterdük gazāyı Bugün yerde bulup sürdük şafāyı
 Düne kadar gaza aşkı iin dua ettik, bugün gaza haberini duyunca sfasını sürdük.
- 485 Ğazā deryā vü biz māhī-i şeydā Ne dirlik māhīye olmasa deryā
 Gaza bir deniz; biz de onun içinde çılgın birer balıġız. Deniz olmasa balık hiç yaşayabilir mi?
- 486 Gözümüzde uçardı dün ğayālī Bugün ‘ arzitdi ğāyıbdan cemālī
 Düne kadar gazanın hayalini kurardık; bugün göklerden bize kendiliğinden arz oldu.
- 487 Goñül Hızr ü ğazā āb-ı ğayātī Nider Hızr āb-ı ğayvānsuz ğayātī

Gönül Hz. Hızır ise gaza onun ölümsüzlük suyudur. Hızır bu su olmadan hayatı ne yapsın?

488 Hidāyet hüdhüdi Hādī olursa İrem sīmurğa biñ vādī olursa

Hak yolunda hüdhüd kılvez olursa, cennet bahçesi anka kuşuna bin vadi olursa(...)

489 Naşīb olursa cān ğavvāşına dūr Bu şūr-engīz deryādan ne ğamdur

Cana dalgıcına dahir inci nasip olursa, bu şamatalı denizde gam yoktur.

490 Virildi k̄aşīd-ı çālāke hıl'at Olundı 'ādet üzre neyse h̄idmet

O süratli postacıya kaftan verildi; adetleri neyse ona göre hizmet edildi.

491 Revān abdest alup durdı namāza Niyāz itdi Kerīm-i bīniyāza

O da abdest alıp namaza durdu ve muhtaç olmayan Allah'a yalvardı.

492 Meded şeyhu-llah itdi Muştafādan Şafāyile nāzar Āl-i 'Abādan

Allah rızası için Mustafa(s.a.v.)'dan yardım istedi. Ali Aba'dan iyilikle bakmasını diledi.

493 Eĝerlenmişdi atı çün ğazāya Binüp 'azmeyledi rāh-ı şafāya

Atı da gazaya hazırlanmıştı. O yiğit de atına binip safaya gitmeye karar verdi.

494 Sürüp gitdi revān ol māh-ı şeb-h̄iz Güneş mānendi germ ü berķ veş tiz

O gece gibi hızla yayılan ay, güneş gibi sıcak ve şimşek gibi hızlı (atını) sürüp gitti.

495 Giceyi gündüze k̄atup yürürdi Zāfer peyki öñince leng ururdi

Gece gündüz demeden yoluna devam etti. Zafer habercisi hemen yanında giderdi.

496 Meĝer bir şubh ki ol nūr-o İlāhī Koca 'İsā Beĝe irgürdi rāhı

Sabah vakti, ilahi bir nur gibi Koca İsa Bey'e yol gösterdi.

497 İşitdi anı ol devlet çerāĝı Ferahdan tazelendi 'ömri bāĝı

Devletin ışığı onu işitince sevincinden ömrünün bağı tazelandi.

- 498 Aķıncı vü dovuca vü sipāhī Ŗamusın dirdi ol devlet penāhı
Devletin koruyucusu olan o komutan, akıncıları, beyleri ve askerleri bir araya topladı.
- 499 Suvār oldu vü istikbāle ıķdı Ne istikbāl kim iķbāle ıķdı
Atına bindi ve karşılamaya ıķtı. Ne karşılama ki sanki bahtını bulmaya ıķtı.
- 500 İriřdi birbirine řād ü ħandān Buluřdı Yūsufa řan Pīr-i Ken‘ ān
Hz. Yakub, Hz. Yusuf’a kavuşmuş gibi onlar da mutlu ve şen bir şekilde birbirine kavuştu.
- 501 Hezārān iltifāt ü rağbetile Otağına getürdi ‘ izzetile
Binlerce güzel sözle, hürmetle onu karşılayarak; saygıyla çadırına götürdü.
- 502 şaıldı üstüne dürr-i firāvān Ne dür kim her biri bir necm-i tābān
Her biri parlak bir yıldz gibi parlayan birçok inci üstüne saçıldı.
- 503 Döřendi her yaña dībā vü atlas Yere indi şanasın erĖ-i atlas
Gökyüzü yere inmiş gibi her yana ipek ve atlas kumaşlar döşendi.
- 504 şalındı bir bısāt-ı zer-feřānī Ki z eyneylerdi ‘ aksi āsmānı
Yere de, yansıması gökyüzünü süsleyen altın işlemeli bir kilim serildi.
- 505 Severdi çünkü anı cāmı gibi Geçürdi şadrına sultānı gibi
Çünkü onu canı gibi severdi. Sultan gibi başına geçirdi.
- 506 Bezendi Ėāzīlerle şağn-ı şoffa Dirildi anda şan EřĖāb-ı şoffa
“Eshab-ı Suffa” oraya toplanmış gibi avlunun ortası gazilerle doldu.
- 507 Ŗuruldu anda bu bezm-i dil-efrüz Ki bir bāb idi andan faşl-ı nev-rüz
Gönül aydınlatan meclis kuruldu ki nevrüz günleri sanki ondan bir işaretti.
- 508 El urdı řevķ ile muķrib rubāba Semā‘ itdirdi erĖ ü āftāba

- 516 Bu şavtı dinledi gökte melekler Bu şevkile semâ^c itdi felekler
Bu sesi gökte melekler dinledi ve şevkle felekler bile sema etmeye başladı.
- 517 Mücerred görmeğe ol bezm-i şāhı Yanar odlara girdi mürğ u māhī
Sadece o şahın meclisini görmek için kuşlar ve balıklar, yanan ateşlere girdi.
- 518 Buyurdı ol Hālīl-i meclis-ārā Çekildi māide pür menn ü selvā
O meclisi süsleyen Halil buyurunca sofraya kudret helvaları çekildi.
- 519 Şekerle imtizāc itmiş ta^c āmı Birikmiş āb-ı hayvānile cāmı
Yemekleri şekerle karışmış; kadehi de ölümsüzlük suyuyla dolmuştu.
- 520 Melāhat sofrasında bir nemek-dān Hālāvet h^ān-ı şeker-bārına şān
Güzellik, onun sofrasında bir tuzluk gibiydi. Tatlılık da şeker dolu bu sofraya şandı.
- 521 Yiyen cennet ta^c āmı dir bu h^āna Bu h^āna geldi mimmā yeştehūne
Onların istedikleri hep bu sofraya geldi; bu sofradan yiyenler de cennet tadı dediler.
- 522 Şunuldu sağa şola āb-ı hayvān Döküldi cūr^c alardan meclise kan
Sağa sola ölümsüzlük suyu sunuldu. Yudumlardan meclise kan döküldü.
- 523 Yetişdi gāyet ü pāyāna şöhet Du^c a buyruldı vü ref^c oldı ni^c met
Sohbet, artık sona ulaştı ve dua edildi, nimet yüceltildi.
- 524 Gönülden şükridüp her cān-ı āgāh Didi ihlāşile elḥamdü li'llah
Alim olan kişiler gönülden şükredip İhlav ve Fatiha okudular.
- 525 Pes andan şonra çekdi pīş-keşler Nice ḥurşīd-ḥüsn ü māh veşler
Ondan sonra her güneş ve ay gibi güzeller hediyelerini sundular.
- 526 Nice at kim yel irmezdi tozına Toz urmuşdı meh ü mihrūn yüzine
Öyle bir at ki rüzgar bile yetişemezdi. Ay ve güneşin yüzüne toz vurmıştu.

538 Yine biñ cān ile elbir idelüm † Adūnuñ am† ma tedbīr idelüm

Yine bin canla elele verip dūřmanın akınlarına karşı duralım.

539 Döküp anın virüp yađmāya mālın Esīr eyleyelüm ehl-i † ıyālın

Kanını döküp malını yağma edelim. Eşlerini de esir alalım.

540 Yaalum deyrin ol mađrūr-ı mestūñ Bozalum řūretin ol büt-perestūñ

O sarhoş kendini beğenenin kilisesini ateşe verip puta tapanların suretini bozalım.

541 Eğer ĥöd cān olursa anda urbān İre bu † ide kim yok ĥadd ü pāyān

Kendi canını o anda kurban ederse, bu bayrama ersin ki o bayramın sınırı ve sonu yoktur.

542 Bu yolda cān viren şanma ölüpdür Ki bel ıĥyāü anlara gelüpdür

Bu yolda can veren sanma ki ölür. Onlar kesinlikle diridirler.

543 Dinilmez bunlaruñ zev u řafāsı Bularuñ yerzekündürür ĥidāsı

Bu kişilerin zevk ve sefası da son bulmaz. Onların orada hesapsız rızklara kavuşurlar.

544 Ve ger Ĥa dūřmene eylerse ĥālīb Olur ĥāzī bulur ĥālī merātib

Eđer Allah dūřmanı galip eylerse onlar gazi olurlar ve ve Allah katında bir mertebeye ulařırlar.

545 Ĥazā Allah atında sevgilüdür Delīli cāhidüdür ātelüdür

Gaza Allah katında sevgilidir. Delili de ‐Allah yolunda gazā ediniz.‑ ayetidir.

546 Ĥazānuñ ĥucet ü burĥānı çodur Ĥazāya münkirüñ ĥmānı yodur

Gazanın işareti ve kanıtı çoqtur ama kafirlerin gazaya imanı yoktur.

547 Ĥazāyiün † alem çekdi Peyember Ĥazāyiün uşandı tığı Ĥayder

Hz. Peygamber, gazā için sancak çekti. Hz. Ali gazā için kılıç kuşandı.

548 Ĥazāyiün boyandı ana Yaĥyā Biildi başdan ayağa Zekeryā

Hız. Yahya gaza için kana boyandı. Hız. Zekeriya da gazâ için baştan ayağa doğrandı.

549 Ğazâyiçün şahâbe oynadı baş Bu yolda oldu yoldaş üzre yoldaş

Sahipler, gaza için başlarını ortaya koyarak bu yolda onlara yoldaş oldular.

550 Ğazâ ehline geldi fazl-ı Allah Bu kavma hoş fazîlet virmiş Allah

Ğazâ edenlere Allah'ın erdemleri nasip oldu. Bu kavime Allah hoş lütuflarda bulundu.

551 Bu hikmet sözlerin çün gûş kıldı Ciğerden kanı ol dem cûş kıldı

Bu hikmetli sözlerini dinledi ve o zaman ciğerinden kanı boşaldı.

552 Götürdi söz cemâline niğâbı İrürdi nuğk-ı 'İsâya cevâbı

Bu sözler yüzünden perdeyi kaldırdı. İsa'nın söylediklerine cevabını ilettili.

553 Ki iy nuğkuñ ğıdâ-yı cân-ı şîrîn Mesîh öğrenmiş enfasından âyîn

Ey tatlı gönüllere seslenen! Mesih bile törenlerini senin nefesinden öğrenmiş.

554 İştise nuğkuñı ger mürde-i hâk Dem-i 'İsâ diyü eyler kefen çâk

Topraktaki ölümler, senin seslendiğini duysa Hız. İsa'nın nefesi diye kefenlerini yırtarlar.

555 Hâķîkatdur hitâb-ı müsteğâbuñ Semi' nâ vü ağâ' nâdur cevâbuñ

Cevabın daima "İştittik ve itaat ettik." olur. Bu hoş hitabın gerçektir.

556 Dil ü cân kişverinde mîrimüzsin Bu yolda şeyhimüzsin pîrimüzsin

Gönül ve can memleketinde komutanımızsın. Bu yolda şeyhimiz ve önderimizsin.

557 Saña tâ kim irâdet kârum oldu Sa' âdet devletünde yârum oldu

Senin sayende gönül isteklerime kavuştum ve mutluluk da senin ülkende yoldaşım oldu.

558 Sitârum sa' d imiş devr-i kamerde Ki sen hırşîde irdüm bu seferde

Yaşadığımız devirde yıldızım kutluymuş ki bu seferde sen güneşime kavuştum.

559 Benüm bu yolda ölmekdür hayâtum Benüm Hızr u budur âb-ı hayâtum

Ben Hızır isem ölümsüzlük suyum da ancak bu yolda ölmektir.

560 Kızıl kana boyanmak hıl' atumdur Baş üzre yare t̄ac-ı ' izzetümdür

Kızıl kana boyanmak kaftanım ve başlar üstünde taşınan ulu tacımdır.

561 Bu yolda yarelü göğsüm siperdür Göğüsden geçse cānile ciğerdür

Yaralı göğsüm bu yolda siperdir. Göğsümden geçse bu kez de canım ciğirim siperdir.

562 Zihī dem kim şehīd-i H̄aḡ olam ben Ciğer kanına bata lāle veş ten

Allah yolunda şehit olayım; lale gibi benim ciğer kanına batsın. Bu ne yüce bir andır.

563 Koca Beğ bu cevāb-ı dil-güşādan Yiğit gibi h̄urūş itdi şafādan

Koca Bey, bu gönül ferahlatan cevabı duyunca yiğitler gibi safadan coştı.

564 Yine biñ dürlü taḡsīnler buyurdi Yine tekrār hıl' atler giyürdi

Yine bin türlü taktirlerini ilettiler. Ona tekrar mükafat olarak kaftanımı giydirdi.

565 Çün irdi āftābuñ ġarba seyri Biribirine itdi şeb beḡayrī

Güneşin batıya doğru hareketi sonlanınca gece ile merhabalaştı.

566 Seḡer vaḡtinde kim Zāl-i zemāne Giyindi vü ḡonandı Rüstemāne

Seher vaktinde zamanın Zal'ı Rüstem gibi giyinip kuşandı.

567 Taḡındı ḡancerin mirriḡ-i devrān Kuşandı t̄iḡını h̄urşīd-i raḡşān

Feleğin Merih'i hançerini takınıp parlak bir güneş gibi kılıcını kuşandı.

568 Getürdi āsmān altunlu sancaḡ Şafaḡ çekdi ufūḡdan al bayraḡ

Gökyüzü (ona) altın gibi bir sancak getirdi, şafak da ufuktan al bayrak çekti.

569 ' Alem çekdi revān ol Şāh-ı ġāzī Yanınca Kāf-ḡudret Şāh-bāzı

O gaziler şahı, yanında Kaf dağı gibi yüce yiğitleriyle bayrağını çekip yola koyuldu.

570 Kadem başdı yola ser-bāzlarla Bu yolda cān viren şeh-bāzlarla

Bu yolda can vermeye hazır yiğit askerleriyle yola koyuldu.

571 Kıızıl bayrakların ‘ aksinden ol yol Pür oldı ergavân u lâle vü gül

Geçtikleri yol kırmızı bayraklardan yansıyan renkle sanki erguvan, lale ve gülle doldu.

572 Çü bayraklar içinde rāyet-i zer Şafağda mihr-i ‘ âlem-tāba beñzer

Bayraklar içindeki sarı sancakla şafakta dünyayı aydınlatan güneşe benzer.

573 Yâhūd bir servdür tāvūs-cevlân Ki olmuş lāle-zār içre hırāmân

Ya da tavuskuşu gibi lale bahçesi içinde salına salına dolaşan bir servi gibidir.

574 Süñü bir serv-ğad dilberdür elğak Şaçı pürçek yañağı al bayraq

Doğrusu kargısı, saçı al yanağı üzerine dökülmüş selvi boylu bir güzele benzer.

575 Siper tutmuş nigār-ı gül-‘ ızāra Çeker şevķile her gāzī kināra

Her gazi sanki gül yanaklı sevgiliyi kucaklar gibi siper tutmuşlar.

576 Yedildi öñlerince ol yedekler Ki gerdīne irişmezdi felekler

Ayaklarının tozuna feleklerin bile yetişemeyeği o yedekler düşman önüne sürüldü.

577 Örüsi āsmānuñ sebze-zārı Suvadı āftābuñ çeşme-sārı

Otlakları gökyüzünün yeşillikleri, küçük havuzları da güneşin çeşmeleridir.

578 Eğerçi fikre olmaz hem-ser eflāk Velī anlara irmez fikr-i çālāk

Her ne kadar felekler düşünceye arkadaş olmasa da onlara çevik düşünceler de yetişmez.

579 Yürür sağ u şolında fetğ ü nuşrat Gider kollu kolunda ehl-i şevket

Sağında ve solunda fetih ve zafer, kollarının iki yanında da ululuk sahipleri giderdi.

580 Ricāl-i ğayb irüp oldı kafā-dār Gerek bu leşkere ol resme dün-dār

“Rical-i gayb” onlara(askerlere) yetişip, bu askerlere şevk veren arkadaşlar oldular.

581 Yedi kat yer hevāye ağsa düpdüz Bu leşker üzre ķondurmaz idi toz

Yedi kat yer dümdüz havaya da yükselse, bu askerin üzerine toz kondurmazdı.

582 Bu fetih ü naşır u ʿizz ü devlet ile Bu kerr ü ferr ü mecd ü şevket ile

Bu fetih, bu üstünlük, bu heybet ve ululuk ile bu büyüklük ve heybet ile (ulaştılar.)

583 Tunaya irdiler ol hâş erenler Ġazâ deryâsına ğavvâş erenler

Gaza denizine dalan o has erenler, Tuna'ya ulaştılar.

584 Çekildi zevrağ ü keşî kenâra Dizildi cümle her sū cūy-bâra

Sandal ve gemiler kenara çekilip hepsi nehrin her yanına dizildi.

585 Zihî keşî ki hem-dem rûzgârı Bu neyl-i baħr içinde emri cârî

Bu gemi, rüzgarın arkadaşı ve mavi denizin içinde sözü dinlenen bir gemiydi.

586 Kerâmet gösterür hâlka ʿayân ol Şuya batmaz ider tayy-i mekân ol

Onlar suya batmamaları ve zamanı atlar gibi geçmeleyle halka açıkça keramet gösterir.

587 Gehî lenger-ger ü gâhî sebük-rûh Cihâna yâd-gâr için kıomış Nûh

Nuh, onları bazen demir atmış gibi bazen de tez gitsinler diye dünyaya yadigar koymuş.

588 Kanat bükdi vü pervâz urdı keşî Göz açınca kenâra irdi keşî

Gemi, kanat büküp kanat çırpı ve göz açıp kapayıncaya kadar kıyıya ulaştı.

589 Kenâr idi velî ğâyet haţar-nâk Olurdu anda her dem zehreler çâk

Kenar ise herkesin korkudan ödünü patlatacak kadar tehlikeli bir yerdi.

590 Dem ursa ejdehâ gibi nehengi Yudardı merdüm ü bebr ü pelengi

Timsahı elderha gibi ağzana bir açsa, insanı, arslanı ve canavarı yutardı.

591 Ne bîĝâne bilür ne âşnâyı ʿAceb kim vaşfider kanlı Tunayı

Ne tanıdık bilir ne de yabancıyı. Acaba kanlı Tuna'yı kim tarif eder?

592 Aķar şâm ü seħer seyli şafaķ-reng Bu hūnî baħra beñzer k'oldı hem-reng

Seli, sabah akşam kırmızı akar. Bu haliyle aynı renkteki kanlı bir denize benzer.

593 Bu bir şudur ki başdandır habâbı Bu bir cüdür ki hün-ı dildür âbı

Bu, köpükleri baştan bir su; suyu da gönül kanı olan bir ırmaktır.

594 Erenler çıktdı fülk-i bād-pādan Şanasın uçdı şahinler yuvadan

Erenler, süratli gemiden şahinlerin yuvadan uçması gibi çıktılar.

595 Yine atlandı ol eşhâb-ı şevket Yine ‘ arzitdiler eflâke haşmet

O ululuk sahipleri yine atlarına binip, zamana heybet gösterdiler.

596 Gidüp Erdel yolına düşdiler germ Ğazâ şevkile her dil mûm veş nerm

Gaza şevkiyle her gönül mum gibi yumuşadı; onlar da bu halde Erdel yoluna düştüler.

597 Bu yolda hānumān terkeylediler Ne hānumān ki cān terkeylediler

Bu yolda hem sadece evlerinden, vatanlarından hem de canlarından vazgeçtiler.

598 Niderler cānı Cānān olmayınca Niderler hānumān hān olmayınca

Canan olmayınca canı, han olmayınca evi barkı ne yapsınlar?

599 Nider ‘ azrādan ayru cānı Vāmıķ Nider Dīdārsuz firdevsi ‘ aşıķ

Azra olmadan canı Vamık, Allah olmadan da cenneti aşık ne yapsın?

600 Hıcābuñdur bu ten ref it hicābı Tōğa dirsens ki devlet āftābı

Bu ten senin perdendir. Eğer devlet güneşi doğsun dersen bu perdeyi kaldır.

601 Bu tenden tıtdı pas āyīne-i cān Gider pası görünsün naķş-ı Cānān

Bu ten yüzünden can aynası pas tuttu. Bu pası sil de sevgilinin resmi(güzelliği) görünsün.

602 Uçur cānı bu cism-i pür hevesden Hālāş it mürĝ-ı lāhūtı kafesden

Canı bu heves dolu cisimdem uçur, böylece ilahi kuşu kafesinden kurtar.

603 Bu yolda Yāra ķurbān eylemek cān Yeĝ andan kim içesin āb-ı hayvān

Canını bu yolda sevgiliye kurban etmek, ölümsüzlük suyu içmekten daha iyidir.

604 Nitekim var idi bir merd-i hōş-dil Fenā mülkine bağlanmışdı maḥmil

Nasıl ki hoş gönüllü bir adam vardı; bu fani dünyaya yükünü bağlamıştı.

605 Hemîn Yāridi sevdāsı vü fikri Hemîn Dildār idi virdi vü zikri

Onun sevdası ve fikri; duası ve zikri(dilinden düşürmediği) de hep sevgiliydi.

606 Uçarken mürğ-ı cānı fāriḡu'l-bāl Yetişdi aña bir gün Hızır-ı hōş-ḡāl

Bu can kuşu rahat rahat uçarken bir gün hoş hali olan Hızır ona yetişti.

607 Didi iy vaḡdet esrārına hem-dem Diler misin k'olasın baña hem-dem

“Ey vahdet sırrına eşlik eden! Bana arkadaş olmak ister misin?” dedi.

608 Ḥayāt-ı cāvidān ü āb-ı ḡayvān Benümle bir nefes şöḡbedür iy cān

Ey dost! Sonsuz hayat ve ölümsüzlük suyu benimle bir nefes sohbet etmektir.

609 Ben ol Hızram ki Mūsādur ḡıccābum Aña hazā firāḡ oldı cevābum

Ben o Hızır'ım ki Musa benim perdemdir. Ona cevabım da şudur: “Aramızdaki fark işte budur.”

610 Skender düzdi cur' am şevḡına cām Cihāndan teşne-dil gitdi ser-encām

İskender bir yudum için kadehini doldurdu. Sonunda bu dünyadan susuz olarak gitti.

611 Nihān itdüm cihāndan kendüzimi ḡanīmet bil ki sen gördüñ yüzümi

Ben kendimi bu dünyadan sakladım. Sen yüzümü gördün, bunu kendine ganimet bil.

612 Didi iy Hızır yoḡ kārım senüñle Ne ḡüftārum ne bāzārum senüñle

O da “Ey Hızır! Seninle konuşacak sözüm, bir alışverişim ve kârım yok.” dedi.

613 Ki sen nūşeyledüñ āb-ı ḡayātı Ebed bulmaḡıçün cānuñ ḡayātı

Sen canını, hayatını ölümsüz kılmak için ölümsüzlük suyunu içtin.

614 Benim fikrüm budur peydā vü pinhān Bu dem ḡurbān olup teslīm idem cān

Benimse gizli ve açık bütün düşüncem hemen canımı teslim edip kurban olmaktır.

615 Baña bu ‘ömr Cānānsuz gerekmez Baña bir laḥza cān ansuz gerekmez

Çünkü bana sevgilisiz ömür de, onsuz bir an yaşamak da gerekli değildir.

616 Baña āb-ı ḥayātuñdan ne dermān Gerek cāndan duyan ‘uşşāka Cānān

Sevgilisini candan duyan benim gibi bir aşığa, senin ölümsüzlük suyun çare olmaz.

617 Şerbetden baña yoḡdur müdāvā Ki teskīn eylemez Ferhādı ḥalvā

Ferhad’ı helvanın yatıştıramadığı gibi, bana da bu şerbet gibi suyun dermanı yoktur.

618 Çü Leylī açmıya Mecnūna didār Çi maḥbūb-ı cihān çi naḡş-ı dīvār

Çünkü Leyla Mecnun’a yüzünü göstermezse, Mecnun’a dünya güzelleri duvardaki resimler gibi görülür.

619 Zihī şābit-ḡadem ser-bāz ‘āşıḡ Hevā-dār-ı ḡadīm ü yār-ı şādıḡ

Ey sözünde duran yiğit ve başını esirgemeyen yiğit! Ey eski sevgili ve sadık dost!

620 Ki cāndan geḡdi ref itdi ḡicābın Ne Hızır-ı ‘aynına aldı ne ābın

Ne Hızır’ı gördü ne de ölümsüzlük suyunu. Perdeyi kaldırarak canından geçti.

621 Ne ‘izzet virdi Ḥaḡ gör ol velīye Ki istifsār eder Hızır-ı Nebīye

O veliye Allah’ın ne değer verdiğini gör. Bu değer Hızır Peygamber’i hatırlatır.

622 Zihī ‘ālem zihī ‘izz ü zihī nāz Bu nāzı itmedi Maḡmūda Ayaz

Bu ne alem, ne ululuk, ne naz! Bu nazı Ayaz bile Mahmud’a yapmadı.

623 Ne cānuñ kim geḡe sulṡāna nāzı Aña mīr ü vezīr eyler niyāzı

Sultana böyle nazı geçen birine elbette bey de vezir de yalvarır; baş eğer.

624 Kime kim eylese ḡāce maḡabbet Ḳılur ḡullar aña her ḡāh ‘izzet

O hoca kime sevgi gösterirse, kullar da ona her zaman saygı gösterirler.

- 625 Çü yoğdur bu söze Sūzī nihāyet Yine gel gāzīlerden kıl rivāyet
 Ey Suzi! Sen gel de yine gazileri anlatmaya başla çünkü bu sözün sonu yoktur.
- 626 Çün ol serverler itdi kaç^c-ı menzil İrüp Erdel iline aldılar dil
 O başkanlar uzun süre yol aldıktan sonra Erdel iline varıp birçok esir aldılar.
- 627 Alındı çün haber dilden kemāhī Bilindi kāfirūñ hāl-i tebāhı
 Esirlerden gerekli bilgi alındı ve onların yıkılmış halde oldukları öğrenildi.
- 628 İcāzet cāmını nūşitdi leşker Taşup deryā gibi cūş itdi leşker
 Askerler, izin şarabını içip derya gibi coşup taşı.
- 629 Revān oldı açar seylāb gibi Yayıldı şu^c le-i pertāb gibi
 Hızla akan bir sel suyu gibi akıp parlak bir ışık gibi yayıldılar.
- 630 Yāhūd deryā-yı İskender bulup yol Şalındı mülket-i Kaçdafeye ol
 Ya da İskender Denizi'nden yol bulup Kaydefe ülkesine yola çıkıldı.
- 631 Yayıldı sū-besū mülk ü diyāra Kaçoyıldı kaçyeye vü şehir ü hışāra
 Ülkenin her yanına yayılıp şehir, köy, kale bırakmayıp her yere girdiler.
- 632 Meğer bayrāmımiş küffāra ol gün Nice bayrām kaçara dün ü kaçara gün
 Meğer o gün de kara günü ve gecesiyle kafirlerin bayramıymış.
- 633 Kaçonanmışlar bezenmişler serā-ser Dirilmiş bir araya mādē vü ner
 Baştan başa giyinip süslenerek kadın erkek hep bir araya toplanmışlar.
- 634 Kaçurulmuş ^c adetince bezm-i şöhet Ne bilsünler k'olur anuñ şöñ let
 Kendi adetlerine göre sohbet meclisini kurmuşlardı. Sonunun sarsıntıyla biteceğini nereden bilecekler?
- 635 İçüp bāde ururdı lāfi her dün Görünmezdi gözine zerrece gün

Her alçak gözüne bir parça gün görünmeden şarap içer laf atardı.

636 Diridi kâşki gelse bize Türk Göreydi kaç deriden biçilür kürk

“Keşke bir Türk bize gelse de kürk kaç deriden biçilir göstersek.” derdi.

637 Görinür var imiş kâfir gözine Ve ger ni fikrine añun sözine

Kafirin aklına ve sözüne gelenin, başına geleceğini de göreceği varmış

638 Daği bu sözde iken kavm-ı güm-râh Bulut gibi toz ağdı göge nâgâh

Yolunu şaşırın halk daha bu sözü söylerken ansızın göge bulut gibi tozlar yükseldi.

639 Yetişdi na‘ra-i ra‘d ile leşker ‘Adū oldı serāsime serā-ser

Askerler, şimşek gibi narasıyla yetişince düşman baştanbaşa sersem oldu.

640 Ödi şındı çoğınuñ ol şadadan Çoğı dīvāne oldı hūy ü hādan

O sestem birçoğunun ödü koptu. Çoğu da bu kargaşadan divaneye döndü.

641 Tağıldı şohbeti niş oldı nūşı Fıgān ü nāleye döndi hūrūşı

Sohbet meclisleri dağılıp içkileri zehir oldu. Coşkuları da feryat figana döndü.

642 Katıldı aşına zehr-i helâhil Tağındı boynına bend-i selâsil

Aşlarına öldürücü zehir konup boyunlarına sıra sıra zincir takıldı.

643 ‘Adū bir cām umarken teşne cāna Zamāne kanın içdi kana kana

Düşman susayan canlarına bir yudum içecek beklerken zamane onun kanını kana kana içti.

644 Kınından çıkdı her şemşir-i bürrān Bulutdan oynadı şan berķ-ı raḥşān

Sanki buluttan parlak şimşek çıkar gibi her keskin kılıç kınından çıktı.

645 Göz açdırmayıp ol ḥayl-i muẓaffer Kılıç koydılar anlara serā-ser

O yiğit askerler düşmana göz açtırmayıp hepsini baştanbaşa kılıçtan geçirdiler.

646 Şu deñlu ağıdı hūn-āb-ı şafağ-gūn Ki döndi hūn ile tōlāb-ı gerdūn

Düşmanın kızıl kanı dünya dolabını kanla döndürebilecek kadar çok aktı.

647 Götürdi ehl-i küfrün gövdesin kan Şu resme kim has ü hâşâki ‘ Ummân

Okyanus çer çöpü nasıl sürüklerse kan da düşmanın gövdesini öyle aldı; götürdü.

648 Kılıçdan kurtulan düşdi kemende Dizildi ser-beser zincir ü bende

Kılıçtan kurtulan da kemende yakalanıp baştanbaşa zincire dizildi.

649 ‘ Adūye kendü cismi oldu zındān Fuḳā‘ a girdi şan dīv-i Süleymān

Süleyman’ın devi şişeye girmiş gibi düşmana da kendi vücudu zindan oldu.

650 ‘ Adūv gitdi vü ehli ḳaldı ḥālī Söyümdi arı vü arındı balı

Düşman gidince ehli boş kaldı. Arı (namusu) söndü ve balı temizlendi.

651 Yine şeh-bāz erenler açdı minḳār Yine şayditdi yek yek kebk-reftār

O yiğit erenler yine gagalarını açıp keklik yürüyüşlülere bir bir avladılar.

652 Hezārān gül yañaḳlu serv-kāmet Şalındıḳça ḳoparırlar ḳıyāmet

Binlerce gül yanaklı, servi boylu salındıkça kıyamet koparırdı.

653 Büt-i sīmīn-bedenler cān şanemler Cihān deyrinde cāndan muḫteremler

Bembeyaz vücutlu, put gi güzeller dünya kilisesinde candan kıymetlidir.

654 Ğanīmet bildiler mālin ‘ adūnuñ Evin yağmāya virdiler ḳamunuñ

Düşmanın evlerini hep yağmalayıp bütün malını da ganimet bildiler.

655 Ḥarāb itdiler anuñ ḥānumānın Çıḳardılar ḳamu genc-i nihānın

Düşmanın evini harap edip bütün gizli hazinelerini çıkardılar.

656 Zer ü sīm ü dūr ü yāḳūt u mercān Mūnaḳḳaş cāme vü zer-beft ḳaftān

Altın, gümüş, inci, yakut, mercan, nakışlı elbiseler ve altın işlemeli kaftanlar (buldular)

657 Güneş batmışdı vü olmuşdı aḫşām Yatup ol gice leşker itdi ārām

Bu arada da güneş batmış ve akşam olmuştu. Askerler o gece yatıp dinlendiler.

658 Dönüp bunca fütūh u nuşretile Yetişdiler konağa şevketile

Bunca fetih ve başarıyla dönüp heybetli bir şekilde konağa ulaştılar.

659 Seher kim şubh-gāhuñ pādişāhı Bu sīmīn tahtuñ ol zerrīn-külāhı

Seher, gümüş tahtın, altın işlemeli külahın sahibi ve sabah vaktinin padişahıdır.

660 Çıqup dīvān-ı a^c lāya oturdı Cihānuñ cümle hācātın bitürdi

Yüce divana çıkıp oturdu ve herkesin bütün isteklerini yerine getirdi.

661 Yerinden durdı serverler tamāmı Gelüp ‘İsā Beğe virdi selāmı

Başkanların hepsi önünde durup İsa Bey’e selam verdi.

662 Oturdu her biri yerlü yerinde Kimi Rüstem kimi Behmen yerinde

Kimi Rüstem, kimi Behmen gibi bu yiğitlerin hepsi yerine oturdu.

663 Tıutup ferzin erenlerden yaña ruḥ Didi olsun mübārek ‘īd-i ferruḥ

Taş, şahını erenlerden yana tutup “Uğurlu bayramınız mübarek olsun.” dedi.

664 Bu ‘īdüñ bir demi ay bir günü yıl Fedā olsun aña biñ cān ü biñ dil

Bir anı ay, bir günü de yıl gibi olan bu bayramın yoluna binlerce can ve gönül feda olsun.

665 Bu ‘īdile cihān oldı münevver Zihī ‘īyd-i şafā Allahü ekber

“Allahü ekber” nidalarıyla birlikte, bu bayramla dünya nurlandı; aydınlandı.

666 Yine raḥbü’l-lisān oldı ‘Alī Beğ Yine gevher-nişār oldı ‘Alī Beğ

Ali Bey bu yine bu bayramın hem yumuşak sözlüsü hem de cevher serpeni oldu.

667 Yine ‘İsā Beğe kıldı ḥiṭābı Didi iy dīn ü devlet āftābı

Her zamanki gibi İsa Bey’e hitap etti ve “Ey din ve devlet güneşi!” dedi.

- 668 Hemîşe düşmenüñ başı kesilsün Kılıcuñ ‘ arş ayağına aşılsun
Düşmanın daima başı kesilsin. Senin kılıcın göğün ayağına asılsın.
- 669 Demâdem ser-keş olsun pây-mâlün Dikilsün çerha râyât-ı celâlün
Ayak altında kalanların her zaman dik başlı olsun. Ululuk bayrakları gökyüzüne dikilsin.
- 670 Ne pervâ saña mekrinden hasûduñ Ne gam ‘ İsâya ta‘ nından cehûduñ
Yahudinin ayıplamasından İsa’ya gam olmayacağı gibi senin de kıskançların hilesinden korkmana gerek yok.
- 671 İcâzet himmet eylerse varayın Kâlan ıqlîmine âteş urayın
İzninizle, yüksek iradenizle gidip kalan memleketini de ateşe vereyim.
- 672 İşin küffârüñ ah ü vah idem ben Hudâ ‘ avnile câhın çâh idem ben
Kafirlerin bütün işini bozup Allah’ın yardımını ile makamlarını kuyuya çevireyim.
- 673 Didi iy ehl-i islâmın penâhı Bu eşhâbuñ ‘ Alî şevketlu şâhı
“Ey İslam’ın sığınacağı yer! Bu sahiplerin yüce padişahı Ali’dir.” dedi.
- 674 Seni gördi cihân Haydar yerine Seni baş itdi kudret leşkerine
Tüm dünya Haydar yerine seni görüp güçlü askerine seni başkan etti.
- 675 Süvâr ol Düldüle ‘ azmit ‘ Alî vâr ‘ Adüya Zü’l-fiķârüñ çek yine var
Ali, Düldül’üne binip git ve düşmanına yine Zülfikarını çek.
- 676 Cihân şeh-bâzısın pervâz urup dön Hasûd-ı zâğ-şeklün ‘ ömrine kon
Dünyaya yiğitliğinle nam saldın. Uçup karga gibi kıskanç olanların ömrüne kon.
- 677 Kelîsâsın yaķup nâr ile nûr it Duķhânı ķubbeye dūdın baķūr it
Kilisesini ateşe verip her yeri aydınlat. Dumanını da kubbesine sıkıntının tütsüsü yap.
- 678 Ğazâ arşlanısın şaydit ğazâle Mu‘ anber tırta vü miskîn külâle

Sen gazâ arslanısın; güzel kokulu saçları ve kakülleri olan ceylanları avla.

679 İcâzet virdi çün Zâl-i cihân-bîn Vedâ^ç itdi aña ol Rüstem-âyîn

Dünyayı gören Zal ona izin verdiği için o da Rüstem gibi veda etti.

680 Revân servi boyun çekdi kenâra Didi ısmarladım ol Bîr ü Bâra

“Allah’a ısmarladık!” diyerek kenara çekildi ve onun yanından ayrıldı.

681 ^çInâyet rehberi hem-râhuñ olsun Selâmet mülki menzil-ğâhuñ olsun

İyiliğin rehberi yoldaşın, eminlik ülkesi de konak yerin olsun.

682 Şırâtu’l-müstakîm olsun şarîkuñ Erenler zâhir u bâtın refîkuñ

Yolların hep doğru; görünen görünmeyen erenler de yoldaşların olsun.

683 Kuşadup tîğın ol hurşîd-pâye Süvâr oldu semend-i bād-pâya

O güneş gibi asker kılıcını kuşanıp çevik atına bindi.

684 Semend-i mâh-menzil çerh-gerdiş Burâk-ı berķ-sür^ç at ra^ç d-^ç izzış

O çevik at, mesafeleri feleğin dönüşünü, şimşek ve yıldırım gibi geçirdi.

685 Ne meydânda ki ol gülgün boşandı Felek hıñki hasedden kan kaşandı

O al renkli at koşmaya başlayınca feleğin kır atı kıskançlığından kan ağladı.

686 Şikâristânda ger depretse anı Kaçurmazdı ğazâl-i âsmâni

Eğer onu av yerinde dolaştırırsa gökyüzünün ceylanları asla kaçırmazdı.

687 Şala itdi kamu ehl-i ğazâya Kadem başmağıçün rāh-ı şafâya

Safa yoluna ayak basmak için bütün gaza ehillerine meydan okudu.

688 Alay alay u şaf şaf pehlevânlar Bu yolda cāna başa kalmayanlar

Gaza yolunda canlarını vermekten kaçınmayan pehlivanlar, sıra sıra dizildi.

689 Dirildi yanına ol zer-külâhuñ Nitekim kevkeb-i seyyâre mâhuñ

Güneş etrafında dolaşan gezenler gibi o da altın külâhlının yanına gitti.

690 Yola ‘azmeyledi ol Şâh-ı gâzî Bezendi gâzîlerle deşt ü yazı

Gazanın şahı yola çıkınca tüm ova, bayır gazilerle doldu.

691 Ne yazı cennet-i ‘adnün mişâli Seper gül-şen süñü tûbâ nihâli

O ova da süngü diye Tuğba dalları serpen bir cennet bahçesi gibiydi.

692 Yire indi felek dirsem revâdur Siper gün nîze hıtt-ı istivâdur

Güneşin siper; ekvatorun mızrak olduğunu feleklerin de yere indiğini söylesem yalan değildir.

693 Ne nîze sidre-i a‘lâya hem-ser Ne bayrak şeh-per-i Cibrîle beñzer

Mızrağı en yüce makamın arkadaşı; bayrağı da Cebrail’in kanadı gibiydi.

694 Yönelde fîsebîli’l-lah gâzâya Tevekkül kıldı cânile Hudâya

Canı gönüden kaderine razı olup hiç karşılık beklemeden gazaya yöneldi.

695 Ne cân endîşesi ne nân ümîdi İki ‘âlemde bir Cânân ümîdi

Can endişesi de ekmek ümidi de yoktu. İçinde sadece iki cihanda da Allah’a kavuşma isteği vardı.

696 Zihî ‘âşık zihî gâzî-i şâdık Bu gâzîdür olan Dîdâra lâyıq

Allah’a layık olan sadık gazi ve gerçek aşık olan da ancak odur.

697 Gel iy gâzî bu fânîden güzer kııl Heman evvel kademde terk-i ser kııl

Ey gazi! Gel ilk adımda bu fanilikten vazgeç ve başını gaza yolunda verenlerden ol.

698 Çü alur cânı minnetsüz bu devrân Fedâ kııl minnet itsün bari Cânân

Çünkü bu zaman canına kıymet vermez. Sen canını Allah yolunda ver ki Allah değerini bilsin.

699 Bu naqd elden gider çün iztırârî Kılğör ihtiyârûnla nişârı

Malın, mülkün elinden elbet gider. Sen onlardan kendi isteğinle vazgeç.

700 Şağın Cānān öninde añma cānı Şağın cānile bir görme cihānı

Sakın Allah yolunda canından bahsedip canınla onu bir tutma.

701 Şağın Yārı koyup ağıyāra bakma Şağın gül-şen dururken hāra bakma

Sakın gül bahçesi dururken ateşe girme. Sakın Allah'ı bırakıp da başkasına bakma.

702 Şağın ġāzī geçüp dartınma cānı Şağın dervīş olup sevme cihānı

Sakın hem derviş olup hem dünyayı sevme. Sakın gazi olmaktan geçip canını düşünme.

703 Şağın Hātem geçüp himmetsüz olma Şağın er dirilüp ġayretsüz olma

Sakın Hatem olmak yerine iradesiz olma. Er olarak dünyaya gelip gayretsiz olma.

704 Şağın Sūzī yalanı ‘ aşık olma Şağın şālīh görünüp fāsīk olma

Ey Sūzī! Sakın Allah'ın emirlerine uyar gibi görünüp de yalancı aşıklardan olma.

705 Ki cānān gayretinden cānuñ alur Hemīn saña yüzüñ qarası qalur

Eğer yalancı aşıklardan olursan sevgilinin hevesinden canın elinden gider sana da sadece yüzünün karası(utanç) kalır.

706 Bu ma‘niye münāsib bir hikāyet Rivāyet kıldı ‘ Atṭār-ı vilāyet

Şehre nam salmış olan Attar, bu manaya uygun bir hikaye anlattı.

707 Ki devrūñ ir pidi bādvarişāhı Güzellikde utandurmışdı māhı

Devrin er kişisi, hükümdar, güzellikte ayı bile utandırmıştı.

708 Güneş kūyında zerre añılurdu Qamer eksik gedik kul şayılurdu

Ay güneşin köyünde (yanında) bir zerre, eksik bir kul sayılırdı.

709 Meğer bir müflis-i bīrūy-ü bīrāh Heves yüzünden oldı ‘ aşık-ı şāh

Yolsuz ve kötü yola sapan kişi, bir heves yüzünden şahın aşığı oldu.

710 Cemāli şem‘ine pervāne oldı Şaçı zencirine dīvāne oldı

Yüzünün aydınlığına pervane, saçının kıvrımına deli divane oldu.

711 Der ü dīvārına şehrüñ demādem Yazardı ah şāhum şāh-ı ‘ālem

Şehrin kapısına ve duvarlarına sürekli “Ey alemlerin sahibi!” yazardı.

712 Gedā meşhūr olup cıñratdı taşı Yayıldı ‘āleme şīt ü şadāsı

Böylelikle dilenci meşhur olup taşını çınlattı ve dünyaya ünü ve sesi yayıldı.

713 Bilindi gün gibi devr-i kâmerde Olurmuş kâzibe şöhret kemerde

Yalan söyleyenin adının her yana yayılacağı herkes tarafından bilinmiş oldu.

714 İşitdi anı ol sulţān-ı ‘ālem Hemān-dem müflise gönderdi ādem

Cihanın sultanı onu iitir işitmez hemen müflise bir adam gönderdi.

715 Yetişdi hālvēt-i cānāna müflis Bulışdı hāzret-i sulţāna müflis

Müflis sevgili yalnız kalınca ona yetişti ve sultan hazretleriyle buluştu.

716 Zihī sulţān ki taht-ı kibriyāda Oturmuş gün gibi fevka’l-‘alāda

O sultan güneş gibi fevkalade güzellikte ululuk tahtına oturmuştu.

717 Kurup kaşı kemānın gezlemiş tīr Ki şīr-efkenleri eyleye naḥcīr

Arslan yıkanları avlamak için yayını kurmuş ve okunu salmıştı.

718 Dönüp kıldı ‘māyetle hıţābı Şanasın kıtdı cüllāba gül-ābı

Şerbeti gülsuyuyla güzellik katar gibi iyilikle herkese hitap etti.

719 Didi çün ‘āşık olduñ şehriyāra Göñül verdüñ emīr-i tāk-dāra

“Makam sahibi olan o yüce padişaha gönül verip aşık oldun.” dedi.

720 İki işden birini ihtiyār it Ya yārdan geç yāḥūd terk-i diyār it

Artık bu ikisinden birini seç ve ya yardan geç ya da memleketini terk et.

721 Değildi çünkü ol da‘vīde şādık Sözine fi‘li olmadı muvāfık

Sözüyle yaptıkları birbirine uymadı çünkü o gerçekten sadık bir dost değildi.

722 Belî ser virmeğe server gerekdür Bu ‘ışka döymeğe key er gerekdür

Aşka dayanmaya nasıl ki yiğitlik gerekirse canını feda etmek için de buna degecek bir lider gereklidir.

723 Götürmez üstür-i mestün yükin ħar Ža‘îf ile ħavî olmaz berâber

Devenin taşıdığı yükü eşeğin taşıyamaması gibi zayıfla güçlü de denk olmaz.

724 Mü’ennesden bahâdırlık gelür mi Muħanneş Rüstem-i Destân olur mı

Kadından kahramanlık beklemek nasıl beyhudeyse korkaktan da Rüstem gibi destan yazması beklenemez.

725 Didi cân terki müşkil kâra beñzer Velî terk-i diyâr olsun muħarrer

“Canı terk etmek güç bir işe benzer. O zaman memleketi terk etmem kararlaştırılsın.” dedi.

726 Bu rüşendür ki cân bostânda bitmez Bu lâle her bahâristânda bitmez

Canın tarlada yetişmediği gibi aşkın da her gönülde filizlenmeyeceği aşikardır.

727 Bu sözden şâh bir pâre od oldı Derûnı ħayretinden tâb ııoldı

Şah, bu sözü duyunca bir parça ateş oldu; içi bu ateşten kuvvetle doldu.

728 Didi cellâda ol şâh-ı dil-âvîz Ki boynın ur yire dök ħanını tîz

Gönülçelen padişah cellada “Çabuk onun boynunu vur; kanını dök!” dedi.

729 Vezîrinün biri şâhib-ferâset Didi nâħaħ deħül mi bu siyâset

Anlayış sahibi vezirlerinden biri: “Bu karar haksızlık değil mi?” diye itiraz etti.

730 Bu ħöd virdi rizâ terk-i diyâra Ki cânın ħurtarup bir mülke vara

Canını kurtarmak için memleketini bırakıp başka bir ülkeye gitmeye kendisi karar verdi.

731 Cevâbında didi ol mâh-ıal‘ at ‘ Aceb yetmez mi bu cürm ü ħıyânet

O ay yüzlü: “Cezalandırılması için bu suç ve ihanet yetmez mi?” diye cevap verdi.

732 Ki da‘vîler iden şâdık değülmüş Yalancı merdimiş ‘âşık değülmüş

Dava eden güvenilir değilmüş; yalancı biriymiş gerçekten aşık değilmüş.

733 Eğer cānāna cāndan ‘âşık olsa Tarîk-ı ‘ışık içinde şâdık olsa

Eğer sevgiliye yürekten bağlı ve aşkına sadık olsaydı(...)

734 Değül bir cān olaydı şad hezārān Bu yolda rāyegān eylerdi kurbān

Bir canı değil yüz bin canı olsaydı; hiç önemsemez; hepsini kurban ederdi.

735 Bu yolda ihtiyār itse fenāyı Bulurdu lācerem ‘izz ü baķāyı

Bu yolda fani canını feda etseydi elbet sonsuzluğu ve yüceliği bulurdu.

736 Çün İsmā‘îl teslīm eyledi cān Yerine kebs-i Firdevs oldu kurbān

İsmail, bu yolda canını vermeye razı oldu; onun yerine cennetten bir koç kurban oldu.

737 Hālîlu’llah yanar odlara girdi Añunçün nār içinde nūra irdi

İbrahim ateşe girmeye razı olduğu için alevler içinde nura erdi.

738 Bu yolda ol daħi terkeylese baş Kılurdu leşkerine şāh anı baş

Bu yol da başını vermeyi isteseydi padişah, onu askerlerine lider yapardı.

739 Cefā taşından olmasa girizān Gülile urmaz idi anı sultān

Gaza için sıkıntı çekmekten kendini sakınmasaydı; sultan ona gül ile bile vurmazdı.

740 Velî çün ‘ışık içinde müdde‘îdür Bugün tezvîr-i da‘vîde kavîdür

Aşk konusunda inatçı olan kişi, bugün, yalancı davada güçlü ve güvenilirdir.

741 Aña bir vechile eyleñ siyāset Ki andan ‘ibret alsun cümle millet

Onu bu sebeple cezalandırın ki herkes onun bu durumundan ibret alsın.

742 Ki bundan şoñra her cūlāh ü deffāf Tarîk-ı ‘ışık içinde urmasın lāf

Bu cezadan ibret alan herkes aşk yolunda bir daha laf etmesin.

743 Seher kim şāh-ı encüm husrevāne Binüp gülgünına oldu revāne

Yıldızların şahı olan seher gibi kendisine yakışır bir şekilde al renkli atına binip uzaklaştı.

744 Çeküp Hind üstine Rūmī sipāhı Metā' ın virdi yağmaya kemāhī

Hind üstüne Rum'a ait zırhları çekip malını hep yağmaya verdi.

745 Yine ol Şāh-bāz-ı Kāf-ı kudret Hümāyün-ı tal' at ı sīmurğ-himmet

O dağ gibi güçlü yiğit, hümayun yaradılışlı ve simurg gibi yumuşak huylu

746 Yetişdi gāzīlerle bir diyāra Müselsel kırye vü şehre hışāra

Gazilerle beraber bir ülkeye gidip ardı ardına köyü, şehri, kaleyi hep aldı.

747 Ki reşk eylerdi aña Çīn ü Māçīn Semen-sīmāsına āhū-yi miskīn

Çin'in tamamı onun bembeyaz ve güzel kokulu tenini kıskanırdı.

748 Haber-dār olmadın leşkerden ol gün Seğirdim şaldı aña ol yüzi gün

Askerden o gün haber alamadın. O gün yüzlü olan onun ülkesini ateşe verdi.

749 Yetişdi bir diyāra ol hūner-bend Tolu şehir ü hışar u kırye vü kend

O hünerli komutan kale, ev ve köyle dolu olan bir şehre ulaştı.

750 Bu kışverde her ev bir kıaşr-ı dil-keş Nigāristān-ı Çīn bigi münakkaş

Bu ülkedeki evlerin hepsi Çin nakışlarıyla süslenmiş gibi güzel ve çekiciydi.

751 Yayılmış halkı etraf-ı diyāra Yönelmiş her biri bir kār u bāra

Halkı da her yere dağılıp, her biri ayrı bir işe güce dalmıştı.

752 Kimi ābād ider büstān u bāğı Ne bilsün kim kıalür bağırında tağı

Kimi emeklerinin boşa gideceğini bilmeden bağla bahçeyle ilgilenirdi.

753 Kimi yaymış kıumāşın müşteriye Ne bilsün kim olur yağma çeriye

Kimisi askerlerin yağmalayacağını bilmeden kumaş satardı.

754 Kimi meclik kurup düşmüş şarāba Ne bilsün kim evi varur ħarāba

Kimisi de evinin, barkının harap edileceğini bilmeden meclisini kurmuş; şarap içerdi.

755 Ħırām eyler çemende her ğazāle Ne bilsün k'aña şīr oldu ħavāle

Her ceylan yeşillikte arslanın kendisine musallat olacağını bilmeden nazlı nazlı yürüdü.

756 Seker keklikleyin her serv-i sīmīn Ne bilsün kim uçar ardınca şāhīn

Beyaz vücutlu her güzel, askerlerin arkasından şahin gibi geldiğini bilmeden etrafta dolanırdı.

757 Yayıldı leşker ol mülk ü diyāra Şanasın uçdı şāhīnler şikāra

Askerler, şahinlerin avlanmak için uçması gibi şehrin her yerine yayıldılar.

758 Yāĥūd ħudret yeli esdi şitābān Ki 'Ād ehlin kıla ħākile yeksān

Ad kavmini toprakla bir etmek için(yok etmek için) kuvvetli bir rüzgar esmiş gibiydi.

759 Veyā tayra'n ebābīl açdı minķār Ki Fīl eşhabınuñ kārın kıla zār

Ebabil kuşu, Fil halkını ağlatmak için gagasını açtı. (taşları ağzından bıraktı.)

760 Dikildi göklere tozdan direkler Gören ejder çeker şandı melekler

Yer ve gök toz duman oldu. Bu manzarayı görenlen melekler ejder çekiyor sandı.

761 Belürdi toz içinde her dilāver Nitekim mīġden ħurşīd-i ħāver

Güneşin kara bulutlardan doğması gibi toz bulutunun içinden de yiğitler görüldü.

762 'Adū kaçmağa yüz tıtdı velī zāġ Kaçup şeh-bāzdan ķurtula mı şaġ

Düşman, askerleri görünce karga gibi kaçmaya kalktı. Ama o yiğitlerin elinden sağ kurtulması mümkün mü?

763 Yetişdi ha diyince tīr gibi 'Adūya pence urdı şīr gibi

Askerler, hemen düşmanın arkasından yetişti ve arslan gibi ona pençesini vurdu.

- 764 Kamunuñ zehresin çākeylediler Yolı hāşākden pāk eylediler
Düşmanın korkudan ödü patladı. Tüm şehri de çalı çırpıdan arındırmış oldular.
- 765 Ğanīmet bāğına girdi erenler Dikensüz güllerin dirdi erenler
Erenler, dikensiz gülleri derer gibi, düşmanın ganimetlerini ele geçirdiler.
- 766 Hezārān ağzı ğonce zülfi sünbül Boyı ‘ar‘ ar gözi nergis yüzi gül
Binlerce gonca ağzılı, sümbül saçlı, selvi boylu, nergis gözlü ve gül yüzlü güzel(...)
- 767 Hezārān duḡter-i ferruḡ nigārīn Ne duḡter her biri bir āfet-i dīn
Binlerce mübarek sevgili içinde, her biri bir din afetiydi.
- 768 Zihī duḡter ki zülfi kāfiristān Giriftārı hezārān Şeyḡ-ı Şan‘ ān
Öyle güzel bir kızdı ki zülfü, kafir memleketi gibi karaydı.
- 769 Eḡer Mecnūn göreydi kemterini Dürerdi ‘ışķ-ı Leylī defterini
Mecnun, bunların birini görseydi; Leyla’nın aşk defterini dürederdi.
- 770 Hezārān l‘ ali kevşer gibi ğilmān Boyı tūbā yañağı bāğ-ı Rızvān
Binlerce dudağı Kevser şarabı, boyu Tuğba, yanağı da cennet bahçesi gibi delikanlılar (vardı).
- 771 Birinūñ ḡandesi biñ cān deḡerdi Vişāli çeşme-i ḡayvān deḡerdi
Birinin gülüşü bile bin can ederdi; ona kavuşmak ise ölümsüzlük suyuna bedeldi.
- 772 Şabā yaydıķça zülfi ḡırmenini Ğazāl-i Çīn olurdu ḡūşe-çīni
Sabah yeli, zülfünün kokusunu etrafa dağıttıkça, Çin ceylanları bile onları toplamaya çalışırdı.
- 773 Görüp şuda yüzün ol tāze güller Delürmiş şöyle kim şeydā gönüller
O gül yüzlü güzeller, suda yüzlerini görünce aşktan aklını kaybeden biri gibi delirmiş.
- 774 Anuñçün her perī-ruḡsarı leşker Çeküp zincir-bend itdi serā-ser

Askerler, her peri yanaklı güzeli yakalayıp baştan başa zincire vurdu.

- 775 Yine genc̄ine açup deldiler k̄an Çıkdılar d̄ür ü yāqūt u merc̄an
Yol açıp hazinenin kaynağına ulaştılar; inci,yakut ve mercan ne buldularsa çıkardılar.
- 776 ‘Iyān oldı kamu maḥzūn u medfūn Şanasın çıkdı yerden genc-i Kārūn
Karun’un hazinesi yerin altından çıkmış gibi gömülen ve saklanan her şey açığa çıktı.
- 777 Ayağı gence irdi her dil̄irūñ Ebed muḥtācı olmadı em̄irūñ
Her yiğit asker hazineye ulaştı ve artık sonsuza kadar kimseye muhtac olmadı.
- 778 Yine ol gün dönüp M̄ir-i ğazāya Gice olmadın irdiler ol aya
Yne aynı gün, geceye kalmadan gazanın kumandanı, o ay yüzlüye ulaştılar.
- 779 Meğer bir şubḥ kim ḥurşid-i devrān Çeküp şemşir-i bürrān tutdı kalkan
Sabah yeli ve devrin güneşi, keskin kılıçlar kuşanıp kalkan tuttu.
- 780 Yine hengāmesi germ oldı rezmūñ Yine sāk̄isi devritdi bu bezmūñ
Savaşın gürültüsü yine hararetlendi. Meclisin içki sunanı yine dönmeye başladı.
- 781 Yine girdi kem̄in-gāha sitāre Yine ḥurşidi sürdi Zengbāra
Yıldızlar, yine sığınaklarına girdiler. Güneşi yine zencilerin ülkesine sürdü.
- 782 Seherden ḥurdı ol ḥurşid-i ‘izzet Koca ‘İsā Beğe kıldı ‘azimet
O yüce güneş seher vaktinde durup, Koca İsa Bey’e doğru gitti.
- 783 Revān oldı şükūh u kevkebile Nice meh-ḳadr ü keyvān-mertebile
Azametle, yıldızlarla, ay ve Zuhal yıldızının rütbesine erişerek ona doğru gitti.
- 784 Seçildi leşkerinden bir nice er Nitekim sāyir ılduzlardan ülker
Gökyüzündeki yıldızlardan ülkerin ayrılması gibi askerinden birçok yiğit seçildi.
- 785 Azıklanmağa çıkdılar kenāra Tutaş olmağa hem şayd ü şikāra

796 Cihānda cān hemīn Cānān içündür Belī erkek qoyun qurbān içündür

Erkek koyunun kurban için olması gibi; dünyada da her can Allah yolunda vermek içindir.

797 Çün oldı mü 'minüñ mevt armağanı Neye şaqlar kişi dünyāda cānı

Müminin armağanı ölüm oldu. İnsan, dünyada canını niye saklasın ki?

798 Ne ğam ferzend ü māl ü ' avret için Ki er toğdı cihānda ğayret için

Erkek çocuk, mal ya da kadın için gam çekmek neden? Erkek dünyaya çalışmak için geldi.

799 Döşekde cān çekişmek key belādür Kılıçdan yara irmek hoş şafaur

Yatakta can çekişmek bir beladır. Kılıç yarası ile (Allah yolunda savaşırken) Allah'a ulaşmak ise hoş safadır.

800 Buyurmuş Şāh-ı merdān Şīr-i Yezdān Emīr-i şaf-şiken ser-bāz-ı meydān

O mertlerin şahı, Allah'ın arslanı, düşman saflarını bozanların başı, meydanların yiğidi olan(Hz. Ali) buyurmuş:

801 Ki ser irmezseñüz serverlikile Fedā itmezseñüz cān erlikile

Başınızı yücelikle vermezsenin ve canınızı erkekçe feda etmezseniz

802 Size āhır ecelden hiç emān yok Muqadder va' deden artuq zamān yok

Sizin kaderiniz olan zaman artık yok ve size en son gelecek olan ecelden kaçış da yok.

803 Anuñ haqqı ki fermānındayem ben Ebed taqdiri çevgānındayem ben

Sonsuza kadar Allah'ın ezeldeki takdirindeyim; bu yüzden buyruklarına uymam onun hakkıdır.

804 Kılıçdan başa biñ yara irişmek Yeğ andan kim döşekde cān çekişmek

Düşmanın kılıcıyla yara alıp ölmek, yatakta can çekişmekten üstündür.

805 Şoñı her bir vücūduñ çün ' ademdür Şehīd olmağ bugün demdür qademdür

Her vücudun sonu yokluktur. Bugün şehit olmaksâ Allah katında ölümsüzlüktür.

806 Şehîd için bezeni bāğ-ı Rızvân Şehîd için tonandı hür u ğilmân

Rıdvân bağı şehitler için süslendi; huriler ve delikanlılar şehitler için hazırlandılar.

807 Şehîde hün-bahâ cennet degül mi Ne cennet hâzret-i ' izzet degül mi

Şehide kanının karşılığında cennet verilmez mi? Ne cenneti iyiliklerin başı(Allah) değil midir? (O kanın karşılığı)

808 Şehîdüñ türbesi kındîlidür mäh Şehîdüñ nür iner kabrine her gâh

Ay şehitlerin türbesinin kandilidir. Onun mezarına her zaman nur iner.

809 Gelün cân u cihân fikrin kıoyalum Bu yolda çün Hâlîlüz büt şıyalum

Gelin can ve cihan düşüncesini ortaya koyalım. Çünkü biz bu yolda Halil'iz.

810 Tevekkülden kıuşanalum kıuşağı Kıoparalum yerinden kıara tağı

Kuşağımızı Allah'a güvenerek bağlayalım ve kara dağı yerinden koparalım.

811 Kimüñ kim ' avn-ı Hâkdur dest-gîri Olur düşmen eli bağı esîri

Allah'ın yardımını kimin elinden tutsa, düşmen onun eli bağı esiri olur.

812 Bize çün reh-nümâ fetih ü zaferdür Kıara yüzlü ' adü yüz mi ağıardur

Bize kılavuz olan fetih ve zaferdir. Kara yüzlü düşman insanın yüzünü ağartmaz.

813 Şıyageldüğümüz leşker degül mi Kırageldüğümüz kâfir degül mi

Sayarak geldiğimiz asker değil mi? Kılıçtan geçirip geldiğimiz de kafir değil mi?

814 Alayın önümüze kıatmaduk mı Esîrin yok bahâya şatmaduk mı

Onun askerlerini önümüzde kovalayıp aldığımız esirleri yok pahasına satmadık mı?

815 Bu dürr-i şâh-vâra her dilâver Şadef gibi kıulağ oldu serâ-ser

Her yiğit, bu hükümdara yakışacak incilerle baştanbaşa donandı.

816 Didiler lütfile ol şehriyâra Kı iy rüşen-güher ' âlî-sitâre

Koyunun tuza ve susamışın suya iştahla saldırması gibi o da düşmana atını sürdü.

827 Binen ‘azmitdi ol gülgün-süvâra Yetişdi Hüsrev-i hoş-rûzgâra

Atına her binen o gül renkli atlıya özendi ve Hüsrev’in hoş rüzgarına karıştı.

828 Dirildi bir yere cem‘-i mü‘eyyed Felekden geçdi gülbang-i Muḥammed

Evzan sesi duyulunca o sağlam topluluk bir yerde durdu ve kendilerinden geçtiler.

829 Yine mestoldı her gâzî şafâdan Unutdı kendüzin şevḳ-ı gâzâdan

Her gazi gaza isteğinden ve gaza heyecanından mest oldu; kendisini unuttu.

830 Delürdi üstür-i ser-meste döndi Bu şevḳile özi vü atı döndi

O delirip sarhoş bir deveye döndü; bu iştah ve heyecanla da kendisini ve atını döndürdü.

831 Sahîl-i tâzî vü âvâz-ı merdüm Felekler ḳubbesin gümletdi güm güm

Yürük atların kişnemesi ve savaşçıların sesleri gökkubbeyi güm güm inletti.

832 Alaylar bağlanup şaflar düzülde Görüp küffâr anı başdan bozuldı

Alaylar ve askerler dizildiler. Bunu gören kafirler savaşın başında bozuldu.

833 Revân oḳ sepdî ol ḳudret çerisi Zihî oḳ kim yire düşmez birisi

Kudret askeri biri bile yere düşmeyen okları düşman üstüne attı.

834 Ḳanat bükdi her oḳ bir ehl-i kîne Nitekim peşe Nümrüd-ı la‘îne

Her ok lanetli Nümrüd’e sivrisineğin kanat büküp saldırması gibi kin ehlinin üstüne uçtu.

835 Daḫi açılmadın gözi ‘adūnuñ İrüp bağına zaḫm urdı ḳamunuñ

Düşmanın gözü daha açılmadan yetişip hepsinin bağına yara vurdu.

836 Bu ḫâli görde çün düşmen ḫayandı Şanasın ḫurduğı yerde ḫamandı

Düşman bu hali görünce dayanıp durduğu yerde kapandı.

837 İçinden çıkdı bir gebr-i bed-aḫter Ebū Cehle ḳomamış cehl ile yer

Cahillikte Ebu Cehl'e bile yer bırakmayan talihi kötü bir kafir çıktı.

838 Karañu gönli vesvāsa yir olmuş Dimāğı küfr sevdāsile ʔolmuş

Kara gönlü şeytana yer olmuş; akli fikri küfür sevdasıyla dolmuş.

839 Żalālet naqşı gönlinde yazılmış Yuyulmaz hiç şan taşda ʔazılmış

Adilik taşta kazınmış bir isim gibi onun gönlüne yazılmış; yıkansa bile temizlenmez.

840 At aylandırdı meydānda güzāfīn Cebe gösterdi ya' nī gebr-i bīdīn

O dinsiz atı meydanda yalancıktan çepeçevre dolaştırarak gösteriş yaptı.

841 Olup mağrūr özine ol bed-aḥter 'Alī Beğ leşkerinden istedi er

O yıldızı kötü olan mağrur Ali Bey'in ordusundan kendisine asker istedi.

842 Erenler şāhı leşkerden öñürdi Atın meydāna ʔalğıtdı yügürdi

Erenlerin şahı askerlerin önüne geçti; atını meydana sürüp koştu.

843 Şihāb-ı āsmān gibi sūñüyi Uzadup büğrine urdı 'adūyı

Gökyüzünün kıvılcımı gibi süngüsünü uzatıp düşmanın bağına vurdu.

844 Atından yıqđdı anı ol zuḥal-kīn Feleklerde melekler itdi taḥşīn

O yıldız gibi olan, onu atından yıktı. Bunu gören göklerdeki melekler onu övdü.

845 Ğazā-yi ekber itdi ol hūner-ver Şanasın 'Anteri öldürdi Ḥayder

O yetenekli komutan din uğruna öyle bir savaştı ki görenler Haydar Anter'i öldürdü sandı.

846 Bu şevķile ḥurūş itdi erenler Revān meydāna cān atdı erenler

Erenler bu şevk ile coşup bu meydana canlarını koydular.

847 Deñiz mevci gibi şaf şaf yürüdi 'Adūnuñ tuz gibi cānı eridi

Deniz dalgası gibi sıra sıra yürüdü. Düşmanın canı korkudan tuz gibi eridi.

848 Göz açdurmayup islāmuñ çerisi Yüze yüz biñine depdi birisi

SONUÇ

Bu çalışmada, 16. yüzyıl şairlerinden Sûzî Çelebi'nin kaleme aldığı Mihaloğlu Ali Bey Gazavât-nâmesi günümüz Türkçesine aktarıldı. Beyitlerin günümüz Türkçesine aktarılırken, eserin dört nüshasından biri olan, Agâh Sırrı LEVEND'in yayınladığı metin esas alındı.

Çalışmanın giriş bölümünde, gazavât-nâmeler, Osmanlı'daki akıncılar ve ünlü akıncı ailelerinden olan Mihâloğulları hakkında bilgi verildi. Ayrıca giriş kısmında şairimiz Sûzî Çelebi'nin hayatına ve eserlerine değinilerek edebiyatımızdaki yeri vurgulanmıştır. Giriş bölümünden sonra çalışma iki bölüm halinde incelendi. Birinci bölümde; gazavât-nâmede geçen kıssa ve telmihler tespit edilerek metinden örnek beyitlerle açıklanmaya çalışıldı.

İkinci bölümde ise Mihaloğlu Ali Bey Gazavât-nâmesi'nin transkripsiyonlu metni ve günümüz Türkçesine çevrilmiş hali yer almaktadır.

Sûzî Çelebi Mihaloğlu Ali Bey Gazavât-nâmesi'nde Ali Bey'in gazaları, seferleri, kahramanlıkları ve aşk hikayelerini anlatırken onun özel yaşamından kesitlere de yer vermiştir. Ayrıca eser, gerçek olayları dile getirmesi ve 16. yüzyıl tarihine de ışık tutması bakımından da tarihi bir vesika sayılır. Yine eserde Osmanlı akıncıları hakkında bilgilere de ulaşılmaktadır.

Sûzî Çelebi, eserin kaleme alırken oldukça sade ve içten bir dille yazmış; sıklıkla abartmalara yer vermesine rağmen yine de içten anlatımından kopmamıştır.

KAYNAKÇA

- Büyük Türk Klasikleri(1985). (C.3). İstanbul: Ötüken-Söğüt Yayıncılık.
- Develioğlu,Ferit(2002). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, (19. Baskı)*. Ankara:Aydın Kitabevi.
- İsen, Mustafa(1998). *Sehi Bey Tezkiresi-Heşt Behişt*. Ankara:Akçağ Yayınları.
- Kınalızade Hasan Çelebi(1989). *Tezkiretü'ş-Şuarâ(1. Cilt)*. Ankara: TTK Yayınları.
- Köksal, M. Asım(1995). *Peygamberler Tarihi*. Ankara: Türk Diyanet Vakfı Yayınları
- Levend, Agâh Sırrı (2000). *Gazavat-nameler Ve Mihaloğlu Ali Bey'in Gazavat-namesi(2.Baskı)*. Ankara: TTK Yayınları.
- Levend, Agâh Sırrı(1973). *Türk Edebiyatı Tarihi.(2. Baskı)*: Ankara: TTK Yayınları.
- Özkan, Ömer(2007). *Gazavat-name-i Midilli(1. Basım)*. Ankara: Alp Yayınevi.
- Pala, İskender(2007). *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü(15. basım)*. Kapı Yayınları.
- Parlatır, İsmail(2006). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Recepoğlu, Altay Suroy(1998).*Sûzî Gazavatnamesinin Kaleme Alınışının 500. Yıl Dönümü. Prizrenli Sûzî'nin 500. Yılı*. 10 Ekim 1998. Prizren: Türk Yazarlar Derneği Yayınları.
- Şemsettin Sami(2006). *Kâmûs-ı Türkî*. (10. Baskı) İstanbul:Çağrı yayınları.

āgāh	: bilgili, haberli
aḥmer	: kırmızı
ārām	: durma eğlenme
aṭlas	: üstü ipek, altı
ayn	: 1.göz 2.aslı, kendisi
‘arş	: göğün en yüksek katı
‘arş	: dokuzuncu gök
‘aşıḳāne	: aşıklara yakışır bir biçimde
‘atā	: bağışlama, bahşış
‘Atṭār	: meşhur, mutasavvıf
‘avn	: yardım
‘azm	: kasıt, niyet, karar
‘adn	: cennet
‘ālem-tāb	: dünyayı aydınlatan, parlatan
bād	: rüzgar
bād-pā	: ayağına çabuk olan, tez, süratli
bād-pāy	: süratli, tez
baḥt	: talih, kader
baḥūr	: tütüsü, güzel koku veren ot
bebr	: kediye benzer, gayet büyüğü üstü yol yol tüylü, korkunç bir yaratık
berḳ	: şimşek
berḳ-sür‘at	: şimşek gibi, çabucak
Bīr ü Bār	: Allah
bīrāh	: yolsuz
būnyād	: asıl, esas, temel
būrrān	: keskin
būrrān	: kesici, keskin
Būt	: put
būt-perest	: puta tapan
cāh	: itibar, makam
cārī	: akan, geçen, yürüyen
cāvidān	: daimi kalacak olan, sonrasız.
cehūd	: yahudi
celāl	: büyüklük, ululuk
Cem	: 1. hükümdar, şah 2. Şark mitolojisinde şarap ve içkinin mucidi
cevlān	: dolaşma, dolanma, gezinme
cevşen	: örme zırh, savaş elbisesi
cihān-bīn	: 1. cihanı gören 2. Allah
cihān-gīr	: dünyayı zapteden
cur‘a	: yudum, içim
cūllāb	: gülsuyu

cür' a	: yudum, içim
cüst	: arama, araştırma
cüş	: coşma, kaynama
cüy-bâ	: çay, dere, akarsu, ırmak
çâh	: kuyu
çâlâk	: çevik, tez canlı
çâlâk	: çevik, tez canlı
çerh	: felek, gök
çeşme-sâr	: çeşmesi bol olan yer
çi	: ne
çi... çi	: ne...ne
Dârâ	: 1.Keyaniyan denilen eski Fars hükümdarlarından 9. su. 2. hükümdar
Demâdem	: her vakit, sık sık
deşt	: bozkır, kır, ova
dîbâ	: renkli dokuma
dîdâr	: 1.yüz, çehre 2.görme, görüşme
Dildâr	: birinin gönlünü almış, sevgili
dil-efrûz	: gönül aydınlatan
dil-güşâ	: gönül açan, iç açan, kalbe ferahlık veren
dûd	: duman, pus
Duhân	: tütün, duman
dün-dâr	: şevk edici, şevkle yürüyen
dürûd	: dua, selam
eşhâb	: sahipler
Eşhâb-ı şoffa	Medine'deki Mescid-i Nebevi civarında "Suffa" denilen misafirhanede Hz. Muhammed tarafından yedirip içirilen fakir Müslümanlar
eflâk	: felekler, semalar, gökler
ehl-i şafâ	: kalbi temiz
ekrem	: çok cömert, eli açık
enfas	: nefesler, soluklar
esbâb	: vasıtalar, lazımlar
‘uşşâk	: aşıklar
evrâd	: her vakit dilde söylenen sözler
fâzîl-ı Allah	: Tanrı'nın inayeti
fâriğu'l-bâl	: başı dinç, gönlü rahat
fâsiq	: fesatçı, günah işleyen
fer	: parlaklık, aydınlık
ferruh	: kutlu uğurlu
ferzend	: oğul, çocuk
firâvân	: çok, bol, aşırı
fîsebîli'l-lah	: Allah yolunda, karşılık beklemezsizin
fûlk	: gemi, sandal

fütûh	: 1. zafer, gelibiyet 2. açma, açılma
gerd	: toz, toprak
gerdiş	: dönüş, dönme, dolaşma
gerdün	: 1. dönen devreden 2. felek dünya
germ	: sıcak
gevher-nişâr	: cevher serpen
ğubâr	: toz
güftâr	: söz, laf
gülgûn	: Şirin'in al atı
güm-râh	: yolunu şaşırılmış, doğru yoldan ayrılmış
güzer	: geçme, geçiş
güş	: 1.kulak 2. dinleme, işitme
ğavvâş	: dalgıç
ğâyet	: nihayet, uç, son
Hādî	: ilk, birinci
harîf	: arkadaş
hazâ	: bu, şu, o
helâhil	: panzehiri olmayan zehir
hem-dem	: yoldaş, arkadaş
hemîn	: bu bile, tupkı, bu, çok
Hemişe	: daima, her zaman
hem-râh	: yoldaş, yol arkadaşı
hem-reng	: bir renkte, rengi bir
hem-ser	: arkadaş, kafadar
hevâ-dâr	: havadar, açıklık yer
hidâyet	: Hak yoluna, doğru yola kılavuzlanma
hüdhüd	: 1. çavuşkuşu, ibibik. 2. Hz. Süleyman ile Belkis arasında haber getirip götüreren kuş
Hû	: Allah
ḥâce	: hoca, efendi, ağa
habâb	: su üzerinde olan hava kabarcıkları
hadd	: 1 sınır, kenar 2. derece, değer
hâk	: toprak
Halâş	: kurtulma, kurtuluş
Halâvet	: tatlılık, şirinlik
halef	: babadan sonra kalan oğul
hâlî	: تنها, boş, sahihsiz yer
Halîl	: Samimi dost, Hz. İbrahim
hâme	: kalem
has	: ot kırıntısı, çer-çöp
hasûd	: kıskanç
hâşâk	: çöp, süprüntü
haţar-nâk	: tehlikeli, korkulu, korkunç

ḥaṭṭ-ı istivâ	: ekvator
Ḥayder	: Hz. Ali
ḥıṣâr	: 1.kale 2. kuşatma,etrafını alma
ḥıl' at	: bir şeyin başka şeye karışması
ḥıl' at (2)	: mükafat olarak verilen kaftan
ḥınk	: kır at
ḥırāmān	: salına salına, nazla yürüyen
ḥicāb	: utanma, sıkılma
ḥöd	: kendi
ḥikmet	: 1.hakimlik 2.sebep
ḥoş-ḥāl	: hali vakti yerinde, geçimi yolunda olan
ḥurūş	: coşma, kaynama
ḥün-âb	: kanlı su, gözyaşı
ḥünî	: kanlı, kan dökmeye meyilli, gaddar, zalim
ıḳlîm	: memleket
‘Imrân	: Hz. Musa'nın babası
‘Inâyet	: 1. dikkat gayret 2. lütüf, ihsan, iyilik
‘ıyāl	: bir kimsenin geçindirmek zorunda olduğu kimseler
‘ızzet	: değer, kıymet, yücelik
‘id	: bayram
‘ızzet	: değer, kıymet, yücelik
ibrām	: can sıkacak derecede ısrar etme
icâzet	: izin,ruhsat
iltifât	: 1. yüzünü çevirip bakma 2. hatır sorma, gönül alma
ımtizâc	: 1.karışabilme 2.iyi geçinme, uyuşma
iztirârî	: mecburi
irâdet	: irade, dileme
istifsâr	: sorma, sorulma
ıḳbāl	: baht, talih
kâr	: 1. iş,güç,meşguliyet 2. Kazanç
kem	: 1.az, eksik
kemâhi	: olduğu gibi
kemîne	: noksan, eksik
kerr ü ferr	: savaşta biraz geriler gibi görüldükten sonra tekrar saldırma.
keştî	: gemi
kevkeb	: yıldız
key	: gibi
kişver	: iklim, memleket, vilayet,ülke
külâle	: kıvrık saç
ḳafâ-dâr	: kolayca birbirine denk olan arkadaş
ḳālîb	: 1.kalıp 2.vücut, beden
ḳam'	: ezme, kırma, zaptetme
ḳarye	: köy

kaṭ' -1 menzil	: yol alma
kāṭi'	: kat'eden, kesen,durduran
ḳavs	: yay, keman
ḳuzah	: bulutlara karışan bir melek
ḳaşıd	: postacı, haberci, ulak
ḳadīm	: eski, öncesi bilinmeyen şey
lāhūt	: uluhiyyet alemi
lāmi'	: parlayan, parlak
leng	: topal, aksak
let	: sarsıntı
māde	: dişi
māhi	: balık
māide	: üzerinde yemek bulunan sofr
maḥabbet	: sevgi
maḥbüb-ı cihān	: bütün cihanın sevgilisi
maṭla'	: doğacak yer
mecd	: büyüklük, ululuk, şan ve şeref
meclis-ārā	: meclisi süsleyen, hoş sohbet kimse
meded	: yardım, imdat
mekr	: 1. hile, düzen 2. aldatma
melāḥat	: güzellik, yüz güzelliği
menn	: kudret helvası
menzil-ḡāh	: konak
merātib	: rütbelere, derecelere
merd-i meydān	: yiğit, tek kişi
merdüm	: insan, adam
minḳār	: yırtıcı kuş gagası
mīr	: amir, baş, kumandan
mirriḥ	: Merih. Mars
Mu' anber	: amberlenmiş, güzel kokan
muḥiṭ	: 1. etrafını çevreleyen, kuşatan 2. çevre
muḳarrer	: kararlaştırılmış
mücerred	: soyulmuş, çıplak, soyut
müdāvā	: deva arama, hastaya ilaç verme
mü' ebbed	: ebede kadar süren,sonsuz
mülket	: ülke
Münakḳaş	: nakş edilmiş
münevver	: aydınlatılmış, nurlandırılmış
mürde	: ölü, ölmüş
müsteṭāb	: hoş, güzel bulunan
müşerref	: şereflendirilmiş,şerefli
müşṭāk	: özleyen, özlemiş
müzehheb	: altın suyuna batırılmış,yaldızlanmış

naşr	: yardım, üstünlük
nāgāh	: vakitsiz, ansızın, birdenbire
nāgehān	: ansızın, birdenbire
nāle	: inleme, inilti
nātüvan	: zayıf, kuvvetsiz
nağd	: akçe, maden para
nağl	: bir şeyi başka bir yere götürme, taşıma
nağş-ı dīvār	: duvara yazılmış, çizilmiş, fresk
necm-i tābān	: parlak yıldız
nefir	: 1. cemaat 2. topluluk
nefir-i ‘ām	: cemaati bir araya toplama
neheng	: timsah
nemek-dān	: tuzluk
ner	: erkek
nerm	: yumuşak
neyl	: merama erişme, isteğine ulaşma
nişār	: saçma, serpme
nigār	: resim, resim gibi güzel sevgili
nihāl	: taze, düzgün fidan
niş	: iğne
niķāb	: peçe, yüz örtüsü
nīze	: kargı, mızrak
nuşret	: yardım, Allah'ın yardımı
nuğl	: çerez
nūş	: 1. tatlı, bal 2. içki, iştret
örü	: otlak
pāre	: parça
pāyān	: son, nihayet
pāyān	: son, nihayet, uç
pāy-māl	: ayak altında çiğnenmiş
peleng	: panter, arslan
penāh	: sığınma, sığınacak yer
penāh	: sığınılacak yer, sığınma
pertāb	: atılma, sıçrama
pervā	: korku
pervāz	: uçma, uçuş
peydā	: meydanda, açıkta
peyk	: 1. haber getirip götüren 2. ulak
peyk	: haberci, ulak
pīr	: yaşlı, ihtiyar, öncü, üstad
Pīr-i Ken‘ān	: Hz. Yakub
pīrüz	: 1. kutlu 2. uğurlu
pīş-keş	: hediye, armağan

rağbet	: istekle karşılanma, beğenilme
ra' d	: gök gürlmesi
rağşân	: parlak
raht	: 1. at takımı 2. yol levazımı
raḥbū'l-lisân	: yumuşak sözlü
ravza	: bağ, bahçe
rāyāt	: sancaklar, bayraklar
rāyet-i zer	: altın işlemeli sancak
ref'	: kalkındırma, yüceltme, yukarı kaldırma
refîk	: Arkadaş, yoldaş
reşk	: kıskanma, hased günü
reyâhîñ	: fesleğenler
rivāyet	: söylenti
şubḥ-dem	: sabah vakti
şubḥ-gâh	: Sabah vakti
şayd	: av, avlanma
şâbit-ḳadem	: 1.değişmez,devamlı 2.yerinde veya sözünde duran
şadr	: 1.göğüs 2.yürek
Şala	: meydan okuma
şâliḥ	: dine uygun hareket eden
şanavber	: 1. çam fıstığı ağacı 2. sevgilinin boyu posu
şahn	: 1.avlu 2.orta, meydan
şavt	: 1. ses, seda 2. bağırma,çığlık
sa' d	: kutluluk,uğur, kutlu, uğurlu
sāye	: gölge
sebük-rûh	: hoş sohbet, şen olan
selâsil	: 1. zincirler 2. sıra dağlar
selef	: bir yerde, bir işte başka birinden önce bulunmuş olan kimse
selvâ	: bal
semāvât	: gökler
seḥâb	: bulut
serâ-ser	: baştanbaşta, büsbütün
serâsime	: sersem
ser-bâz	: cesur, yiğit
ser-encâm	: bir işin sonu
ser-keş	: dik başlı, inatçı, başkaldıran
ser-nâme	: mektup başlığı
server	: baş,başkan,reis
serv-kâmet	: servi boylu
serv-ḳad	: servi boylu
seyl	: sel
seylâb	: sel, sel suyu
seyyâre	: gezegen

s̄imurġ	: Anka kuşu, masa kuşu
sinān	: mızrak, süngü
sihr	: büyü, efsun
siyāset	: karar verme
Söyǖndi	: söndü
suvad	: küçük havuz
süñü	: süngü
süst	: 1. gevşek 2. manasız, değersiz kimse
süvār	: ata binmiş, binici
sū	: taraf, yön
sū-besū	: taraf taraf, her tarafa, her yana
şādī	: memnunluk, sevinçlilik
şafaġ-gün	: şafak renkli, kızıl
şāh-bāz	: yiġit, şanlı, gösterişli
şām	: aşkam
Şāmī	: Şam'a ait olan
şeb-ħīz	: geceleri uyanıp kalkan ve iş gören
şeh-per	: kuş kanadının en uzun tüyü
şeker-bār	: şeker yağdıran
şī' r	: 1. şiir 2. anlama
şikār	: av, avlama
Şikāristān	: av, avlak yeri
şūr-engiz	: şamata, gürültü yapan
taħrīr	: yazma, yazılma
taħsīn	: güzel bulup takdir etme, alkışlama
tebāh	: bozuk, çürük,berbat
tedbīr	: bir şeyi temin edecek veya önleyecek yol, çare
tekellūf	: 1. külfetli, zahmetli iş görme 2. özenme
temelluġ	: yaltaklanma, dalkavukluk
teskīn	: sakin kılma, kılınma, yatıştırma.
teşevvuġ	: şevklenme, arzu etme
teşne	: 1.susamış 2. çok istekli
teşne-dil	: can ve gnülden istekli
tīz	: tez, çabuk
ta'ām	: yemek, aş
ta' n	: sövme, yerme, ayıplama
tayy-i mekān	: mekanı atlarcasına geçme
tırra	: alın saçı
üftāde	: düşmüş, düşkün
vaħdet	: yalnızlık, teklilik
verd	: gül
veş	: gibi
vird	: 1. öğrenci 2. mürit

zâğ	: karga
zehre-çāk	: ödü patlamış
zerrīn	: altından yapılmış
zevrağ	: kayık, sandal
Zühre	: Çoban yıldızı, Venüs
Zamīr	: 1. iç, iç yüz 2. kalp, vicdan
Zalāl	: gölge eden, gölgesi olan
zultmet	: karanlık, zulmet
zāhir	: görünen, açık, meydanda

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı:	Funda YÜKSEL	İmza:	
Doğum Yeri:	Mihalıççık		
Doğum Tarihi:	13.03.1984		
Medeni Durumu:	Bekâr		

Öğrenim Durumu

Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Ali Rıza Çevik İlk Okulu		Manisa	1995
Ortaöğretim	Atatürk Orta Okulu		Manisa	1998
Lise	Fatih Anadolu Lisesi		Manisa	2002
Lisans	Selçuk Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği		Konya	2007
Yüksek Lisans				
İş Deneyimi:	Halıcı İstiklal İlköğretim Okulu Ladik/Sarayönü/KONYA			
Tel:	05542499056			
Adres	Bosna Hersek mah. Başyargıç sok. Selay sitesi No:4/39 Selçuklu/KONYA			